

Z

Lat. rec. II
ord. in 256

Z.

 TRAGOE

DIA NOVA PAMMA

chius, autore Thoma Nao

georgo Straubin-
genfi.

Cum Praefatione luculenta.

Excusum Viteberge, Typis Ioannis Lufi

Anno, M. D. XXXVIII. Tertio

Idus Maij

455137

II 156.

EX
Hereditate
Steinwehriana

 REVEREN

DISSIMO PATRI D. THOMAE AR-
chiepiscopo Cantuariensi digniss. Thomas
Naogeorgus S. D.

ogitanti mihi saepe de sum-
mis Dei opti. maxi. benefi-
cijs, quibus nos dum in hac
uita uersamur pro singula-
ri sua erga nos clementia,
cotidie cumulat, ut per ea
ad salutem & ueram sui ag-
nitionem, quae est aditus ue-
rus ad uitam aeternam, per-

ducamur, nullum quidem nobis uel maius uel gratius
uideri debere existimo, quàm quod uerbi sui ministe-
rium apud nos instituit, per quod in omni genere af-
flictionum & tentationum in quibus nihil nos leua-
re uel consolari potest, praeterq̄ uerbi cognitio, om-
nes rectè instruamur de Dei uoluntate, erga nos di-
scamusq̄ illum non solum timere, uerum etiam dilige-
re & agnoscere pro patre, cui nos cure sumus, &
qui uelit seruare & liberare nos ex angustijs & ma-
lis, quibus uel propter peccata, uel diaboli seuitiam

A 2 ac tyran

ac tyrannidem asidue premimur, atq; exercemur.
Per hoc enim ministerium non solum proponitur no-
bis doctrina nota etiam aliquo modo rationi, quæ
cum ostendat nos non casu natos, aut hunc mundum
fortuito ortum, simul etiam monet Deum esse qui in-
spiciat res humanas & curet eas, puniat malos &
beneficiat bonis, uerum etiam explicatur nobis ar-
cana Dei uoluntas de perpetua & ineffabili miseri-
cordia illis promissa, qui agnoscunt suam indignita-
tem & apprehendunt filium propter quem uelit ip-
se nobis esse propitius, & recipere nos in gratiam et-
iam si simus indigni & sentiamus nos meritos eter-
nam iram ac damnationem. Cum enim nemo ea sit
innocentia præditus quin in magnis calamitatibus
uel tentationibus sentiat se merito & perditum &
reiectum à Deo, nihil profecto perturbatæ menti sa-
lubrius & gratius esse potest, quàm uox Euangelij
de gratuita remissione peccatorum propter Chri-
stum, quam solum ministerium uerbi nobis common-
strat & patefacit. Itaq; sepe scriptura nobis magni-
ficè prædicat dignitatem ministerij, quod profecto
quia uocem Dei ad nos perfert amplissimum est, &
bonis mentibus eo nihil iucundius aut magis saluta-
re contingere potest. Sicut & Esaias docet cum ait,
Quim speciosi pedes euangelizantium pacem, &
euangelizantium bona. Intelligit enim propheta ho-
minem

minem afflictum, nec in ratione, nec in lege reperi-
re ullum solatium, quo se erigat ac sustentet, sed tã-
tum in uerbo de promissa misericordia per Christum
quod annuntiatur per ministros, quorum uoce & nũ-
cio nihil potest esse dulcius consternatis metu consã-
enijs propter conspectum immunditici & indigni-
tatis nostræ. Ut autem nulla functio in terris sanctior
& præstantior est ministerio uerbi, ut per quam so-
lam fiant homines participes beneficij Christi, & cõ-
sequantur remissionem peccatorum, ac æternam sa-
lutem, ita è contra nullum grauius scelus ex cogita-
ri potest, quàm ui ac fraude saluberrimum munus in-
deterribilem pestem, & perniciosam animarum & to-
tius ecclesiæ conuertere, quemadmodum iam multis
annis ab impijs pontificibus Romanis est factitatum
ut enim auaritia, ambitione, & alijs sceleribus in a-
tati sacratissimum munus à Christo institutum &
Apostolis traditum ita peruerterunt, ut pontificatus
pro immanissima tyrannide iure haberi possit. Quæ-
so enim, ut Pontifices dominantur Regibus, & sum-
mis monarchis totius orbis, ut infinita pecunia cumu-
lent opes, ut fruantur turpissimis uoluptatibus, quid
non iuris sibi sumunt? quam non sibi potentiam arro-
gant? Primum enim ut habeant Reges obnoxios, &
trahant ad se regna mundi, fingunt se habere utrumq;
gladium hoc est, non solum potestatem ecclesiasticã

Sed etiã ciuilem, qua liceat ipsis pro libidine Regibus
ac Prinãpibus eripere regna, & quibus ipsi uelint
deferre, & quidẽ se omnibus præponunt, quod quo
speciosiore fucos faciant, magna impudentia depra=
uant scripturam, & abutuntur eius autoritate ubi
commodum est. Quod si quis reclamet & disputet
aliam esse sententiam, obijciunt, ad se pertinere ius
interpretandi, nec esse reprehendendos, uel si (ut ip=
forum Canon ait) multa animarum millia perdant.
Igitur tantum abest ut nostri Pontifices suo fungan=
tur officio ad salutem animarum & consãntiarum,
ut etiam nomine sui officij flagitiosissime abutantur
ad exitium Ecclesiã, quod profecto plenum sceleris
ac plusquã tyrannicum est. Et ut atrocius peccat is
qui cum ex officio iuuare debebat, illo ipso lædit
quod nomẽ gerit, sicut proditores multo deteriores
hostibus sunt, qui prætextu amicitie perdunt, ita põ=
tifices multo maiore odio digni sunt, qui cum sint
summi custodes religionis constituti, eam ipsi ut pri=
uatas cupiditates expleant, sceleratè proijciunt &
opprimunt. Nam cum ideo sint in superiore Ecclesiã
loco constituti, ut maiore autoritate gubernent eam,
conseruent & propagent religionem, ordinent perso=
nas aptas ad docendum Euangelium, ipsi omiſsa hac
cura stabiliunt suam tyrannidem, rapiunt regna mũ=
di, & pro ijs etiam armis sæpe acerrimè dimicant,
inuadunt

inuaduntq; in alienã functionẽ, publico & orbis &
Ecclesiã malo. Neq; uero cum alienis prinãpibus tã=
tum belligerantur de ditionibus & imperio, aut eos
iniustus excommunicationibus conãtant ad arma, ut
alieno damno suam potentiam augeant & confirmet
Sicut Gregorius septimus etiam filium cum patre cõ=
misit. Alexander tertius præstantissimum imperato=
rem, & cumulatam omni laude heroicarum uirtutũ
Fredericum primũ implicuit atrocissimis bellis eũq;
indignis contumelijs affecit. Cum enim optimus im=
perator publicæ pacis causa se ad pedes pontificis
abieisset ut peteret absolutionem, pontifex eius cer=
uici pedem imposuit, & ut aueretur rei indignitas
acclamari superbe iussit uersum ex Psalmo. Super a=
spidem & basiliscum ambulabis & conculcabis leo=
nem & Draconem. Cum quidem scriptura præapi=
at ut magistratum sanctissime & reuerenter co=
lamus. Sic enim ait, Prinãpi populi tui non maledi=
cas. Deniq; ne plures commemorem, nostris tempori=
bus Iulius secundus suis technis totum fere orbẽ ter=
rarum bellis accenderat. Ipsi pontifices inter se &
armis, & sæuissimis odijs de Principatu concertant.
Neque uero opus est ut pluribus exemplis ex hi=
storia allatis fidem huius rei faciam, unum hoc pro
multis satis declarabit quanta immanitate & ra=
bie, de honoribus & opibus soleant contendere.

Cum temporibus Arnolphi imperatoris atrox sci-
sma fuisset coortum inter Sergiū & Formosum, Ser-
gio pulso, Formosus arripuit Pontificatum, postea
mortuo Formoso, Sergius rediens Romam, immani
cupiditate uindictæ inflammatus, effodit cadauer
Formosi, quod crudelissimè tractatū, postea trunca-
uit capite, & in Tyberim præcipit. At huic simi-
les multi alij fuerunt, non solum flagitijs, sed etiam
ingenij monstrosa tarditate insignes, & nulla bona-
rum rerum cognitione instructi, qualis hic tamen Ser-
gius in primis fuisse perhibetur, ut uidelicet esset τὸ
λὸς αἰ μὰτι περὺ μ ε υ ς, quod rhetor olim de Ty-
berio Casare dixisse fertur, cum animaduertisset in
eius mente incredibilem stuporem cum singulari sæ-
uitia coniunctum. Hæc quamquam horribilia sunt,
tamen illa adhuc uincunt quod eo tandem furoris
processerunt pontifices, ut sicut Christus prædixit, in
templo Dei postulauerint se pro numine coli & ado-
rari. Nunc cum illa reprehenduntur uiolenter ferūt
quod tyrannorum proprium est, & ferro indicunt
silentium bonis, qui non approbant ipsorum impic-
tatem & scelera, & quemadmodum truculentus ille
lorarius in Comœdia ait, Indigna, digna habenda
sunt herus quæ facit. Ita illi nolunt quicquam uel læ-
uissimè notari, etiamsi nihil nisi mera sacrilegia &
portenta præcipiant & faciunt. Tolcrari enim fortas-
sis po-

sis poterant, si mediocriter labefactarent statum Ec-
clesiæ. Nunc cum religionis nomen habcant in quæ-
stu, imperitis precio uendant cœlum, immensam pec-
uniarum uim extorqueant commentitijs indulgen-
tijs, condant nouas & blasphemias traditiones de cœ-
libatu, de Missa, exercent plus quàm phalaricâ sæ-
uitiam in fideles, cumq; eis præcipue sit commissæ cu-
ra religionis tuendæ ac defendendæ, relictis his inep-
tijs, ut ipsi pro sua eximia sapientia loquantur, ge-
nio prolixè indulgent ac uentri tanq̃ summo deorū
sicut Cyclops in Tragœdia seruiunt, eiq; sacra faci-
unt foedissimis uoluptatibus. Sed ne mutire quidem
aduersus hæc impune permittunt, quin potius quem
admodum teterrimus tyrannus apud Herodotum, cū
filium Harpago epulandum proposuisset, interrogas-
setq; patrem quomodo placeret ipsi factum, nequa-
quam uolebat uituperari, sed potius audire bellissi-
mam salicet uocem, quicquid Rex facit, hoc mihi
placet, ita ipsi damnari nolunt, etiamsi dira commit-
tant, quod ipsis non est nouum. Illis enim ut Basida-
ni nouerca dicebat quicquid libet, licet. Ego uero
ex animo doleo infœlicissimam quarundam regionū
conditionem, quæ tantam tyrannidem uel per super-
stitutionem, & ignorantiam uerbi, uel per uim cogun-
tur adhuc sustinere. Nobis autem cum ex tantis tene-
bris & carnificina corporum & animorum nunc be-
nescio

neficio renouata doctrina ecclesiastica simus aliquo modo liberati, sitq; nobis uerus ministerius iterum restitutus alienissimus à Pontificum tyrannide, existimo assidue coram Deo agendas gratias. In primis uero gratulor Angliæ uestræ quæ sapientissimi Regis studio ac pietate nunc etiam à tali peste quæ occupauit totum pene Christianum orbem ceperit purgari. Ac præcipue in hoc meretur prædicari sapientia serenissimi Regis qui præ reliquis finitimarum nationum Principibus ac Regibus rem tanti momenti animaduertit, & constituerit non diutius ferre in sui regni finibus intolerabilem istam Pontificum tyrannidem sine modo grassantem & Cancris more Ecclesias iam multos annos depascētem. Nec dubium est Deum affuturum pijs consilijs Regis, quem uideamus summa uis in id incumbere ut regnum suum reddat cum alijs bonis rebus ornatiss. uidelicet literis, legibus, & alijs politicis ordinationibus, tum uero maxime religione quæ salutem & pacem animis solidam ac perpetuam parit, & pertinet ad gloriam & uocem Dei maxime illustrandam. Neq; uero ornatissime presul parum tibi debet Angliæ uestra, qui ut accipimus nullo studio, consilio, ac opera, cessas tam pia & salutaria Regis consilia confirmare & adiuuare, quæ cum ad salutem Ecclesiæ & religionem prouehendam pertineant, te, id est Episcopo singulari pietate

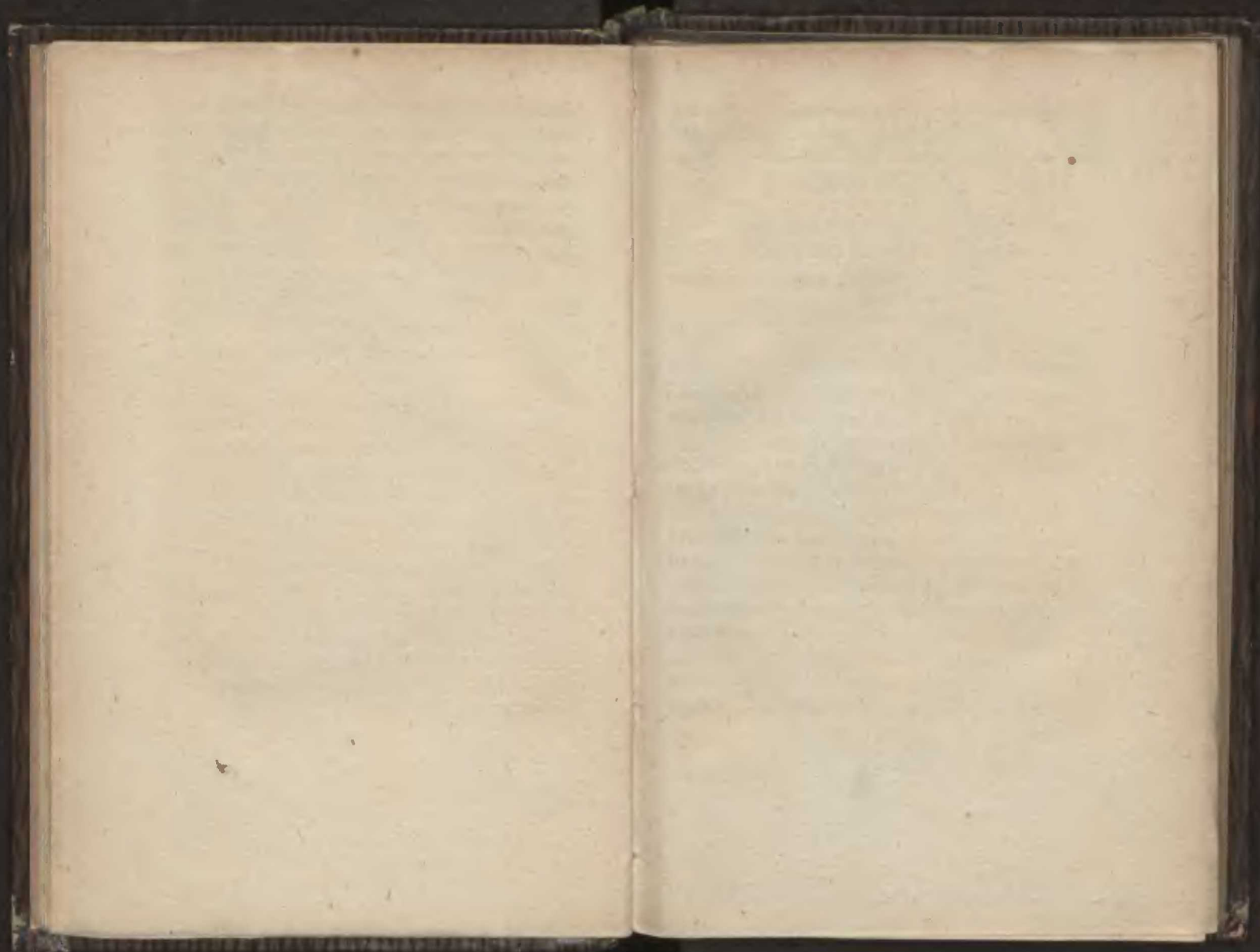
etate & doctrina prædito, maxime dignum facis. Cum autem iudicaerim plurimum referre etiam publice ut animi à pueris imbuantur acri odio tyrannidis cuiusmodi iam annos plus quam 400. exercuerunt Pontifices, composui Tragicam fabulam, in qua tenere ætati eius aliquam imaginem exprimere ac depingere utcumq; conatus sum. Neq; enim periculum est ne perpetuo exagitandis impie & scelerate factis, nimium procedatur. Ac uideamus nihilominus pontifices uel parum uel nihil nisi quod uis extorquetur remittere de sua pertinacia. Nec uidentur desituri, donec ipsorum impia doctrina & autoritas penitus subuertatur. Neq; enim Tyranni prius desinunt sui similes esse, quam extrema urgeant. Sicut Dionysius Siculus olim fertur dixisse. Tyrannidem non debere relinqui ab illo qui insidat equo, sed qui trahatur pedibus. Cum igitur exhibuissem harum regionum aliquot bonis & doctis uiris meum scriptum & intellexissem ipsis consilium meum non displicere, uisum est ad tuam dignitatem mittere, ut intelligeres & peregrinis gentibus studium uestrum in renouanda doctrina Ecclesiastica, & tollendis abusibus, qui iam longo tempore in Ecclesia inualuerant, maxime probari, simul etiam exemplis confirmaremini, ut maiore animo quod instituisis perficerectis.

Decret

Decet enim magno consensu nos omnes admitti, ut
Tyrannis ex Ecclesia præsertim extirpetur. Et quo-
niam meum scriptum minime eius generis esse scio in
quo uel ingenium uel eloquentia te acerrimo iudicio
præditum, magnopere delectare possit, ualde opta-
rim te pro tua singulari humanitate, quam audio te
cum eximia doctrina coniunxisse, boni consulere stu-
dium meum, quod ut facias, & me tuæ digni-
tati commendatum habeas uehemen-
ter etiam atq; etiam rogo.

Bene uale.

SACRARVM

LITERARVM EXI-

mio professori, Doctori

Martino Luthero, Tho-

mas Naogeorgus

S. D. P.

Quod Græcus ait, ὅτι ἡ ἀμαθία μὴ ἴσασθαι,
ὄντως οὐδὲ δὲ τὸ λογιζομένου ἀπεργάζεταιται,
Nunquam (eximie Doctore) sensi esse uerius
Quam hoc tempore in me, qui presentes audeam
Et serias res & plenas periculo,
Infido plerumq; theatro committere.
Sanè ueteres, qui scripserunt Tragedias
Præterita tum tractarunt argumenta, nec
Res presentes quisquam ausus est proponere.
Quo factum, ut & ipsi tuti essent, & omnium
Pro industria commendarentur uocibus,
Prudenter illi, ceterum ego ἀμαθῆς εἶμι, ὅτι
Qui non per illorum incedam uestigia,
Sed re presenti multorum in me prouocem
Odiū, & labore meo quidem, quo quid potest

B

Dici

Dici stultius, huius si mundi commoda
Querimus & amamus? Si placet assentatio?
Si multorum uolumus probari calculus?
Sed quid agam? Christiani non esse censeo
Hominum seruire duntaxat libidini,
Et ueritatis deserere patrociniū, &
Id solum spectare, ut probetur omnibus,
Quū tamen impia sit pars hominū quā maxima,
Cui non nisi suis similia moribus placent.
Quapropter & Pauli nota est sententia
Qua, si placeat hominibus, se Christi negat
Seruum esse. Nam displicuisse malis maxima
Laudis est, Contra & summum placuisse dedecus.
Si igitur à ueterum discepsi uestigijs
Non ἀμαθία solum in causa est, sed multo magis
Hostilis in Baptismo iuratus animus
Aduersus pompas & Satanae collegium.
Cuius animi quantum licet esse destino.
Irascatur Satanās & sentina mali.
Odio me prosequantur quanto collibet.
Ὅν νέμεσις ἀμφὶ ἀληθείᾳ πολλὴν χρόνον,
τοὺς κερνοῦς χριστιανὸς πασχεῖ ἀλγεία,
ἢ τὸ ἐλένηε καρδίῳ ποιῆτ' ἐν δαίμονας.
Quia igitur tu nobis primus eam tenebris
Oppressam Aegyptiacis, in hanc clarissimam
Lucem

Lucem (irato quamuis tenebrarum Principe)
Reduxisti, & primos incursum hostium,
Et syncrotissimum omnem Satanae sodalium
Scuto fidei & gladio excepisti spiritus,
(Quo sanè plurimis deisti animum, ut simul
Pro ueritate eadem subeant pericula)
Tuo sub nomine hanc placuit Tragoediam
Spectandam ueritatis sectatoribus
Aedere, ut his primicijs mea erga te omnibus
Pro doctrina nota esset obseruantia,
Quodq; fatear me tibi debere plurimum, &
Omni uelim modo me gratum ostendere.
Tu quaeso exiguum non spernas munusculum,
Sed me hactenus ignotum tibi, uel ultimum
Tuos inter amicos habere sinas locum,
Quem dudum amici ultro es dignatus nomine.

F I N I S.

B ij

Prologus.

PROLOGVS

Quid adferamus, si uacat cognoscere
Spectatores, paucis exponam singula.
Pammachium, qui Romanus est Episcopus,
Euangelicæ doctrinæ cœpit tædium,
Mox simul ac Iulianum duxerat ad fidem,
Per quem cunctis pax concessa est Ecclesijs.
Pammachius igitur inflatus superbia,
Res magnas queritans, Porphyrium nactus est
Applausorem consilij longe pessimi
Ut se Satanae dedant, à Christo deuiant.
Christus non ignarus rerum istarum omnium,
Satanam iam mille annis uinctum solui iubet,
Et ueritatem interea terras relinquere.
Satanas solutus conuocat uicarios,
Expiscatur quid illo exegerint die.
Interea cum Porphyrio Pammachius adest,
Satanici regni postulans consortium.
Recipitur, iure iurando data fide,
Quo factò, Casarem (qui cum contentio
Illi ante inciderat) eijcit ex Ecclesia,
Deponit ab imperio. Tum Casar angitur
Vehementer tam subito perturbatus malo,
Pammachij gratiam impetrare destinat,

Multum

PROLOGVS:

Multum frustra; dissuadente Nestore.
Adit. Doctrinam Pammachij audit impiam,
Illius & creaturas uidet nouas.
Restituitur, sed duris conditionibus,
Quum subiectis iurasset obedientiam.
Quo digresso, Satanas uocatus aduenit
Creatura uidet, gesta audit, miratur, probat.
Tanta erigit tropheum pro uictoria.
Epulantur ex adeptis spolijs in dies.
Interea à Christo exorato in terris loco
Redit cum Paulo ueritas, ut gloriam
Christi illustret, Papæq; doctrinam arguat.
Quod quum fit, Satana irascitur collegium.
Consilij ceptis, doctrinæ & doctoribus
Varijs exitium moluntur machinis.

Res est non obscura, intuenti tempora
Et præterita & præsentia, si collegerit
Apostolicæ doctrinæ summam, & quæ deim
Doctrinæ monstra Papatus, turpis lucri
Aut ambitionis gratia produxerit.

In summa. Papatum suis coloribus
Depinximus. Non carpinus si quid boni
A Romana unquam productum est Ecclesia.
Habent bona suas laudes, ut quæ dicimus

B 3

A diuinò

Prologus.

A diuino haud dubium profecta spiritu.
Superstitiones, luxum, decreta impia,
Superbiam, arrogantiam, pessima opera,
Crudelitatem, perniciose dogmata,
Auariciam, imposturas, contemptum Dei,
Laudet alius, qui pasci amat mendacis,
Qui plus mundi fauorem certat querere,
Quam ueritatem sectari & uerbum Dei.
Nos certe qualescunq; sumus, mendacis
Et errori fauere nouidum possumus.
Vos equi adeste indices Tragoediae,
Quam orbi doctrinae peperit controuersia.
Res ficta est, ita tamen, ut adsit ueritas
Quae iucundum coniuncta dant & utile.

Interlocutores.

INTERLOCVTORES.

Christus.
Petrus Apostolus.
Paulus Apostolus.
Pammachius Episcopus.
Porphyrius Sophista.
Iulianus Cæsar.
Nestor Cancellarius.
Satanas.
Planus.
Stasiades.
Chremius.
Dromo seruus.
Veritas.
Parrhesia ancilla.
Ptorophon ueredarius.

B iij

Actus

ACTVS PRIMVS.

Christus, Petrus, Paulus.

Senescantis iam mundi ratio postulat,
Vt errorum mala in serantur semina,
Suasq; inimicus noster uires exerat,
Et summe contra ueritatem, turpibus
Inauditisq; praeualeat mendacijs,
Nomenq; meum atq; religionem funditus
Extinctam uelit, in eoq; sudet maxime
Diuinum ut omnem in sese cultum transferat.
Adeo post mille annos solutus uinculis
Fremet, & squalores ulciscetur, carceris.
Recte tu eum Petre rugientem pinxeras
Leonem, qui uorandos quærat iugiter.
Nonne uidetis quantum cathenas dentibus
Nitatur conterere, & parieti cornua
Illidat, & serpentinis se motibus
Torqueat? Heu sursum mox atq; deorsum omnia
Miscabit, strenue & neglecta sarciet.
Veh Christianus, ueh populis & Gentibus,
Magnum iam tandem habebitis aduersarium.
Quem nosse, quem cauere, cui resistere
Non cuiusuis, sed erit diuina prediti
Virtute, & quem Dei seruarit dextera.

Iam

Actus Primus.

Iam uigilijs, nec non orationibus
Et sobrijs illis opus erit mentibus
Plusq; ante hac unq;. Quippe inundabunt mala,
Regnante summo iniquitatis principe.
Sed apparebit, amici, sole clarius
In hisce malis, an cordi sint mortalibus
Meæ uestræq; contiones, in quibus
Mali uenientis mentionem fecimus.
Si fuerint cordi, animas tuebuntur suas,
Sin minus, in communibus inuoluentur malis.
Sed utcunq; cadat, inimicus solucendus est.
A cuius tamen illecebris fortiter meos
Seruabo, iniquitati ne apponant manus.
Nemo surripiet eos quos mihi dedit Pater:
Hæc uos amicos ignorare nolui.
Sed & antè nostis tempus sic fore ultimum.
PET. Etiam ne ea iam (Magister) adsunt tempora,
Quibus Satanas laxis habenis imperet,
Erroresq; potenter perniciosos serat?
CHR. Adsunt. Seriem ipsi temporum reuoluite
Nunc ante consummationem seculi,
Quam plurimum conceditur libidinis
Et Satanae & impijs symmistis omnibus,
Vt aeternum dein potenter ardeant.

B 6

Tanto

Actus

PET. Tanto igitur res confundente aduersario
Tuo sanctissimo quid fiet nomini?
CHR. Eius redigetur cognitio ad paucissimos.
Vt uix salutem à me quærat millesimus.
Alia sibi salutis quærent nomina
Homines, tota in quibus hæreant fiducia,
Quæ in cunctis inuocent necessitatibus.
Et hominum existimabitur stultissimus,
Salutis qui suæ firmam & sacram anchoram
Nomen meum solum statuerit, scilicet
Nolens sperare auxilium ab impotentibus.
In partes mille alij sua scindent pectora,
In nullo collocantes solo spem suam.
Magnis surdos inclamabunt boatibus,
Persuasi falsis inimici miraculis,
Vt olim in Israel Sacerdotes Baal.
PE. Quæ illa, magister, erunt nomina quæso, aut in
Ad ea homines current necessitatibus? (quibus
CHR. Catalogus nominum penè infinitus est.
Appellabunt partim bona opera & ordines,
Partim merita & afflictiones corporis,
Cucullos, peregrinationes, & preces
Rosarum dictas nomine, horasq; canonicas,
Ieiunia, cælibatum, atq; indulgentias,

Missas,

Primus.

Missas, sacrificia, defunctorum uigilias,
Et aquilæ tandem consecrata aspergines.
Ad isthæc peccatorum pressi pondere
Diffugient, afflictisq; conscientijs,
Eiusmodi uanis putabunt consuli.
PAV. Prorsus inaudita, Magister, dicis nomina.
CHR. Nec mirum Paule si illa ignorasti hæctenus.
Homines & ληψῶναι surgent, quos tu dicere
Soles ἐπεὶ εἶδὲς κακῶν, qui simplici
Sanaq; fidei doctrina haud contenti erunt.
PAV. Et his suis inuentis atq; somnijs
Remissionem peccatorum consequi
Se posse sperabunt? CHR. Nil exploratius
Habebunt Paule, quàm isthæc magni ponderis
Apud patrem meum esse. PAV. vsq; adeo sanguinis
Tuæq; mortis obliuiscuntur homines?
CHR. Prorsus. Surget Monachorū pestiferū genus,
Qui ridiculas inuentiones, & suos
Cucullos, & professionis impie
Mysteria, sanguini longe doceant meo
Prestare. PAV. Quid ais? Tantum ne impudentiæ
Et impietatis hominibus inesse poterit?
CHR. Etiam. Doctore Satana. Pulchre tu Petre
Illos ostendis dicens, ψευδοῦ ἰδῶσθα λαοί
Erunt

Actus

Erunt in uobis, qui introducant hareses
Perditionis, τὸν δευτέρου ἀγροῦ μύθοι
τὸν αργότατον αὐτοῦσ. PET. Memini.

(PAV. Num tam impia

Docentes inuenient qui credant? CHR. Maxime.

Num non tuæ recordaris sententia,

A ueritate auditum auersuros, & ad

Vanas homines se conuersuras fabulas?

Placebunt mendacia, & impostores magis

Quàm ueraces & sani diligentur, &

Quo perditior quisq; hoc cunctis charior erit.

Mundus uult decipi, illusores diligit,

Nugatoresq; omnis pascit pinguisimis.

Aderunt igitur & cuncta implebunt pulpita.

PA. Heu heu, male crit quas plantauimus Ecclesijs,

Nostriq; labores sic reddentur irriti.

CHR. Nil certius. PA. Sed tamen Episcopos puto

Sanam doctrinam defensores fortiter.

Nec tam facile mundi cessuros Principi.

Vnde haud dubium ex populo seruari plurimos.

Nam quidquid Princeps calliditate diruet,

Per illos mox constantes instaurabitur.

Facile à nocturnis seruantur oues bestijs,

Si pastor operam nauet sitq; peruigil.

Nisi

Primus.

CHR. Nisi illi primi Paule ad Satanam cefferint.

PAY. Horrendum ais. Tum nil spei esset reliquum.

CHR. Factum docebit paulo post, quàm gnauiter

Satanæ resistant, quàm sint constantes, diu

Nocturq; quantum uigilent, quantum gloriæ

Mihi dent, et quantum nomen promoucant meum.

PET. Atqui mihi spes est in eo qui præsidet

Romanis, Pammachio, quem industrium ferunt,

Doctum, fortem, atq; strenuum laboribus.

CH. Fuit is quidem, ut dicis. Sed per multum interest

An perpetim quis perseueret, qui fuit.

Nam repperisse ueritatis tramitem

Magnum est, sed in eo perstitisse iugiter

Maximum, & opera demum commendat omnia.

Pammachius, in quo solo tibi spes est, caue

Externa te decipiat sanctimonia.

Abstrusis nondum cogitationibus

Interes, & cordis arcana haud intelligis.

Is enim præ cæteris mei fastidium

Capit, & doctrinæ iam medium unguem porrigit.

Vltro ad Satanam uult cum symnisticis pergere.

PE. Heu quanta de spe decidi. CH. Hic nihil est spei.

Fastum, potentiam, & mundi ambit glorias

Vnde & in omnibus aduersum mihi ponet gradum

Ego pau-

Actus

Ego pauper uixi, ille erit ditissimus.
 Ego salutis uiam commonstravi hominibus,
 At ille operam dabit, ne quis eam intelligat.
 Charas ego mihi animas habui mortalium, &
 Ut uiuerent, morte mea effeci lugubri,
 Quas perdidisse summum ille putabit lucrum.
 Ego Magistratus omnes atq; Cæsarem,
 Obedientia obseruauit debita,
 Orbis Monarchas ille & Principes uiros
 Pedibus premet & indignis tractabit modis.
 Ego abiectus discipulorum laui pedes.
 Ille ad pedum haud quosuis admittet oscula.
 Ego pacem suasi & promouit maxime,
 Ille etiam inter pacificos disidia seret.
 Ego gloriam nomenq; fugi regium.
 Miris aliorum ille inuadet regna artibus.
 Meis ego crucem humeris ad mortem pertuli,
 Ille sublimis feretur à compluribus.
 Ego sanavi, quos nemo sanare poterat,
 At perdet ille, quos nemo potest perdere.
 Coronam ego capite gestavi spineam,
 Ille superbus triplici incedet diademate.
 Nudis pedibus ego multum confeci itineris,
 At ille auratis ornatus erit calceis.

Euangelium

Primus.

Euangelium docens, peragraui oppida,
 Bellator ille armatus cinge t milite.
 Turbatas pacificauit conscientias,
 Ille quietis hostis erit conscientijs.
 Meis ego diuitijs beaui plurimos,
 Regnorum ille omnium loculos exhauriet.
 Testamentum quoq; quod in cœna condidi,
 Tantum ne mecum sapiat, uertet perfide.
 In summa, nihil unquam meo se nomine
 Textit, quod sic pugnaret mecum ex diametro.
 PE. Horresco (magister) tantū abs te audiens mali
 De Pammachio, quem ego putauit fore optimum.
 Sed Antichristus (quantum nunc intelligo)
 Et recti fideiq; euadet *πρωλεθρία*
 PAV. Is ne est, qui dudum Iulianum Cæsarem
 Et una cum illo magnam multitudinem,
 Tus Magister uerbis duxit ad fidem? (bitur?
 CH. Rem tangis. PAV. Et tam cito ad aliud muta=
 CHR. Humana sic sunt ingenia prona in malum,
 Mox ut diuina alio gratia discesserit.
 PET. Percreat ille, ut meretur cum sodalibus,
 Totaq; farina hæc te experiatur iudicem.
 Sed quantum hi scæ malis constituisi temporis?
 CHR. Tempora suis sunt præfinita terminis,
 Quos te

Aetus

Quos te scire nihil opus. suam inuenient uiam.
Hoc tantum accipe, quod etiam à me dictum est
Propter iustos illi breuiabuntur dies. (prius,
Meiq; rursus crescet gloria nominis.
Et ubiq; regni Euangelium docebitur,
Vt uel pauci à Diabolo retrahant pedes,
Et obstinatis extet testimonium.
Aduentu deinde meo perdentur impij,
Poenasq; iniquitatis perpetuas luent.
Interea regnet Satanas cum suis sinam, &
Super omne extollantur quod dicitur Deus.
Præualeat iniquitas, intereat aequitas,
Nulla fidei sit ratio, sana qui docet
Magna approbatione multitudinis
Interficiatur, ut recti ne gry quidem
Superfit, fastus, luxus, mentis cœcitas,
Tenebra, auaricia, regnent, & discordia.
Doctores tantum uideant quid populus uelit,
Quid quisq; audire gaudeat improbus, & quibus
Magnates oblectentur atq; Principes.
Perrari sint quibus cordi sit ueritas.
PAV. In hoc ergo malorum mare cadere fines
Ecclesias, tuoq; sacra nomini?
CHR. Quid nisi Omnis ad purũ hoc rerum negotio

Prohabitur

Primus.

Probabitur electus deniq;. Sed ceteri
Ante suis quàm mactentur iniquitatibus
Pinguescunt, & rerum numerus implebitur.
Sed tu angele acceptis abyssi clauibus
Antiquum cito soluas hostem. Et ut illi locus
Sit amplior ubiq; imperetq; latius,
Dic ueritati, ut propere terris abeat, &
Nulla illius regnum turbet molestia.
Fore enim, quum se rebus uelit immi scerier,
Præter statutum tempus, ut plagas serat,
Aut ouis illi os obturetur putridis.
Proinde si sapit caueat, & in aliud
Mordacia sua uerba, tempus differat.

Julianus, Nestor.

Quid tibi noua religio Nestor placet? NE. Opti-
Gratiam habeo Deo, qui me dignatus est (me.
Ex inferis reuocare, inq; sui filij
Ex sola gratia ponere consortium.
IV. Recte sentis. Sæpe ego mecum considero
In quantis uersati fuimus erroribus,
Viuentes in summa Dei ignorantia,
Nec id scientes perspicue quod uiximus.
Magnum est, dei sic præueniri gratia,

C

Et tantis

Actus

Et tantas res sine magnis scire sumptibus.
Certe omnes Gentes sunt caeca atq; perdita,
Quae Christum penitus, adeoq; ignorant Deum.
Heu quam mala sunt semper conscientia,
Incertis & doctrinis semper fluctuant.
Quod nunc sentio, postquam tenebris erutus
Prioribus, in Iesum Christum credere
Coepi. Iam tutiora sunt pericula
Omnia, mortis abest terror longe maximus.
Cur antepo nam thesauros hisce Arabum? Et ad
Hac uniuersi quid mundi est potentia?
NE. Equidem Caesar, mundana omnia si conferas
Ad cognitionem hanc, uix sunt digna nomine.
Nihil illi deest, qui Christum uere nouerit.
IV. Proinde multum prorsus debemus Deo
Eiusq; ministris & fidei doctoribus,
Per quos uelut e sepulchris tandem emerimus.
Quid censes? NE. Hac mea Caesar est sententia.
Deo quidem, donec hos artus spiritus
Rexerit, agenda grates sunt quam maxime
Tantumq; donum perpetuo in animo hareat.
Porro ministris & fidei doctoribus,
Quia nobiscum uiuant & multis indigent,
Quum postulauerint tuleritq; occasio,

Factis

Primus.

Factis referatur gratia liberalibus.
Ne spiritus quum nobis semina seuerint,
Ipsi nostris non gaudeant carnalibus.
IV. Placet dictu. Nam quum aliis mala, tu maxime
In doctrinis ingratitude pessima est.
Num ergo quod iussi singulis prouincijs,
Et earum ducibus cunctis & rectoribus,
Meo scripsisti literas ex nomine,
Ut Christianis sit pax & securitas,
Possintq; conuentus agere in Ecclesijs,
Et absq; omni timore sua tractent sacra?
NE. Factum est, & iam dudum rediere nuncij.
IV. Etiam ne illa sunt expedita litera
Ut exules quam primum redeant in sua,
Et damnati ad metalla liberi exeant,
Et si quid illis ablatum est, uel uinea,
Vel agri, uel domus, uel pecora, publicis
Protinus id omne restituatur sumptibus?
NE. Nondum ea Caesar conscripta sunt diplomata.
Scribae haecenus impediti bacchanalibus
Nil sani iurarunt se posse scribere. Ut
Scribantur autem quam primum curauero.
IV. Age uade iam, ne protrahas negocium,
Ut pleriq; solent ne sciente Principe.

C 2

Scribarum

Actus

Scribarum segnicem emendes quantum potes,
Ut ad sua semper sint intenti munia.
Illis scriptis ad me redito. Ego hinc eo
Ut uisam quid Pammachius agat negocij.

Pammachius, Porphyrius.

Cui hæc committam tuto quàm uelim dari.
Res magna est. Non manebit in cerdonibus
Tonforibusue, qui rerum pericula
Nunquam considerant. Mei similem uolo.
At distringor curis perplexusq; hæsito,
An cogitata procedant feliciter.
Varij & insidi sunt animi mortalium,
Aliorum prosperis obstant successibus.
Aut si nequaquam obstare possunt, inuident
Mordentq; clanculum, sibi detractum putant
Secundis quod alij feruntur flatibus.
Sed perfricanda frons est, atq; fortiter
Audendum quidquid aggredi decreueris.
Et inuidorum sunt spernenda murmura.
Ilia dirumpantur quibus isthæc displicent.
Sed quid ago? Quo feror? Quod primū aut ultimū
Exequar? An isthæc concedet Rhamnusia?
Eundem est, & quærendus cui communicem.

Sed

Primus.

Sed en Porphyrius recte uenit obuiam.
Quam pulchre similes semper coniungit Deus.
Non poterat uir melior aut mihi coniunctior
Occurrere, nec cui isthæc credam tutius.
Aggrediar hominem. Quo nunc uadis Porphyri?
POR. Ad te ibam Pammachi pater, uisurus, an
Recte ualeres. PAM. Recte, ut nunc se res habent.
POR. Quid ergo solito es tristior? Non hic fuit
Ante hac uultus colorq;. Certe aut fallor, aut
Non ex sententia uales, aut quippiam
Malorum non communium tibi accidit.
Fortes enim non frustra tristantur uiri.
Quid suspiras? Quin dicis quid nam sit mali?
Equidem consilio te uel opibus iuero.
Num perniciosa fidei surgunt dogmata?
Aut fratrum aliquis insigne commisit scelus?
PAM. Hæc me parum mouent, licet sint maxima.
Primum quidem isthæc ante curabam omnia,
Ut plurimas noctes uigil transduserim.
At nunc laboris plurimum, lucri parum
Inesse sentiens, desino. Maioribus
Operam locare rebus est animus mihi
POR. Id tristis scilicet iā cogitas pater? (potes?
PA. Id ipsum. PO. At quibus? aut quomodo assequi
C PAM.

Actus

PAM. Non cuncta sunt narranda cunctis cordium
Consilia, praesertim in quibus periculum
Consistit aut lucrum. Ne igitur interroges.
POR. Nosti tu quoque tacita consilia, nemini
Communicata, in re difficili maxime,
Sepius esse calamitatis ingentis caput,
Nihil laboro scire, Nil periculi
Ex me tibi erit, tuis nec aduersor lucris.
Hercule nullus est, quantum ego reor, cui tutius
Quodcumque est committas, neque etiam qui magis
Tua promouere consilia possit. PAM. Graue est
Dicere. PO. Quid ita? PA. Tute improbabis forsitan
PO. Nihil minus. PA. Sed eamus intro, ne inuidus
Aut coryceus aliquis, quae loquar, audiat.
PO. Quidquid noui est, malum tantum ne sit precor.
PAM. Nihil est mali. Ausculta duntaxat ut quaeas
Intelligere. Te continentis haecenus
Linguae noui, meisque rebus omnibus
Fauere. POR. Quid non faueam ego? Sanctissimo
Epectore haud consilia nisi sanctissima
Prodire possunt. Tu nihil nisi sanctitas.
PAM. Quam graue est rem tantam manifestare, tamen
Quod est periculosum, tum quod pessimi
Haec si scirent, nobis omnibus illuderent,

Quia

Primus.

Quia uero etiam in angusto magna res nequit
Concludi, fido et tacituro dicam tibi.
Sperans simul te in eandem posse pertrahi
(Quae multum ex usu sit tuo) sententiam.

Animaduertis enim, Christiana quomodo
Vexetur undique religio, uix ut locus
Sit respirandi. Omnis iam nostro sanguine
Madet tellus. Interitum iam nostrum, mare,
Ignis, fluminaque uiderunt. In montibus
Complures delitescunt desertis boni.
Tot sunt hostes, tot persecutores mali,
Nomen qui Christianum exosum habent nimis.
Hinc nos et supplicia manent quam plurima,
Carcer, fames, eucleus, crux et lampades,
Metalla, feruens oleum, et saeva bestia.
Ut prorsus admirer, quid sibi Christus uelit
Rebus tam turbatis. Cur ferat, aut cur suos
A pessimorum non defendat morsibus.
Certe olim populus qui Dei uocatus est
Non tanta pertulit mala, nec tot mortibus
Fuit subiectus, sed uixit suauiter,
Pace et tranquillitate pastus est,
Regnauit, Gentibus et dominatus est foris.
Nos uero nihil quam ludibrium et cadauera.

C 4

Huius

Actus

Huius dein populi ego Episcopus uocor,
Quapropter cateris plus petor ab hostibus.
Ut sperant pastore occiso, licentius
In oues miseras grassari posse. Sic ego
Timoribus in perpetuis quotidie obambulo.
Nusquam securus. Vita tenui stamine
Pendet. Quid uero mihi uolo? Cur seruiro
Tam miseram seruitutem? Cur obtempero?
Equidem tu prædicabas olim Porphyri,
Secundum qui rationem uiueret, bene
Iusteq; eum uiuere. Nam ratio ad optima
Hortatur. POR. Proxime. PAM. At quid rationi ma
Aduersum, qui due magis stulticia proximum, (gis
Atq; scientem ac uolentem ultro ruere in necem?
Qui profitentur Christum, quid faciunt minus?
Non parat rationi, qui mala non uitauerit.
Extreme Christum quum omnes homines oderint,
Ratio uult diligi, non odium accersere.
Non ita deniq; in hanc uitam producti sumus
Statim ut ruamus in mortem, furij uelut
Acti, sed ut seruemus uitam, munere
Dei concessam, quæscumq; poterimus modis.
Creatura hoc omnis testatur, seruiens
Ad hoc ipsum, parentes, cælum, terra, sol,

Fere,

Primus.

Fera, pisces, pecudes, uolucres, & quidquid est.
Quæ insania est, quum omnia nobis uelint bene
Nos ipsos perdere? Eumq; sectari, male
Qui perijt? periere & symnista plurimi.
POR. Bene profecto omnia. PA. Quippe illius do
Depugnant cū ratione uelut ex diametro, (gmata
Cūq; omni hominū sensu. Quid enim? Nō uindicē?
Dimittam tunicam & pallium? Morem geram
Ad mille passus adigenti? Percussus ut
Percutiar amplius sinam? deniq; omnibus?
Ego ne inimicos diligam? Aut beneficiam
Odientibus? Aut orem pro persequentibus
Calumniantibus? Quis unquam talia
Vir prudens faceret? Quid tandē est quod prædi
Beatos pauperes & opesq; spernere. (cat
Et dignitates posthabere præcipit?
Hac mente capti sectentur uilisq; plebs,
Egregium quæ nil aut excelsum cogitat.
Ast ratione & natura ego præditus bona
Ducem sequar rationem. POR. Bene facis pater.
Hoc & fortis uiri est officium. PAM. Me subtrahā
Ab hisce perpetuis mortis terroribus,
Vita tranquillitatem queram scilicet.
POR. Sed quo pacto tandē id poterimus consequi?
CS Quippe

Actus

Quippe & ego res tranquillores querito,
Quas sperabam ex conuersione Cesaris.
PAM. Is nostris rebus pulchrum dabit exordium.
Pax nulla est Porphyri Christum sectantibus.
Nulla laborum merces, nulla est securitas.
Ut ipse uidere potes. Quare si querimus
Res nostras stabilire, & dignis honoribus
Frui, Christum cum doctrina sua ceteris
Et infimæ sortis inquamus hominibus,
Nos ipsi mundi seruiamus Principi.
POR. Dispercam, si non hoc consilium est optimū,
Nec unquam uidi melius consilium dari.
PAM. Is, si alios nobis haud quaquam pares, suo
Fouet regno, magnisq; eos honoribus,
Potentia, diuitijs beat & nomine,
Non dubito quin nos sit facturum maximi.
PO. Deū immortalem, hæsito quid admirer magis
Fortunam ne, an mortalium prudentiam?
Hercule nulla salus poterit nec felicitas
Dcesse, si non consilium defuerit. Hinc
Longe optimus est, cui semper consilium est domi.
PAM. At in Christi sicut uides negocio,
Iuopes, afflicti, & numerus duntaxat sumus,
Quos omnium oportuit esse populorum caput.

POR.

Primus.

POR. Magnifice sentis, fortuna modo dextera
Aspiret, cunctaq; sint è medio obstacula.
PA. Quod Satanas dabit. At que sunt Christi præ-
Dabit, quotidie ut uerser in periculis, (mia &
Quotidiana & conficiar sollicitudine,
Labore quanto potior, tanto abiectior
Ut sim, degamq; prorsus hic inglorius.
Egregia eiusmodi sunt Christi præmia.
POR. Recte hoc uel tandem pater intelligis. Haud
Vixit, pusilli qui animi nulla posteris (bene
Vitæ suæ reliquit monumenta, tenebris
Aut de ditus ultro, aut impotens emergere,
PAM. Non amplius illa me spe protrahi sinam,
In regeneratione fore laboribus
Nostris mercedem. Nunc ego bonis perfrui,
Et præsentis fructus malo decerpere,
Post mortem incerta quum sit res & pendula.
Ne quis hians priuetur simul & præsentibus
Atq; futuris, risumq; cunctis præbeat.
PO. Et quis scit tandē, an nostra resurgant corpora,
Cum reliquis perpetuo pereāt animantibus? (aut
Certe nulla hoc poterit ratio concludere,
Eadem numero redire corrupta semel, &
In idem destructam restitui substantiam.

PAM.

Actus

PAM. Pulchre dicis. Sed heus te quæso Porphyri,
Ioco ne an serio me a laudas omnia?
POR. Non serio laudem pater? Quid est magis
Tuo meoq; ex usu, quàm quod predicas
Et instituis? Quin etiam omnibus Ecclesijs
Ornamentum decusq; haud uulgare adferet.
Tantum ut cœpisti perge fortiter aggredi.
Non poteris errare, neq; uel hoc delinquere.
Fas omne nefasq;, & legum in mûdo quidquid est,
In pectoris tui uersatur scrinio.
Ut omnium tibi cedat merito autoritas
Si quando homines (ut sunt complures improbi
Quos hæretica mouet & agitat insania)
Facta tua reprehendere uellent, quæ à spiritu
Longe altiori proficiuntur, quàm queant
Terrestria capere ingenia mortalium.
Quare age, magnum tibi me adiutorem possides.
PAM. Si quidem istuc diceres ex animo Porphyri.
POR. Disseream, si non uera & ex animo loquor.
PA. Animi auge. Iam nunc me a quæ sit sententia
Palam cognosces, & quid te facere uelim.
Non placet ita humi scribere, nec nomen Episcopi
Sine magnis arridet re ditibus, Vnde me
Humo tollere constitui, quocumq; poterit

Modo.

Primus.

Modo, & ad id conari, quo præferar omnibus
Qui in mundo sunt Episcopis, & maxima
Auri argentiq; uis congesta suppetat.
Deinde & regia cognoscere negocia,
Omnesq; subiectos habere Principes,
Magnificum & dulce erit, ut timear ab omnibus,
Nullusq; diu mihi audeat resistere.
In his operam mihi tuam naues Porphyri.
Rationem quæras, Scripturasq; contrahas
Ut consieri possint, ne plebis intelligat
Fauore mundi concinnata Principis.
Christus enim in his linquendus est conatibus,
(Ut dictum est) interim tamen Christi uolo
Sectator dici & haberi longe maximus.
POR. Ardua quidem sunt quæ instituis, tuæ tamen
Nil arduum dici debet prudentiæ.
Facile assequere. Non deerit ratio, neq;
Scripturarum refragabitur autoritas,
Præsertim si illas paululum contorseris,
Solumq; te uerum dixeris interpretem.
PAM. Recte, ita uiuam, mones. Ius omne scilicet
Scripturas exponendi præsumam mihi.
Ut omnis ex ore meo manet concio.
POR. Id per quàm utile futurum est. Si quis quippiã
In te

Actus

In te iaculari ausus fuerit indignus. |
In inferos ut hereticum submergito.
PAM. Oportebit prorsus. Sed metuo Cæsarem,
Ne non sinat ad id ascendere fastigij.
POR. Quem metuis? Cæsarem? Nemo metuendus
Sed contemnendum quidquid est potentie. (est.
Neophyto Cæsari nullo negotio
Potest imponi, nobis à Doctoribus.
Aut si omnino molestus esse ceperit,
Ad inferos triplici tradatur fulmine.
Regnum eius subneruetur & deponitor.
Inuenies alium regnandi libidine
Tumidum, qui tibi sit concessurus omnia.
PAM. Diuinum & efficax consilium Porphyri,
Nunc nihil est scrupuli. Res ipsa cetera
Docebit, & quotidiano usu doctior
Fiam. PO. Haud dubiū, usus suppetabit plurima.
PAM. Cur ergo non mox supplicatum pergimus
Ad Satanam, eiusq; postulamus gratiam?
POR. Vbi uis, nihil moror. Inter eundum latius
De rebus his, ut dignum est, commentabimur.

Porphyrius, Pammachius,
Iulianus.

Sed quid

Primus.

Sed quid ais? Num ipsum conuenire possumus
Satanam? aut ad illius eundum est uicarium?
PA. Ad illum ipsum. Quippe solutum arbitror, ut
Exploranti annos tradere calculi. (mihi
Sed in ipso apparebit an ita sit collegio.
IV. Templum obseratum mirumq; est silentium.
Forsan domi est, & instat lectionibus.
POR. Hem Cæsar obuiam, Te querit Pammachi.
PA. Videtur, sic huc recta gressum dirigit.
POR. Si placet, illius oblique tentemus animum,
An quæ decreuisti concedat omnia.
Si difficilis fuerit, eam mox pergito
Quam monstrauit uiam, tum ultro adierit supplicans.
PA. Suades probe. Tuus nunc utere artibus,
IV. Eccum à domo uenit cum Porphyrio. Bene est.
PA. Salue Imperator, Mene quæris? IV. Te pater.
PA. Quid est noui? IV. Nihil equidem. Pacem tibi
Tuisq; in omnibus datam prouincijs
Dicere uolebam. Iam potestis liberos
Vbiq; habere conuentus, & omnia
Interrite uestra peragere mysteria.
PAM. Bona nuncias, quæ tamen ab alijs antea
Audiui, at te referente certiora sunt.
IV. Sic ego me erga uos gratum uolui ostendere.
PAM.

Actus

PAM. Laudo. IV. Reducentur quam primū etiam
Et ablata illis restituentur omnia. (exules

PAM. Pie facis, & ut Christiano conuenit.

IV. Nonne satis me fecisse putas? PO. Pro exordio
Quidem imperator non nihil est, sed conferes
Quotidie si sapias maiora, ut gratior
Semper filius appareas Ecclesie.

IV. Adnitur sedulo ne ingratus criminer.

Dicite duntaxat si quid uultis, in quibus
Mea uobis ferre opem poterit clementia.

(Salua regni maiestate tamen) omnia

Patres mei feretis liberaliter,

POR. Laudanda sunt hæc uerba, sed facta amplius.

IV. Quæ uerbis dico, factis quoq; probaui.

Est ne aliquid quo indiges pater? PO. Etiam rogas?

Permulta sunt. Sed hic per paucis hætenus

Contentus esse didicit, nec frequentibus

Voluit precibus molestus esse Regibus.

Sperans ipsos disposituros optime

Etiam ultro, quidquid postulat necessitas.

IV. Data pace & tranquillitate liberis,

Et libertate damnatis, quid amplius

Vobis uictu prouisis atq; uestibus

Desit, nisi dixeritis, quo pacto intelligam?

Dic

Primus.

Dic Pammachi. PAM. Quid dicam Caesar nescio,
Non quero grandia, uita instructus paupere.

Nec occurrit quid primum aut ultimum petam.

PO. Ut dixi, hic homo simplex est, & quæ domini

Pecuniæ, literarum est auidor.

Vos ipsos esset cogitare iustius

Quibus in rebus iuuandæ sint Ecclesie.

Et quæ præmia reddenda sint Doctoribus.

IV. Multæ sunt cogitationes Caesaris,

Nec solus tamen omnia potest & singula

Pro conditione & dignitate debita,

Aut cogitare aut commode componere.

Vnde ministris opus est & suggestoribus.

Tu suggere Porphyri, quid concedam amplius.

Nam te haud reor ita inexperitū esse aut simplicem

Ut nescias, quid uobis atq; Ecclesijs

Conueniat, & quibus concessis maxime

Triumphetis. Ego in id incumbam perfortiter

Ne ingratitude succumbam crimini.

POR. Si uis Pater dicam, & compendio quidem.

PA. Dico. PO. Primum Caesar post concessa hoc

Omnes ubiq; efflagitant Ecclesie, ut

Immunes sint & a liturgijs uacent.

IV. Quos nominas Ecclesiarum nomine?

D

Populum

C. 1. de
immunit.
Eccle.
lib. 6.

Actus

Populum ne, an Doctores omnis & Episcopos?
POR. Episcopos inquam & Doctores plebis, &
Quicumq; clericorum splendent nomine.

IV. Illis facile potest concedi immunitas,
Etiam si rebus detrahatur publicis.

82. dist. POR. Deinde Episcopatus omnes maximis
cap. Epi- Ornes opibus, & Principum substantia.
cōpi

IV. Ah quid ais Porphyri? Ego uobis concessero
Quod ad uictum satis est. Et si hæc quæ contuli
Non sufficiunt, addam maiora Porphyri.

Ad quid uobis tantæ opes Doctoribus
Queritis, ut uel magnos æquetis Principes?

Plurima magnis (ut scis) insunt mala opibus, &
Illis raro bene uti norunt pauperes.

An dimissa doctrina & codicibus Sacris,
Litibus, equis, iudicijs atq; fastui

Operam dabitis? Non sunt hæc uobis (credite)
Vtilia, nec patrem talia puto querere.

PA. Cur non queram? Nemo diuitias iustius
Aut querit aut possidet, atq; hi qui alios docent.

IV. Nouum dogma tot usq; ignoratum seculis.

POR. Quæ dico (si me audis) dare non grauabere.

IV. Deliberabo Porphyri in re tam ardua
Nec quid sine meorum consensu Principum.

Vobis

Primus.

Vobis dederò, quod auferendum sit alijs.

POR. Et omnes quum sic sint donati Episcopi,

Romanus longe opibus antecet ceteros.

Splendoreq; uincat omnis & potentia.

Possideat Romam & uniuersam Tusciam,

Et Episcopatus omnis illi seruiant.

Ex omni imperio conuertat pecuniam, &

In cunctis sua negocia agat prouincijs

Tuo iussu, nec sit qui contra tustiat.

Doctores sic Ecclesiasq; promoue,

Ecclesie ut dignus dicaris filius.

IV. Iocaris Porphyri, nec talia queritis.

Dic serio, in quibus uos ornem rebus, ut

Doctrinae nulla prodeant obstacula.

PAM. Quid semper mentionem doctrinae facis?

Doctrinae tum demum accefferit autoritas,

Cum nos sublimes & prelatos omnibus

Conspexerint homines. Tum non (ut hactenus)

Docentes nos irriserint, neq; manibus

Auriculas asini finxerint, sed cernui &

A longe doctrinam nostram susceperint.

PO. Sic est. Quapropter haud ioco isthuc querimus

IV. Serio igitur? POR. Prorsus. IV. Reuocate

(patres mei animum,

D 2 Nec

Actus

Nec uestra huc cogitationes incidant.
 Maiora quaeritis, quam Episcopos decet.
 Episcopi doceant, et uerbo Ecclesijs
 Praesint, uerbo hortentur, uerboq; corrigant,
 Sanam si quis contra doctrinam uixerit.
 Pecunias opesq; auari congregent,
 Dominentur Prinapes, Ducesq; militent,
 Romanus Tusciaq; Caesar imperet.
 Sic ordini quisq; suo fecerit satis.
 POR. Ho ho, etiam nos docturus Caesar aduenis?
 An nos doctores esse ignoras, tam tuos.
 Quam Christianorum omnium? Nos audias,
 Nobis obtemperes, si Christum diligis.
 Anobis discite, quo pacto suo ordini
 Quisq; satisfaciat. Non exoriare denuo,
 Qui nobis praecipua det aut quidquam corrigat.
 PA. Recte. IV. Satis superbe aduersus Caesarem.
 Si non uestra essem fidei haud sic contemneres.
 Scio uos esse Doctores, quos audiam
 Si sana doeueritis, secus si morbida.
 Nulla εἰς ἄπληροῦς ligat obedientia.

Euripid. Achilles audi Porphyri sententiam
 in Iphi= καὶ τοῖς ἀτρεΐδαις ἢ μὴ ἐγὰνται καλῶς
 genia in τῶσόμεθ', ὅτι μὴ καλῶς, ὅν πρὸς μεθ'
 Aulide. Huius

Primus.

Huius et ego sum (ne quid erres) sententia.
 POR. Is scilicet tu es, qui doctrinam iudicet
 An sana aut morbida sit? IV. Non: go (bone) sed sa
 Ostendent literae sanū atq; morbidum. (cræ
 POR. Et eas tu intelligis? Mox te, quantū quidem
 Video, damnabili inquinabis haere si
 Volens Scripturas aliter intelligere, quam à
 Sacra Romana permittitur Ecclesia.
 IV. Tu homo fere mihi stomachum moues. Tibi sua
 Lingua imperes tua, nec ita clementia (deo
 Abutaris mea atq; mansuetudine.
 Dic mihi Pater, quae postulat hic, num postulat
 Tuo ex animo? PA. Sic iussi. IV. Iussi? O Deum
 Immortalem, Roman Tuscosq; postulas,
 Cur non etiam imperium omne postulas simul?
 PAM. Et id mecum erit, à me instituentur Caesares,
 Ex pectoris omnes emanabunt scrinio.
 IV. Quod scrinium mihi narras? PA. Nempe illud,
 Quo cordis sancta prodeunt mysteria. (ex
 IV. Et ex illo instituentur (inquis) Caesares?
 PA. Prorsus ut ut libuerit. IV. Te quæso Pammachi
 Conatus istos et studia deponito.
 Te digna postules, beneuolum me tibi
 Experire, neq; tuas auersabor preces.

Ornare

Actus

Ordinare uolo Doctores & Episcopos,
Sed ita tamen, ne me pessudent, aut super
Me ascendant, & regni teneant fastigium.
Quis Deus hoc tibi suggestit, ut tam incongrua,
Absurda & inaudita hactenus, proponeres?
Quis Caesar rexue est tibi concessurus sua?
Largitur prudens quisq; , ne ipse postea
Egeat, & mendicus aliorum adeat fores.
PO. Nobis eundem est Pater. Hic nil tibi (ut audio)
Concedet dignitatis aut potentia.
IV. Rem tangis, nec opus est. Hoc mihi dicas uelim.
Petrus & quotquot fuerunt ante te Episcopi, (an
In hoc unquam proruperint superbia,
Ut & Tuscis & Romanis dominarier
Vellent aut conarentur? An Episcopis
Se cunctis pratulerint? An opibus studuerint?
An se Cesareis miscuerint negocijs?
PAM. Fatui fuerunt antecessores mei,
Nec sacros studiose euoluerunt codices.
Vnde pusillanimitate ducti & incertia,
Doctorum non intellexerunt munia,
Nec ad magnas res nisi sunt ascendere,
Ad quod tamen Euangelium hortatur. At mihi
Nil crassa eorum praediucauit inscicia.

Quod

Primus.

IV. Quod illi in Euangelijs tot iam saeculis
Non reppererunt, uos ipsis cornicibus
Oculatioribus tandem effoditis? Quis hominum
Audiuit unquam Euangelium dissoluere
Politias, & adimere regibus imperia? Vbi
Docet ambitionem, auaritiam & superbiam,
Quae uos iam dudum parturire intelligo?
PAM. Non est quod multa de hisce rebus disputes.
Ne ophytus es, nec res mysticas intelligis.
Si non confers sponte, ast inuite conferes.
IV. Coges ergo me? PA. Prorsus. Iu. Forte exercitus?
PA. Non. IV. Scio, meos captiuos duces subditos?
PA. Nequaquam. IV. Exures forsitan prouincias?
PA. Neq; hoc. IV. Quibus ergo me expugnabis machi
PA. Paulo post curiae Romanae praedictam (nis?
Persenties, quam omnes timebunt Principes.
IV. Pereat male, quae imperium turbarit praedicta.
Adeo ne omnis religionis feruor tibi
Excussus est, & prior interijt tam cito
Probitas, ut facias male qui tibi faciunt bene?
PO. Miseret tui me, qui patri haud obtemperes
Eumq; his dictis facias inimicum tibi.
IV. Tua cesset miseratio. An in hoc uos audiam?
Quis non uidet uos desipere praeter modum?

D 4 Proferte

Actus

Proferte practicam cunctasq; machinas,
Nec tamen imperium Episcopis concessero.
PAM. Videbimus quid facto opus sit postea.
IV. Videte. Nil me uestra perterrent mina.
Et nisi meliora caperitis consilia, mox
Exercitu huic posuero maliciae modum.
POR. Eanus pater, haud prodest haec contentio.
PA. Crede mihi Caesar, si uixero. IV. Non me minis
Vinces. Abito & pereas male. PA. Tu pessime.
Sed heus, legiones quas potes huc adducito.

Iulianus.

Nisi me fallit animus, magnum isti homines dabunt
Malū. Quid enim ultra sperem, quando Episcopi et
Doctores tam peruersa cogitant? Quis est
Qui non hinc fidei calamitatem surgere
Existimet? Aperte dicam quod sentio.
Non à Deo isthaec consilia profecta sunt.
Nec Episcopi conatibus his Christi uiam
Aut quarunt aut inueniunt. Quin potius mali
Mendaciorumq; pater isthaec suggerit,
Ad eumq; cogitata tendunt omnia.
Et mirum fuerit, si non hoc ipso itinere
Ut aestro exagitati ad Satanam perrexerint.

Adco

Primus.

Adeo nullis ab incepto sermonibus
Diuelli possunt, Et nobis tam incongrua
Negantibus (ut imperij maneat dignitas)
Tragicum quiddam minantur. Tantum audaciae
Doctores incesit nec non Episcopos,
Aduersum Caesares ut contendant minis.
Armis possem quidem his minis ire obuiam,
Sed Episcopos laedere uidetur impium.
Verum ego tantum ex illorum uerbis colligo,
Si possent quod ego, nequaquam mihi parcerent.
Heu quid futurum est, si deorum quispiam
Illorum consilia promoueat prospere?
In cunctis primum oues errabunt montibus,
Sedebunt ociose pastores domi.
Ludent, bibent, habebunt curam abdominis,
Ut nil malorum de puluinis excitet.
Etiam si deglubantur oues, quam uis fame
Pereant, aut in mortiferis degant pascuis,
Illis supinis collibebit stertere.
Ridebunt, si quam deuorari uiderint.
Et ex earum interitu quaestum colligent.
Sic tunc ferentur res. Sed utinam mentiar,
Et doctores sua haec consilia corrigant.
Suis contenti sint nec maiora ambiant.

D 5

Instent

Acrus

Instent doctrinis, & curent Ecclesias,
Sed obstinatio hæc uix cuiquam cesserit.
Et corrugata frons, & quassatum caput,
Oculi ardentis toru q̄, uultus pallidus.
Effrenis & præceps lingua, labia tremula,
Vix hercle quidquam præ se ferre solent boni.

Heu pax quam bona mortalibus es possessio,
Si firmis modo te ferre possint tibijs.
Quippe (ut prouerbum est) faelicia tempora
Successusq; bonos, haud quiuis ferunt pedes.
Multi rebus in aduersis se gerunt probe,
Qui in pace plerumq; applicant sceleri manus.
Situ ut metalla contrahunt rubiginem,
Sic, ni subinde agitetur, integritas perit.
Nam quamuis persecutiones Gentium
Ecclesias afflixerint grauissime,
Effecere tamen, ut maior constantia,
Pietas, probitasq; fuerit in credentibus.
At ista pax quam Christianus contuli,
Multum (ut conijcio) Christianis adferet
Mali, ut auaricia flagrent, ut socordia
Tacti suorum obliuiscantur munerum, ut
Superbia, ambitio, & mundi gloria
Tumeant, ut inflentur, dominandiq; scabie.

Mirum

Primus.

Mirum in modum agitentur. Non huc opus
Remota adducere exempla, uel Episcopi
Petita, dictis suffragantur cominus.
O quoties nos fallimur homines, & irritas
Sententias dicimus, abstrusos cordium
Ignorantes motus. Quis unquam Episcopos
Doctoresq; putasset conari talia?
Verum esse sentio quod loquuntur rustici,
Quo sanctior quis, hoc est impius magis.
Nec delictis docti communibus student.
Quippe & Satanas artifices eligere solet
Haud imperitos rerum, sed doctissimos.
Sed quid cesso ire domum? ut hæc Nestori meo
Cõmunicem, & discam, quo pacto horũ mina, aut
Spernenda sint, aut propulsanda fortiter.

Porphyrius, Pammachius.

Enimvero Pater, iratum tu Cæsarem
Liquisti. Nonne uides quantum deliberet?
Quam spargat huc illucq; manus, quam iactitet
Caput? PA. Video, & pro uerbis duntaxat. Quid
Deinde facturum, quum facta senserit? (est
POR. Excruciat se mirabiliter scio.

PAM.

Actus

PA. Bene habet. Docendus est, quã sint Episcopi &
Doctores omnes digniores Cesare.

Iam tibi mox impetrata Satana gratia
Illud negocij do, ut omnes subditos
Ab illius solus obedientia.

POR. Satis quo pacto id fieri possit calleo.
Agnosce tibi mitiorem dederò Cesarem,
Vide bis ipse & practicam mirabere.

PAM. Eiusmodi in illo exempla, Porphyrj, edito,
Ne quis posthac mecum audeat contendere.

POR. Oh nil opus est iussu, confectum credito.

PAM. Et ut cunctis nostris faueat conatibus
Gladio utatur nostra solum ex sententia, &
Sua omni nobis seruiat potentia.

POR. Incumbam, nec quidquam diffido confore.

PA. Tum rerum si illum habemus fautorem omnium
Ac promotorem, ceterorum opponere
Se audebit nemo, Ab omnibus laudabimur.

PO. Pulcherrime. PA. Sed hoc curandũ ante omnia,
Scruiare nos Satana nullus ut intelligat.

POR. Christo dumtaxat seruiemus nomine,

At facta Satana ex officiis prodeant.

Quæ Christiano sunt tegenda pallio,
Ut imperitis imponatur callide.

PAM.

Primus.

PA. Bene consulis. Imposturis opus est maximis,
Ne populus abominetur nos atq; fugiat.
Nec enim tales unquam ferent Episcopos,
Qui Satana seruiant, si cognoscant modo.

Hoc anteuenire conuenit periculum,
Ne descendamus, dum uolumus ascendere.

POR. Nulla Satana fiet mentio, sed uel Dei,
Vel Christi cuncta sunt facienda nomine.

PA. Scite. PO. Illud populus suscipiet, uertēs bene
Quæ egerimus omnia. PA. Pulchre. PO. Scripturis
Res defendemus nostras quàm fortissime. (quoq;
Nil de sanctissimis ut cogitent mali.

PA. Laudo. PO. Nos interim cutem curabimus,
Statuemus, ordinabimus, mandabimus,

Quæ faciant in rem nostram, Pammachi pater.

PA. Hoc unum restat, hæc consilia ut sunt bona,
Ita quam primum sunt perficienda Porphyrj. PO.

(Hic)

Quid currenti addis calcaria? PA. Tu promoue

Ac commenda me Satana. Virtutes meas

Narra. Magna tibi habebitur à me gratia.

Apud me primus eris. PO. Bene ego pro te loquar.

ACTVS

Actus
ACTVS SECVNDVS.

Satanas, Veritas, Parrhesia.

Quod mundo & impijs fœlix faustumq; sit,
Adsum profectus è profundis manibus,
Grauibus post annos mille solutus uinculis.
Certe diu desideratum me scio.

Non cuncta possunt conficere uicarij.
Non tantæ sunt autoritatis, nec eadem
A subditis solet impendi reuerentia.
Plus irati ualet conspectus Principis,
Quam armati sexcentæ uicarij minæ.
Idem etiam permultum placatus promouet.
Serenum gaudent intueri Principem
Et serui & subditi, quos nulla criminis
Teستا aut aperta uexat conscientia.
Isthæc apud probos sunt uera Principes,
Apud improbos magni fiunt deterrimi,
Qui etiam in regno primas ubiq; tenent meo.
Illis ego hodie apparebo optatissimus.
Cui nec uiso quidem iam seruiunt diu.

Sed ubi primum meos quæram uicarios?
Quid agant miror, quod non ut semper hactenus
Quotidiana ad me regni gesta perferunt.

VE.

Secundus.

VE. Quandoquidē isthuc Christo placet Parrhesia,
Collectis spelæa subeamus sarcinis,
Quoad melior spirauerit aura. Nil moror.
Regnet Satanas late in suum ipsius malum.
Fortasse olim rursus desiderabimur.
PAR. Nisi prorsus res Deus humanas sternere uelit.
VE. Tolle hæc & sequere. Sed uideo ne Satanam?
Ut exultans ingreditur, et solus quidē. (PA. Is est.
VE. Nescio. Cedamus illi paululum è uia.
Nec tam furiosis obsistamus motibus.
Silentio prætereamus. SA., Sed Veritas
Ante omnes. At meorum cernoneminem.
Hæc ueritas, alio nunc migras forsitan?
VE. Nil respondeas. SA. Recte isthuc cogitas.
Quid enim tu hic facias, me imperante cum meis.
Vbi etiam si quid dixeris rectissime
Obtemperat nemo? PAR. Haud propter te pessime
Abimus, sed Christi paremus iussui.
VE. Tace. PAR. Ingredere, farci mundū mendacijs.
SA. Id fiet, etiam si tu minime iusseris.
PAR. Diu desideratus es à perditis.
VE. Tace obsecro. SA. Scio. Vlnis excipiar obuijs.
PAR. Cur non te comitantur proceduntue obuiam?
SA. Sunt occupati, meq; uenire nesciunt.

VE.

Actus

VE. Quid multa loqueris? Sequere huc. PAR. Ali=
(quando simul
Poenas dabit. SA. Id perlongum est. Nos interim
Pro libero nostro uiuimus arbitrio.
Abite, Nil prodestis hic, nec filie
Alterius apud me unquam ferentur seculi.

Dromo, Satanas.

Vicarijs magna hercle sunt negocia
Hodie, ut non possunt conuenire Principem.
Nec res adeo bene gesta est, ut properent. Mihi
Ut perferam dedere, quum nil sit lucri.
At ubi bene geritur, tum currunt percite,
Alius alium anteuenire cupiens pro lucro.
Bona nunquam ad me deuoluitur prouincia.
Sed quando oēs timent, tum ego extrudor miser.
Verum ne uapulem currendū est. SA. Sed Dromo.
Hem Dromo. Quo curris Dromo? Mane mane

(Dromo.
DRO. Quis me uocat? SA. Huc ad me aio, quā
(primum redi.

DRO. At at Princeps est. Certe rupit uincula,
Captiuitatem tam infinitam non ferens.
Te saluum & liberatum Princeps gaudeo.

SAT.

Secundus.

SA. Credo. Quo currebas nunc? DRO. Ad te. SA.
(Saluane
Sunt omnia? DRO. Non prorsus. SA. Quid ais?
(Non? Vbi manent
Vicarij, quod eorum nullum conspicio?
Nec quisq̄ hodie ad me descendit? DR. Se maximis
Teneri aiebant rebus, nec latum pedem
Terris abscedere posse sine periculo.
Quanobrem me ad te destinarunt nuncium.
SA. Quid nuncias ergo? DRO. Regni omnia ha=
(bene bene,
Nisi. SA. Nisi? Quid illud est? DRO. Quod qui=
(dam Episcopus

A regni societate auulsit Caesarem.
SA. Hem Caesarem? Et id neglexerunt uicarij?
DRO. Quo pacto factum sit nescio, non adfui.
Ex ipsis melius audies. SA. Mox igitur huc
Ad me illos conuoca. Quid stas? Vola ocyus.
O perfidiam, socordiam & oscitantiam,
Non curant, non resistunt, non pro uiribus
Absente me regni tractant negocia.
Haud modicum regno meo nocuit captiuitas:
Non potui captiuus tot par esse populis.
Praesertim noua quum Christi caput crescere

B

Fides.

Actus

Fides. Iam oportuisset esse in Affrica,
 Nunc in Asia, iam in Europa. Sunt regna, sunt
 In omni regno ciuitates plurima.
 Quas uisitare quotidie, non unius
 Vel uigilantissimi est labor. Quare Duces
 Absentisq; mei constitui uicarios,
 Quibus uniuersas res credidi & exercitum.
 Qui sibi deinde procrearunt plurimos
 Tribunos ac centuriones, qui non minus
 Etiam ipsi seruos, uulgus innumerabile
 Iam possident, ut spes me haberet optima,
 Haud secus à tot res omnis procurarier,
 Ac si ipse semper essem presentissimus
 Sed quod dicunt uerum est. Quo plures quippiam
 Curant, eo curatur negligentius.
 Et si dormituri Princeps, iam stertere
 Incipiunt praefecti, & sopor occupat duces.
 Mane nisi primo rector surgat adium,
 Parum oscitantes promouebunt seruuli.
 Hac, si licuisset, essem usus prudentia,
 Nec res meas commisisssem uicarijs,
 Nec regni ueniens uastitatem cernerem.
 Veniant, Omnem hanc uomam in eos egritadinem.

Planus,

Secundus.

Planus, Stasiades, Chre-
 mius, Satanas.

Quid isthac quaerimus? quasi non tempus fiet
 Eum post annos mille reddi liberum?
 Eamus potius, ne ignis igni addatur, &
 Irritata nimis noceat iracundia.
 ST. Recte inquis. Verbis est placandus mollibus.
 Non tarditate nostra, aut contumacia
 Exasperandus. PLA. Adsumus Princeps, tibi
 Aduentum in primis gratulantes prosperum.
 Deinde etiam audituri, quidnam nos uelis.
 SA. Mittamus nunc alia. Quod me mouet loquar.
 Quid tandem est o Duces? Aut cur permittitis,
 Ut negligentia (dicam) aut socordia
 Populus desciat uestra? Vestras hercule
 Iam prorsus uirtutes desidero. Parum
 Aberat, omnes ut ad nos uertissent pedem,
 Tot poenis, tot periculis, tot mortibus
 Acti, qui soli nobis sunt contrarij,
 At res per uos sursum ac deorsum uertitur.
 Aequum ne est, me diu noctuq; sedulo
 Instigando, monendo, terrendo quoq;
 Manibus, pedibusq;, & mille calliditatibus,

E 2

Quanta

Actus

Quanta harum uincto potuit adesse copia,
 Imperij nostri promouisse commoda,
 Vos interim altum stertere? Proh pudor. Duces
 Quos primos actores rerum esse conuenit,
 Recondunt ociosas in sinum manus.
 Condigna an uobis non possum persoluere
 Præmia? An ita hætenus de uobis meritis? Aut
 Eam tandem uos gratiam rependitis?
 PLA. O Princeps mūdi atq; Monarcha potentiſſi=
 Quid nos serui tui curauimus minus? (me,
 SA. Rogas? Qui talem nuper hominem amissimus
 Ignauia uestra? Fautorem æquissimum
 Simul & propugnatorem strenuum imperi?
 Aliorum utinam decem periſſent millia,
 Atq; hic unusuir (heu) regni nostri anchora.
 Num propterea uos constitui uicarios,
 Ut ea quæ nullius sunt præcij, callide
 Custodiatis, & perdatis optima?
 PLA. Non maceres te mundi Princeps optime,
 Nostrarum haud erat illum tenere uirum.
 SA. Quid audio? Vbi igitur artes uestræ pristinae?
 An ea dediscitis sola, in quibus est lucrum? Et
 In quibus omnia regni consistunt commoda?
 Non post tot annos exeunti carcerem,

Iucundum

Secundus.

Iucundum isthuc primum expedistis nuncium.
 In mille annis nihil factum est indignius.
 Audiui multa haud admodum ex sententia,
 Tuli. Sed grauius est hoc quam ut ferri queat.
 O interitus regni, rerumq; uastitas.
 Vir ille Christianos, hostes maxime
 Infestos nobis, de bellabat fortiter.
 Nos uenerabatur, nos colebat hostijs,
 Aduersis inuocabat nos & prosperis.
 Quæ nolebamus per nos exequi, impiger
 Currebat ultro. Vel solo hoc laudabilis
 Facto, quod antesignanum Christi, uirum
 Fortem Paulum, haud contemnendum aduersariū,
 Qui multas deprædatus est prouincias,
 Complures Regi adducens milites suo,
 Prostrauit. Nunc & ipse negligentia
 Seductus est uestra. PLA. Seduxit Episcopus
 ἀνατὰ βλάτῃ λόγῳ. SA. Resistendum fuit
 Vel mille technis. PLA. Equidē, Princeps optime,
 Quantum in nobis fuit nil omisſum scio.
 Nam uerba sumus interpretati pessime.
 Et regnum & dignitates inculcauimus.
 Largis præterea est inuitatus præmijs
 Animum erga nos conseruaret ut immobilem.

E 3 Sed uicit

Actus

Sed uicit fortior, uicit potentior,
Hanc diruptis seran eripuit ē casibus.
SA. Parum profecto uobis est negocij
Cum subiectis & sponte seruientibus,
Vt uniuersis hostes possint copijs
Terreri, & integro uexari exercitu.
Violentis ut cedant impressionibus.
STA. Faciemus Princeps, ut iubes, ac fecimus.
SA. Fecistis? Heu heu quanta de spe decidi.
Qui Christi nomen extingui sperauerim,
Per uos ita uersipelles & doctissimos
Posse, nec (ut nunciastis) aberat plurimum,
At nunc repullulat surgitq; fortiter.
(Quod male uertat) Per hoc regni sceptrū, per
Caput hoc sacrum, quantū fuerit potentia,
Quantum roboris altissimarum uirium,
Et Christum omnesq; Christianos persequar.
Illorum me usq; ingurgitabo sanguine.
Donec nemo sit qui audeat resistere,
Vel solus, si uobis graue est aut displicet.
PLA. Non hercle, Princeps maxime, honorū dator,
Prestabimus quod in nobis est strenue.
SA. Ad hoc uel iusurandum à uobis prestitum
Commoueat, & pudor, & mei reuerentia.

Per hanc

Secundus.

Per hanc ante datam uobis oro dexteram,
Vigilate, circumite, satagite, quarite,
Resistite, ac pecunijs corrumpite,
Persequimini, Satanaq; dignos Principe
Vos gerite. PLA. Fiet. SA. Quæ nam hodie negocia
Tractastis? Tu Plane quid? PLA. Ego equidem
(iam diu

Sudaui in hoc (regno nostro utilissimum
Sciens) ut inter Christianos hæresim
Sererem quam maximam. Sudaui plurimum,
Perfeci hodie. Iam mista uideres omnia,
Dubitant, decernunt, persequuntur inuicem,
Fugant, occidunt, sua defendunt maxime,
Pleriq; nouis gaudent, antiqua deserunt
Quæcunq; ab Apostolis seruntur tradita.
Magistri plebis & qui sunt doctissimi,
Præ sana doctrina amplectuntur hæresim.
At contra increduli rident suauiter,
Abominantur Christum, & respuunt fidem,
Tam uarijs quæ laceratur opinionibus.
Nec melius eos putauī posse uincere,
Quam si inter sese plurimum dissentiant.
Sic res, quantum ad nos, bene habet. SA. Euge, pro=
Succesit, q̄ habeo mercedē dabo maximā. (Sper
Quid

E 4

Actus

Quid tu uero Stasiades? Equidem & tu soles
Facinora perpetrare quam fortissima.

STA. Ego, Princeps, hodie surgendo lentius
Gressumq; promouendo tardius, parum
Peregi. SA. Quid? (malum) Hoc ipsum est quod
Vos lentulos esse atq; tardiusculos. (cōqueror,
Sed effare quid egeris. STA. In urbem maximam
Circa nonam ueniens, populares conuoco,

Quid (inquam) o socij, tam graue suffertis iu=
An non parentes uos genuere liberos? (gum?
Cur ergo seruitis? Cur suppeditamini?
An non est uestra ciuitas? et flumina
Sunt uestra, uicq;. Quid ergo uectigalia,
Census, tributa, exactionesq; spoliant
Substantiam uitamq; uestram? An hoc leue
(O ciues) libertate priuari & bonis
Simul? Diurnis quidquid uos laboribus
Sudoribusq; perpetuis acquiritis,
Vel una isthuc consumunt cœna Principes
Magistratusq; uestri δὲ μὲν ὄρον. Interim
Vos longe uictu uiuitis mi ferrimo.
Copia utinam panis uel fursuracei
Famem exleret uestram, sitimq; aqua frigida.
Quotidianis at illi semper diffluunt

Ad nauseam

Secundus.

Ad nauseam usq; uoluptatibus, & reculis
Vestris coemptis. Licet & stertere pinguibus,
Et pedere ociosis. Satius bestias
Esse, atq; sic uiuere, ut aliquis laboribus
Marcescat proprijs, ceteri alienis cutem
Fœliciter curent. Quin tandem surgitis,
Libertatemq; pristinam capebitis
O ciues? Vbi uirilia uestra pectora,
Paterna; uirtus? An libertatem à Deo
Datam, à mortalibus tolli patiemini?
An nescitis, quantum libertas sit bonum?
En magna uestrum multitudo est. Hercule
Iniquum & pœnitendum, à paucioribus
In seruitutem redigi. Vobis arma sunt
Viresq; ingenue, illis mollicies officit
Viresq; effœminata, & insuetæ manus
Armorum. Vos bonam, illi causam pœsimant
Habent, cui & cœlestes aduersarier
Vobisq; suppetias ferre est certissimum.
Nonne ante uos tulere Atheniensibus,
Romanis, Lacedemonijs & compluribus
Alijs? Quod si uobis ipsi defueritis
Nunc, quum tale nihil suspicantur, postea
Quum angustiati, afflicti, oppressi, perdit,

E s

Et seruitute

Actus

Et seruitute, & grauius deniq; oneribus,
Flentes clamaueritis, adiuturos Deos
Nolite sperare. Neq; enim illos audiunt
Qui negligenter ipsi & male tractant sua.
Hoc iam iam à uobis coniuges & liberi
Vestri, magnis requirunt uocibus, quibus
Aut libertatem pepereritis dulcissimam, aut
In seruitutem tradideritis perpetim.

His & alijs dictis moti animi ciuium,
Faces & arma corripunt. Furoribus
In curiam contendunt. Opulentum domos
Diripiunt, incendunt, Prosternunt obuios
Quosq; Tumultus clamorq; ingens uocantium
Ad pileum, expetentiumq; Principes
Magistratusq; ad pœnam. At pars quæ sanior
Erat, stare à Magistratibus, occurrere
Sediciosis, cedes orta est miserima.
His occupatus fui per integrum diem.
SA. Neq; prorsus hæc abiit sine linea dies,
At Chremi, quæ tua fuerunt negocia?
CHR. Meus equidem labor nullo frustra est die,
Quod te Princeps non latet. Omnes pecuniam
Querunt ac diligunt. Me faciunt plurimi, &
Gentes & Christiani, quorum plurimos

Ditavi

Secundus.

Ditavi hodie, quo Christum iam curant minus.
Nos uenerantur, nos laudant, nobis seruiunt.
Quos puto constantiores multo Gentibus
Fore, & iam præter nomen Christi, nil habent
Tantæ quod sit professioni consonum.
SAT. Bene actum. CHRE. Præterea mea arte, ho=
(micidia

Confeci mille, adulteria quingenta, nec
Furtorum aliquis est numerus. Iudicium decent
Corrupti millia. Ducentas quoq; uirgines
Fefelli, & hastis expugnaui argenteis.
Quid memorem imposturas fraudesq; maximas
Negociatorum? Quid scribarum dolos,
Causidicorumq; technas ac mendacia
Dicam? Nobilium compilationibus
Rapinisq;, laborem commonstrauim meum.

Pigros etiam parauim uentres plurimos,
Inertia atq; falsitati deditos.
Falsos Prophetas, nugatores optimos,
Adulatores, asinos, bestias malas.
Spectaculum hercle nobis iucundissimum.
Hæc nostra tibi perfecta dedit industria.
SA. Haha ha, mirabilis regni nostri artifex.
Dignus profecto apud me qui primus sis.

Ita nos

Actus

Ita res curate uestras, premia uos manent
Maxima. Coronas interim hasce sumite.
Plane hanc nigram, Stasiades purpuream cape,
Maculosam Chremi ac pallidam. Ne isthuc quidem
Laboris, mercedem desiderauerit
Condignam. Tantum agite iam diligentius
Ac confortamini, ut pro perduto uiro
Maius lucrum succedat. PLA. Res iam uertitur
(Ut spero) in cardine. Nescio quid suspicor.
SA. Non suspecto, sed factu opus est. CH. Id censeo.
PL. Conabimur. SA. Hac tu Plane, illac uos pergite
PLA. Atat, quid hoc rei est? Quid tandem hostes
(uolunt?
SA. Qui hostes? PLA. Viden? SA. Hui tam prope.
O audaciam
Insignem. Huccine rerum uenimus, ut hostibus
Tam prope ueniendi sit libido ac copia?
Manete. Experiar quid ferant negocij.

Porphyrius, Pammachius, Satanas.

Certe solutus est. Nam eum esse opinor in
Cathedra sedentem, saeuum, cornutum, hispidum,
Vultu

Secundus.

Vultu tragico, oculis horrendum flammantibus
Atq; rotundis, naso aquilino ac nodoso, & ore
Insuete largo, corpore toto aterrimo. Hyper-
meter.
PAM. Rem tangis, is est. POR. prob totus horreo
(Pammachi.
PAM. Contemnas aspectum, donis egregius est.
Qui duntaxat semel illius aspectum tulit,
Facile uel quotidie feret illum postea.
POR. Sed Pammachi qui sunt coronati? Viden?
PAM. Regni proceres puto. SA. Nō tamen uultum
Præ se ferunt, sed demissos ac supplices (hosticū
Video, quasi aliquid postulaturi sient.
Sed audiam. PO. Et illi quam similes sunt Principi,
Ex eadem fornace ueniunt calcaria.
PAM. Accedamus. PO. Salue Princeps fortissime.
SA. Quid uos hostes apud me? POR. Quid di-
(cam? Metu
Lingua hæsitat. Sum acri uoce territus. PA. Animo
Fac presenti sis. POR. Est aliquid seruis tuis
Negoci, quod petimus clementer ut audias.
SA. Quid est? POR. Quamuis, Princeps optime,
(ad hostes graue est
Verba facere, nec non impetrare quippiam
Necessitate coactos, ab eis quos prius
Verbis

Actus

Verbis factisq; laferis, difficile nos
Tamen tua dexteritate ac clementia
Freti, nihil diffidimus, quin supplices
Nos tua respiciat gratia. Experti haecenus
Sumus insuperabilem tuam potentiam,
Atq; id nostro damno ac labore maximo.
Vidimus item quam larga tuis des praemia,
Quam splendeant in mundo, quantumque omnibus
Honori sint, diuitiarum ac licentia
Quantum, rebusq; quanta sit tranquillitas.
Regnant, triumphant, & sectantur ocia,
Quibus est laboris minimum, plurimum lucri.
At nobis isthaec cuncta sunt contraria.
Despectui sumus omnibus, atq; nullius
Prorsus numeri. Paupertas infelix premit,
Accusamur, multamur atq; cedimur.
Domus, agri, uinea, parentes, liberi, &
Omnia, perpetuis subiacent periculis,
Recteq; factis nulla refertur gratia.
Haec sunt Regis nostra, neq; id iniuria.
Nam quum uiuimus in mundo, quae est insania
Tandem, ut mundi nos opponamus Principi?
Equidem obseruare conuenit Domesticos
Domus dominum, atq; nequaquam aduersarier.

Haec cogitasse

Secundus.

Haec cogitasse nos fuisset iustius,
Atq; tua ingenti restitisse potentia.
Sed quod factum, factum est in ignorantia.
Quapropter nunc ueniam precamur supplices.
Ne seruis imputes tuis. Luimus satis,
Ut qui sero sapiunt. Sed nunc consortio
Regnoq; tuo ne dedigneris iungere
Precamur, quod colere & augere gnauiter
Pro uiribus nostris summis certabimus
Corde, opere, uerbo, praesentiq; industria,
Ne nos in infimis fuisse iudices
Ipse, sed huc usq; si uidisti strenuos
Aduersum te, nunc pro te strenuos magis
Expericre, ut satrapis queamus omnibus
Si superiores non dici at certe pares.
SA. Fortunati uos, qui tandem respiscitis
Ultro, antequam omnem in uos deduxi exercitum,
(Quod iam statueram) quo uicti, non hoc loco
Res uestrae essent, neq; tanti apud me. Nunq; ego
Cruento Marte uictos, pono Principes,
(Quamuis in regno patiar) sed qui transcunt
Sponte ad me, quiq; amicitiam nostram ambiunt,
Priore post tergum relicto Principe,
Hos diligo, his omnem committo exercitum,

His com=

Actus

His communico bona quæ mihi sunt omnia,
 Honores, diuitias, uoluptates meas.
 Et quamuis nonnulli, defectores male
 Suscipiant, aut certe priori principi
 Remittant, scilicet quibus haud habent fidem,
 Tamen apud me (scio) ubiq; primas obtinent.
 Nec mirari satis possum, quid ceteros
 Hæc quum uideant, detineat, quo minus frui
 Amicicia nostra uelint, aut uiuere
 Suauiter exoptent, sed spoliari bonis,
 Affligi, persecutionem perpeti
 Malint. Patiantur. Nec enim aliter fieri potest,
 Ut tam rebelles in regno feram meo.
 Vos bene sperate. Amicicia mea nemini
 Negata est, nec qui uoluit regni particeps
 Fieri, frustratus est. Sed cedite dexteras.
 Et nomina uestra quæ sunt dicite ut sciam.
 POR. Pammachius hic, ast ego Porphyrius nun=
 (cupor.
 SA. Quæ sunt artes uestræ? Narrate, ut quid uelim
 Per uos fieri, positis cognoscere. Equidem
 Tu uideris eloquens esse. Ipse si uoles
 Prudenter ac magnifice regni commoda
 Valebis promouere. Sed quis alter est?

Episcopo

Secundus.

Episcopo uidetur similis. POR. Recte ais.
 Maximus est. SAT. Narret ergo prior. POR. Hic
 (iam nihil

Pro se dicere uult quamuis aliàs eloquens,
 (Nam singulari est præditus modestia)
 Ne plus dicat quam possit præstare, aut minus.
 SA. Isthic hercule nihil opus est modestia.
 Nil refert, dicat quisq; quantum collibet
 Et quid, nam libertas apud me maxima est.
 Et uerum dicere extremum est piaculum.
 POR. Hic est uir ille, qui regno dudum abstulit
 Opimam predam, nempe Cæsarem, potens
 In Scripturis, nugis multo potentior,
 Auaricia tumens morbo tibi placito, &
 Superbia de dedit secundas nemini,
 Impietate egregius. Audet resistere
 Vel ipsi Christo, uel quidquid potentiæ
 Aduersatur tibi tuisq; commodis.
 Hic uel totam fidem nouit subuertere.
 Hic mutuis ualet odijs connectere
 Quidquid in orbe est regum, ducū, atq; Principū.
 Huic mandes si quid recte curatum uelis.
 Et ut concludam, uirum habes ex sententia.
 Hæc me iussit loqui, ut se commendem tibi.

F

Ego

Actus

Ego haud multum differo. SA. Graphicum hercle

(Porphyrī

Narras uirum. Et o duces principia habent bene.

Auget fortuna animum, & succedunt omnia.

Quoties enim optaui talis mihi uiros

Dari? Adsumt. Scilicet mea clementia

Inducti. Si igitur talis es uirtutibus

Tantusq; dispeream si non exercitus

Te tocius iam iam posuero Principem.

Vos igitur Chremi, Plane, Stasiades, uirū hunc

Secumini, colite, parete in omnibus.

Hic Dux uester erit. Tuq; obserues Porphyrī

Quē tantopere laudasti. PO. Faciā. SA. Digna uos

Omnes manent premia. PAM. Credimus. SA. Ad

(hoc uelim

Ante omnia, ne principio publicis uijs

Ingre diamini. In insidijs clancularijs

Melior est ratio & formula efficacior

Decipiendi. PA. Nouimus. Et Christi nomine

Negotium exequemur nostrum. SA. Callide.

Mea profecto uos multum prudentia

Tenetis, namq; & ego me in lucis angelum

Transformo, si speciem uidentur querere

Hommes, religiosum, benignum, humilem, pium,

Modestum,

Secundus.

Modestum, patientem, iustum ac mitissimum

Fingo. Quod si ignoratis, ex me discite.

PA. Perfacile. Sed Princeps, inter agendum rogo

Si quando uerbis tibi forte aduersabimur.

Ne ægre feras. Tragœdia isthuc postulat,

Vt tam diuina homines lateant mysteria.

SA. Vt uerbis aduersemini facile fero,

Dum facta modo mihi semper respondeant.

PAM. Curabitur Princeps. SA. Diadema aliquis

(triplex

Huc cum signis ferat & iurandi formula.

PL. Adsumt. SA. Accede nūc. Hosce uides Pāmachi

Quos nuper pro factis ornaui sortibus

Coronis quas gestant, tu tamen ut sentias

Quam largus ac beneficus sim erga omnes eos

Amicitia nobiscum qui iungi uolunt,

Nullis adhuc meritis facti sue insignibus.

Peractis, auditis tantum uirtutibus

Isthaec corona triplici mox ornabere,

Fidelissimus ut sis cum regno tum mihi.

Iusurandum tamen ante, quod omnes ceteri

Iurare mei solent duces, oportet ut

Iures. PA. Nihil detrecto. SA. Pax sit cœtui.

Silete, attendite, sed & capita aperite. Tu

F

Ad deo

Actus

Ad dextram Porphyri, leuam Plane occupa.
Legge nunc, duobus erectis digitis. Sat est.

PAM. Per Principis Satane sacrum iuro caput
Perq; uniuersam regni eius potentiam,
Me nil honesti, iusti, casti, aut integri,
Sancti, pijsue (per qua ius & aequitas
Regni uiolatur) facturum, sed gnauiter
Quantumq; potest fieri, hostes & Christi omnia
Euersurum. Et quod iuravi in praesentia
Verbis, praestaturum operibus in absentia.

SA. Afferte nunc coronam. Etiam atq; etiam uide
Horum ut memineris, mihi multum est in te spei.
PAM. Faciam hercle sedulo. SAT. Hanc coronam

(suscipe

Tenebrarum ac cecitatis. Regibus impera.
Dominare populis. Inferorum maximis
Praesidis portis. Omnes tuorum pulcrem
Pedum lingant. Secundus in regno sies.
Plaudite, io io. PO. Hoc quoq;, Princeps, existimo
Tua iam prorsus dignum magnificentia,
Quoniam quidem hunc populis praesfers et regibus
Satrapiisq; cunctis, edicto ut iubeas tuo
Ne pedibus terram tangat, sed quicumq; sunt
In regno primates ac praestantissimi

Sublimem

Secundus.

Sublimem humeris ferant. SA. Age fiat. Tollite
Cathedram Plane, Stasiades, Chremi ac Porphyri.
Circumferte hic semel, bis, ter. Deinde si
Quid aliud uultis, dicite. POR. Hoc quoq; minime
Fuerit ineptum, ut populus optimatum
In regno, prouoluti, supplices pedum
Petant oscula. Quod si qui de tre clauerint,
Religione aliqua moti aut contumacia,
Regno ac tuis penitus priuent: & gratijs.
SA. Ita firmu ac sanctu esto. Tu primus porphyri.
Vos sequimini. Praeterea his signis Pammachi
Res gestas litterasq; signato tuas,
Statim ut his uisis, mei sciam esse Principis.
PA. Pulchre. PO. Nunquid etia me iurare est opus?
SA. Non mihi, sed huic Episcopo quod ualuerit
Iures. PA. Faustum et faelicem hunc uidimus diem.
SA. Abite nunc faelices & prosperrimi,
Regni uestra fidei commissis commodis.
Acta ad me quotidie perferbantur uolo.
Ut quid agatur sciam. POR. An uis sub plumbo ut
Maxima Romae uenundari diplomata? (solent
SA. Vel sub plumbo uel aliter, magnifice modo.
Sic agite, sic res omnis uestras tollite, ut
Regni maiestas innotescat omnibus.

F 3

PAM.

Actus

PA. Hec Princeps ante multum cogitauimus.
Sed Dromo nobiscū eat. SA. I atq; subserui Dromo.
Sed heus, reducite nobis Casarem Apostatam.
PO. Nihil facilius. Et hoc cum alijs curabitur.

Satanas, Planus, Stasiades.

Papæ, successus hos non sperassem Duces.
Cum Christianis quin sit actum haud dubito. Sed
Quid uos putatis? STA. Quid? Certissimum hoc.
Industrij sunt ad mala prudentissimi. (Viri
Aduigilabunt causa quam nostri, tum sui.
Sed & nos interea nihil cessabimus.
SA. Hoc ipsum agite & abite. PLA. Sed quo uis?
(SA. Probe

Mones. Illi subiugandæ Europa sunt satis,
Vos in Asiam ite, dein si licet in Aphricam.
Vbiq; pro arte quisq; operam nauet sua,
Ne doctrinæ supersit sanæ quidpiam.

Porphyrius, Pammachius, Dromo.

Adhuc quæ quaris ceciderunt fœliciter,
Et in cunctis adiutor tibi summus fui.
PA. Gratiam habeo. Sed unum mihi molestum fuit.
PO.

Secundus.

PO. Num quid peccaui ego Pater sanctissime?
PA. Alia quam quæ dixisti dicere oportuit.
PO. Quæ? PA. Bona non mala. Sed si quid mihi
(in esset mali

Tacendum erat. PO. Oh erras Pater. Non omnia
Apud omnes sunt laudanda. Sed qui est callidus
Personas obseruabit atq; tempora,
Ne fors in laudet quod laudatum incommodet,
Aliud (ut scis) regnum alios mores postulat.
In Satanae regno uix commendantur alia,
Quam si sis flagitiosus, & egregie scelus.
Sed mentiar, si non laus mea tibi profuit,
Vt tanti apud Satanam habere, & in caput
Populorum solus sis suffectus omnium.

Recte. Hæc mittanus. Mox cathedram mihi re-
Parari cum triplici corona præcipe, & (giam
Ornatus ex auro paretur splendidus.
Vade, ut quam primum comparentur omnia.
Quibus paratis huc ad me recurrito.
PO. Curabo. Sed Dromo mecum. DRO. Sequar.
(PA. Et Casarem.

Audin? PO. Audio. Melius quam cre das omnia
Perfecta dabo etiam si nullus iusseris.
PA. O fortuna potens hanc effice Tragœdiam.

Actus

ACTVS TERTIVS.
Nestor, Iulianus, Pterophon.

Facite ut iussi. Scribantur isthac ocyus.

Ego hinc ad Caesarem eo. Si quid fuerit opus,
Mox huc reuertar. Sed adest. Hem Caesar, cito
Redis, iam nunc ad te uolebam pergere.

IV. Utinam mecum fuisses Nestor. NE. Cur ita?

IV. Audisses certe tot inaudita seculis.

NE. Mala fortassis? Nam te subtristem conspicio.

IV. Non admodum bona. NE. Quid Pammachius?

(Num ualet?)

IV. Valet quidem, sed pessime. NE. Aegrotat igitur?

IV. Non corpore, sed animo, haud perinde bene
(ualet.)

NE. Quid ais? Eo tamen esse solet sanissimo.

IV. Nescio quid nam tam praeue animum inuertit
(hominis.)

Inauspicato hodie domo extuli pedem,

Mihi illius ut innotesceret audacia.

NE. Vereor quid dicas. IV. Pacem contuli, & omni

In rebus eorum conditioni congruis (bus

Ornatos uolui Episcopos, & maxime

Pammachium, per quem conuersi sumus ad fidem.

NE.

Tertius.

NE. Scio. IV. At ille Croesi gazas postulat dari.

NE. Satis auare. IV. Urbisq; dominium sibi expetit
Et Italiae imperium. NE. Quid audio? Satis

Ambitiose. IV. Imperium omne suum dicit fore.

NE. Satis arroganter. IV. Et à se postea Caesares

Institui oportere. NE. Satis imperite. IV. Ait

Apostolos & primos quosq; Episcopos,

Et quod contenti docendi munere,

Nullis sua ademerint imperia Regibus,

Fatuos fuisse, & ignaros rerum omnium.

NE. Satis impie. IV. Ad hoc se Scripturarum prae-
dicare

Habere auctoritatem ac Christum tradere. (cat

NE. Satis (quod ego sciam) mendaciter, tua

Quod uenia dictum sit Caesar. Quis obsecro

Isthac iam tandem illi in mentem misit Deus?

Quid tu uero? An concedes illis talia,

Per quae imperij minuitur maiestas tui?

IV. Non concessuro comminatus est male.

NE. Satis proterue. Non tamen uideo, illius

Incommodare quid tibi possint minae.

Quare spernas & animo sis equissimo.

Ante hac Episcopos minatos Caesari

Inauditum est. Sed etiam quum molli simis

Alloquerentur uerbis, uita periculum

F 5

Formi=

Actus

Formidandum fuit. IV. Verum dicis. Neq;
Nunc impune ferrent, si non propter fidem
Hoc modo aliquo esset perferenda insania. Et
Si ego haud gratissimum me uellem ostendere,
Mox sciret, quantum in altum lapides mittere
Prodesset, & contendere cum maioribus,
Bonos quam raro forciatur exitus.
NE. Dandum est aliquid Episcopis. Fortassis &
Istam mutabit paulo post sententiam.
IV. Si non mutauerit, experietur Caesarem
Quam solcat prauis occurrere conatibus.
NE. Demirror, quo isthaec suggerente cogitet?
Et an putet regni proceres esse capitis
Tam uacui, ut etiam si tu maxime uelis
Quae postulat, dare, illi permittant dari?
IV. Quid effrenis sibi, Nestor, non audacia
Promittit? Quid non aggreditur? Quo non abit?
Habet praeterea Porphyrium, intimum suis
Consilijs, hominem doctum, iuxta ac improbum.
A quo illum perfortiter impelli existimo.
Quin etiam alioqui humana sic sunt ingenia,
Etiam si alius nemo impellat, prona in malum.
Quippe mali in natura nostra haerent semina,
Quibus si non obstiteris aut oppresseris,

Quin

Tertius.

Quin pullulent & emergant fieri haud potest.
Quanto magis surgent, si quid cessaueris,
Et agrum, quo crescant, fecundaueris simo?
Qui sic se instituit, tum demum uere est malus.
NE. Certe Pammachius, in hisce inique cogitat,
Sive à se ipso, siue alio suadente in animum
Inducat. Te hoc curare Caesar conuenit
Ut merito semper Augustus dicare. Nec
Rebus quid per te acerbatur publicis.
Episcopos alio ornare poteris modo,
Ut fidei & ipsis possit esse commodum.
Illi uerbo & doctrina praesint omnibus,
Doccant incredulos, hortentur credulos,
Neq; sic laborantibus honor desit duplex.
Tu interea dignitatem conserues tuam.
Neq; enim hoc fides requirit, ut cedas loco,
Aut deseras imperium, aut minuas, sed in eo
Ut irreprehensibiliter te semper geras.

Istuc etiam omnes debent animaduertere,
An regna posteris relinquunt integra,
Aucta, decorata, & pacata, atq; an strenue
Suum in hoc mundo confecerint munus, sine
Facto aliquo quod iure reprehendi possiet.
Commissorum namq; Deus rationem exiget.

Ignauos

Actus

Ignauos odit & auersatur prodigos.
Fideles in cunctis *οικονομουσ* diligit.
At collata ipsius sorte omnes utimur.
Deinde etiam, tametsi dederis omnibus
Quacumq; petūt, & id iratū habeant Principes,
Qui scis an successoribus idem placeat? Aut
Lauderis à tuis propterea heredibus?
Nil dignius bono uiro, quàm ut gnauius
Et presenti & futura fame consulat.
Famam solet parare liberalitas.
Nunquam laudatur, sed videtur prodigus,
Et perpetuo heredum suggillatur odio.
Urbes donare, totas & prouincias,
Principis est prodigi, & qui non fideliter
οικονομια tractet datam diuinitus.
Si nunc tu urbes aliquot imperio abstuleris, &
Regnum earum indoctis tradideris Episcopis,
Atq; hoc factum successorum unus & alter, aut
Complures amulentur, quid erit relliquum,
Tandem imperio? Paulatim dilapidabitur,
Vt paulo post nomen sine re obtineant Cesares.
Omne imperium deuoluetur ad Episcopos.
Quo prorsus fiet, ut currus bouem trahat,
Nec uerbo iam, sed gladio Christus imperet.

Quod

Tertius.

Quod olim se negauit facturum fuga.
Præterea in donis & beneficijs solet
Obseruari, ne prodesse uolens, maxime
Tum rebus & priuatis atq; publicis
Incommodet. Si uis prodesse Episcopis,
Ne facito rebus publicis iniuriam.
Quin etiam Episcopis hoc non prodes modo.
Opes magna magnas habent molestias.
Crescit seruorum numerus, instantur, tument,
Docendi studium obruitur, pietas interit.
Haud melius cerdonem à labore dimoues,
Quàm si locupletem feceris, nec Episcopis
Ansam, ut sacros quam primum claudant codices,
Præstiteris fortius, quàm si prouincias
Et urbes illis ad regendum cesseris.
Sed oportet esse Doctores, qui plebibus
Deum colendi rectam commonstrent uiam,
At non docebunt diuites Episcopi,
Quamobrem & ipsis & cunctis populis obest.
Vt diuiciarum prægrauentur sarcina.
Sed quod minamur oportebit contemnere,
Ne *στρατις* uideare uel propter minas.
Benefac illis, quo debes & potes modo.
Quod si non tulerint, abeant, & curent sua.
Tu dignitatem

Actus

Tu dignitatem facile tuam tuebere.
IV. Te diligo Nestor quia prudenter consulis.
Quum semper, tum etiam nunc. Nec personas soles
Sed equum duntaxat semper habere in oculis.
Nunc eadem, quæ & ego, sentis. Contemno minas.
Non annuo, nec annui horum quidpiam.
Si nolunt clementem ferre, iratum ferent.
Fortassis, & inclementem honore debito
Observabunt, quem nunc contemnunt rustice.
PTE. Accipite mox equum ut cõueniam Cæsarem.
Res magna est, nec dilationem sustinet.
NE. Non idcirco credidimus Christo, ut omnia
Quæ nostra sunt auari expilent Episcopi.
IV. Aliquis pulsat fores Nestor, quis sit uide.
NE. Pterophon est. IV. Ingre diatur. Aliqd forsitan
Noui adfert. PTE. Salue Cæsar. IV. Quid Ptero=
(phon ait ?
Quid anhelas? Quin sudorem abstergis ante a?
PTE. Festinus aduolauit Cæsar nuncius,
Ut res uidentur postulare pessima.
IV. Quid ais? Bona loquere. PTE. Ut se res ha=
(bent loquar.
Atq; utinam res bonas iam possem proloqui.
IV. Quid suspiras? Dic quid sit. PT. Nõ iã Cæsares
IV. Hem

Tertius,

IV. Hem quid? Cur non cedo? Quid lachrymas?
(PTE. Omnibus
In portis urbium & templorum ianuus,
Affixæ magnis sunt sigillis literæ.
IV. Quis literarum author? PTE. Pammachius
(Episcopus.
IV. Quid narrat? PT. Te indignũ Cæsareo culmine
IV. Quid postea. PTE. Illis depositus es, & inferis
Auctoritate addictus Apostolica. IV. Equidem
Nestor, Tum etiam cuiusdam meminit practicæ
Romanae. Disseream si non hæc practica est.
NE. O audaciam insignem. Quid dicam nescio.
IV. Hem tibi minas illas. NE. Legisti literas
Pterophon? PTE. Legi & relegi diligentius,
Ut essem certior rerum harum nuncius.
NE. Cuiusnam auctoritatem allegat rogo? PTE
(Petri &
Pauli. NE. Nullum illi deposuerunt Cæsarem
Quum uiuerent, & nunc deponunt mortui?
IV. Nestor, num non censes armato milite
Tam perfidis esse medendum conatibus?
NE. Et nisi Cæsar quam primum occurreris, indices
Magis ac magis isthæc augebitur audacia.
Notum est, non nunq̃ post folia cadere arbores.
Nos

Actus

Non usq; adeo reuerendi sunt Episcopi,
Vt tandem etiam opprimere nitantur Caesares.
PTE. Audite reliqua. IV. Etiam ne amplius est

(quippiam ?

PTE. Est. Pro cunctis popello concionibus,
Illæ horribiliter exponuntur literæ.
Te damnant, te execrantur, in te clamitant,
Quam primum tricephalo obijciendum Cerbero.
IV. Hui, tantum ne mali ? O me miserum. Quod

(est meum

Tam grande peccatum, tantam ut Tragœdiam
Auersum me moueant ? PT. Nescio Caesar, nisi
Quod uentrosi harum concionum Principes
Petri te possidere aiunt patrimonium, &
Ideo sacrilegum quod nolis restituere.

IV. O impudentiam. Quod mihi patrimonium
Narrant scelesti ? Ego ne quidquam possideo, quod
Petri aut est, aut unquam fuit ? NE. Magna hercule
Hæc Caesar est insania. PTE. Litteras legunt
A Constantino quodam Cesare aditas,
Quæ nominatim res quæ sint patrimonij
Ostendunt. Certe pene infinitas opes.

IV. Proh Deum atq; hominum fidem, quæ isthæc
(est malicia ?
Falsas

Tertius.

Falsas audent etiam proferre literas ?
Aeruscatores non Doctores hercule.
Sed quid ? num isthæc credit populus ? PTE. Et
Illis credunt, ut dignis & Doctores, (maxime,
Qui Pammachium non posse errare garrunt,
IV. Vah homines pariter & scelesti & impij.
Non errat ? Hiccinne est error quam maximus ?
Nec sufferendus, sed tollendus sanguine,
Regnum affectare, & maiestatem ledere ?
PTE. Omnes præterea absoluunt à te subditos,
Tibiq; datam fidem irritam pronunciant.
IV. Et his parere uolunt ? PTE. Ut est dementia.
Iam iam uideres conspirare Principes,
Mussare ciuitates, esse neminem
Tuas qui partes audeat defendere, &
Plane tuo de capite habentur comitia.
Multi uolunt tuos honores carpere,
Locum gaudent datum, quo possint libere
Et prædari & quæcunq; uolunt inuadere.
In summa. Deficiunt à te omnes subditi,
Alium proclamant Caesarem, qui exercitu
In primis te tuosq; cunctos opprimat,
Ad quod largas pater dedit indulgentias.
Hoc agitur Caesar, tu quid facias consule.

G

IV. Hc

Actus

IV. Heu Pterophon, iam rerum es malarū nunciū.
Infausta, horrenda, repentina mala nuncias.
Sed abito. Ego quid sit faciendum u. dero.
O me miserum, & infelicem atq; perditum.
Actum est. Huccine rerum uenire dedit Deus?
O mi Nestor, mala isthæc audis? Quid agimus?
NE. Ne lachrymia. In re mala cōsilio opus est bono.
Inuictō sis animo. Bello hæc iniuria
Est propulsanda. Ego eo, ut conscribam milites,
Ut summis contra sediciosos uiribus
Pugnemus. Emori satius est hercule,
Quàm ut insignis feratur hæc contumelia,
In sempiternum maiestatis dedecus,
Et in Casarei contemptum fastigij.
O ingratos & perfidos Episcopos.
Hæcne parere? has uos consuere discordias?
IV. Mane mi Nestor. NE. Cur maneam? IV. Eheu

(actum agis.)

Non possunt scribi milites. Aliud age.
NE. Quid agam? Non prodest longa consultatio
Peristi, nisi quàm mox rebus succurrimus.
Procrastinatio in periculis mala est.
IV. Quos scribes milites? An aduersarios?
An eos qui me execrantur? An qui cogitant

Nos

Tertius,

Nos omnes disperdere? Qui ruperunt fidem?
Alium qui sibi conclamant Casarem dari?
O prorsus desperata res & perditæ.
NE. Non sic existimes Casar. Non omnibus
Opinor eadem est contra te sententia.
IV. Ah falleris Nestor. Miseris perrarus est
Amicus, afflictos & ipsa odit salus.
Consilium omne mihi in tam repentino malo
Ablatum est. Quo me uertam? Quē implorem mihi
Quem sic furiarum subuerterunt germina? (serē
NE. Non te afflictes quæso. Si non exercitum
Placet contrahere, & res armis defendere,
Aliud restat, quo rebus possit consuli
Vel turbatis & in uniuersum perditis.
IV. Quid illud est? In medium profer obsecro.
NE. Minime est honestum, nec maiestas sustinet.
Et ego nolim te quiddam indignum perpeti.
IV. Quid est cedo? ut uel una salutis sit uia.
Ego iam plane (quod aiunt) inter malleum
Versor & incudem. Fac ut eripiar rogo.
NE. Non consulo tibi Casar, quamquam utile fiet.
Quippe extrema experiri multo utilius est.
IV. Quid tergiuersaris, Quin dicis quiddam est?
NE. Si placaretur Pannachijs turba caput,

G 2

Haud

Actus

Haud dubito quin etiam turba hæc quiesceret.

IV. Placet hoc consilium. Eamus ergo Nestor. NE.

(HEU)

Cur non filii primum? Quid agis? Non consulo.

IV. In rerum hoc articulo melius fieri haud potest.

NE. Ah non est te dignum Caesar. Quid agas uide.

IV. Num dignum censes ut opprimare exercitu?

Et omni spoliare dignitate proditus?

Alij regnent pro me, ego misere agam in carcere?

NE. Verum. Sed magna est pauperum superbia,

Quum Reges uiderint orare supplices.

Conditiones pacis scribunt durissimas,

Quas quam ut feras satius sit interire. IV. Si

Ego (quantum iam Romanam intelligo practicum)

Non tulero, alius pro me Nestor feret lubens.

Dimidium ego quam totum malo perdere.

Res istæ non ferunt aliter. Nec scio aliud

Præfens consilium Nestor, quod rebus meis

Mederi possit. Quid censes? NE. Hæc tu quidem

Prudenter cogitas. Sed ego uereor, ut his

Manere auita imperij possit dignitas.

IV. Si quid perit imperio Nestor, satis uides

Me nolente fieri & impulsu Principum,

Qui me res imperij tuentem, exercitu

In diuers-

Tertius.

In diuersam cogunt cedere sententiam.

NE. Verum est. Vah Pammachio malefaciat Deua

Qui cælum terræ miscet, & cælo mare,

Et in hoc prorumpit usq; tandem audaciæ,

Vt omnes uexet Reges atq; Principes.

Et dominis prohibeat parere subditos.

IV. Isthæc olim Nestor, suam inuenient uiam.

Me certe insignis horsum adigit necessitas,

Quæ semper cunctis imperat mortalibus,

Vt faciam, quæ me facturum nunquam in animum

Induxi. Pendat qui est rerum istarum caput.

Sequere Nestor, pacemq; nobis impetres

Ab illo, cui misero ante pacem contuli,

Et de spectum magnis ornavi honoribus,

Sed simul ac est misertum interijt gratia.

Veritas, Parrhesia.

In auglum hunc dextrorsum projice sarcinas

Parrhesia. Satanæ regno cedat ma'c

Quod terris eijcitur hodie, quam maxime

Et semper hominum promouentes commoda.

Ah quam libenter scire uelim, quid interim

Geratur inter homines, quum me scnservint

G; Abscessisse.

Actus

Abscessisse. Quibus studeant. Quæ sectentur. At
Quisquam sit ueritatem qui desideret.

PAR. Experientur domna paulo post, nostra quid
In cunctis rebus profuerit praesentia.

VE. Quid si terras rursus adcas Parrhesia, &
Inter sis rebus tacite. PAR. Faciam si iubes.

VE. Mihiq; perferas quid agatur ut sciam.

PA. Recte. VE. Sed inter sis tantū, ne gry quidem.

PAR. Vix potero. VE. Vide ut possis. Quippe hoc
(tutum arbitror.

Presertim in Satanae imperio, ut singula audias,
Et uideas tam bona quam mala, nec quicq; arguas.

PA. Scio. VE. Promde caue sodes Parrhesia.

Abi bonis auiibus, & mox reuertere.

Porphyrius, Dromo. Parrhesia.

Si uera sunt quæ dicis Dromo, pulcherrime
Hodie procedemus. DRO. Verissima Porphyri.
POR. Et tantum habent autoritatis literæ?
DRO. Habent. Vix uerbis istuc consequi potest.
Quam summa eas susceperint reuerentia.

POR.

Tertius.

POR. Pulchre ita me amet Satanas. DRO. Quam
(capite cernuo

Etiam procul adorauerint. POR. Papa Dromo
Quam obedienter. DRO. Etiam si charissimos
Iugulare parentes iussisset sanctissimus,

Se dixerunt obedire paratos. Nam eo

lubente, facta alioqui uel turpissima,

Mera persuasum tenent esse κατὰ τοὺς νόμους.

PO. Papæ quæ Euangelice. DR. Iam oderūt Caesarē

Cane peius & angue. POR. Pie. DRO. Magnas
(turbas mouent.

POR. Sancte. DRO. Caesaras quisq; spirat glorias.

POR. Magnifice. Pammachium deinceps qui uolet

Irritato. Non dubito quin palmarium

Mihi hoc futurum sit. Sic commoui omnia

Ex imis sedibus. Iam nunc ades Dromo,

Hanc Cathedram baiula, & ornatum tollito.

Ego coronam feram, ut eamus prope ad patrem.

DRO. Defessus sum currendo tam longam uiam,

In omnes ciuitates & prouincias,

Nec tibi tamen uideor fecisse satis, nisi

Etiam uix hausto spiritu aliud imperes,

Scilicet hæc ferre, quæ nullus asinus ferat

Vel Reatinus uel Arcas, siue Cappadox.

G 4

Quin

Actus

Quin etiam ubi paueris impera (ut prouerbiū est)

PO. Amabo te Dromo. Non recuses quidpiam

Hodie. Nonne uides ut succedunt omnia?

In messe metendum est & hybernis imbribus

Cessandum. Qui opportunitatem negligit,

Nunquam rem faciet. Quare Dromo sis impiger

Hodie, posthac si uis annum sterte integrum.

DRO. Faciendum est propter Principem cui seruiō

Non equidem propter te. POR. Non curo, fac mo-

(do. DRO. Hui

Vix atlas tantam celi molem sustinet.

Da scipionem, ut me sustentem paululum.

POR. Accipe. Præibo tu sequere. Ho Parrhesia

Quo tu sola? PAR. Illo ubi turbae sunt quam

(maximæ

Et noua plurima. POR. Nobiscum ergo Parrhesia.

PAR. Quo isthæc fertis? POR. Romam. PAR.

(Quid illic agitur? POR. Hem

Nescis? PAR. Absui aliquantisper, sed dic rogo

POR. Illuditur mundo, ut dicam paucissimis.

Illic & Aëoliæ sunt turbarum omnium.

PAR. Recte, illuc ibo, & uobiscum si non graue est

Solam ambulare mulierem haud dect. POR. Veni.

Pammachius,

Tertius.

Pammachius, Porphyrius, Parrhesia.

Vix post annum reuerteris. POR. Eia Pammachi

Sanctissime Pater, iram mitte. Negocia

Non eadem absoluuntur qua mandantur opera.

Est quod leteris, res ad affectum bene

Cessit. Dignus ego qui doner statua Pater,

Sic multa & magna breui confeci practice.

PA. Non frustrabere te digno premio. PO. Dromo

Huc ad templi foros depone, & uade quo

Lubet. PAM. Quid hanc tecum ducis mulierculam?

Quid uult? POR. Parrhesia est. Contemplatum

(uenit

Nouas res & tuam adeo magnificentiam.

PAM. Recte. Verum ne sit molesta suadeo.

Noui Parrhesiæ mores, etiam antea.

Præfracte solet arguere quidquid displicet.

Potes ne silere mulier? PAR. Optime. In angu-

(lum hunc

Concedam, & digitum ori supponam meo.

PAM. Sic facito. Videas, audias, non arguas.

PAR. Num hic est Satanae regnum? PAM. Quid

(dis? PAR. Nil equidem,

G s Sed

Actus

Sed tu siebam. PAM. Mulier si uerbum, Cauc.
Tu Porphyri erigito cathedram, & subsellia
Disponito, parietes uestito purpura,
Aulais totum confessum cingito, solum
Infernito tapetibus, supra caput
Cadurcum immineat auro intertextum, Dein
Et sacros nobis exportato codices.
POR. Ad sunt, soliumq; tibi est paratum Persice.
PAM. Cortinas applica et extende, ut uestiar ego.
Da diadema triplex & capiti imponas mco.
POR. Sic hercle nulli maiestate cefferis.
Et ipse tuus Pater aspectus uel saxa uel
Asinos ad religionem atq; fidem moucrit.
Et nunc plane bos in quadra est argentea.
PAM. Hem quid dixti? POR. Quid? ut quadris
(in ambules
Argenteis. PA. Dignus ego. PO. Oh nemo dignior.
PAM. Reuolue nunc cortinas, ut uiderier
Ab omnibus possum, & supremum me sciant
Cunctorum rerum moderatorem, qui uicem
Christi in terris gerat, cuius etiam in manu
Et regna dare & auferre semper sit situm.
PO. Deum immortalem, quanta ad hoc spectaculo
Confluxit multitudo populi tam cito?
PAM.

Tertius.

PAM. Pulchre. Nolim sic ornari ni à maxima
Mortalium uiderer multitudine.

Porphyrius, Pammachius, Iulia- anus, Nestor, Parrhesia.

Vis ne ut proponam populo quæ te digna sunt?
PA. Prorsus. Loquere quæ iussi singula. PO. Faciam
Sed ita ut mei memineris. PA. Non mihi excides.
NE. Certe imperator. Nunquã aliquod iter animo
Confeci iniquiore, atq; hoc. Et si mecum
Negocium ageretur, metalla ante foderem
Quam ut à uiro tam indigno peterem gratiam.
IV. Tu Fortiter quidem, sed prudenter parum.
Non semper quod uolumus, sed quod tēpora ferunt
Et res humane, facere Nestor conuenit.
NE. Videbis ipse in quod te præcipites malum.
IV. Bene ominare, res alioqui sunt male.
Sed quid sibi uult hæc turba? NE. Quid? Heu quid
(hoc noui?
Pammachius regali uestitus purpura?
IV. Vbi est? NE. Ah non uides idolum carneum
Tua tenentem sceptrum? IV. O mala plusq; Lemnia.
Ab omni

Actus

Ab omni adoratur populo. NE. O stulte popule,
Vt ad speciem semper es intentus exteram.
En tibi quem contemnebas. IV. Et diadematē
Est ornatus triplici. NE. Iure. Namq; Africā
Asia & Europæ regnum tenet. Acce de nunc.
Vellet tibi barbā pulchre. IV. In artū cogimur.
Sed accedamus propius, ut quid predicet
Auscultemus. PA. Libros expande Porphyri,
Vt adsit maior dicendis autoritas.
Quæcunq; enim dixeris, ex sacris ea libris
Profecta putabunt homines. PO. Vt pulchre sapias.

Audite omnes populi, dateq; silentium.
IV. Ausculta Nestor. NE. Ambas aures arrigo.
POR. Vt cognoscatis quid sibi hæc mysteria
Velint, iure ne fiant aut iniuria
Ne quis forte imperitus rerum aliter putet
De sede Apostolica quā conueniat, & in
Hæreticā forte prauitatem corruat,
Atq; putre membrum scindatur ab Ecclesia.

Quare omnes ad ea quæ dicam animum aduertite.
Christus Iesus Dominus noster, summam Petro
Potestatem soluendi atq; ligandi dedit,
Vt & ligata in terris in cælis quoq;
Essent ligata, solutorum eadem est ratio. Iam

Romanam

Tertius.

Romanam primus rexit ille Ecclesiam, &
Potestatem illam à cunctis orbis partibus
Romam transtulit, ut esset illa perpetim
Cunctarum Ecclesiarum & rector & caput.
Nec tantumdem ullis concessum est Ecclesijs
Quantum Romanæ atq; Petri successoribus.
Hoc scire magnopere prodest credentibus,
Ne forte aliud sibi constituere caput uelint,
Atq; Petri ita indignationem prouocent,
Et mox in primis fideli errent exordijs.
Quid enim credent mortales, si ignorauerint
Cui sit credendum maxime præ cæteris?
Aut quem sequentur, illum si nescierint
Qui cunctos absq; errore possit ducere?
Aut quid habebunt certi, nisi ab illo didicerint
Qui certitudinis implet uenis omnia?
Quapropter toto Christianus pectore,
Romanum discat obseruare Presulem,
Ex quo doctrina manat omnis & fides,
Cui commissa sunt ad pascendum Christi oues,
Cui clauis sunt cælorum regni tradite,
Qui etiam uniuersalis cunctarum Gentium
Pater est & Doctor, & Patriarcha, & Episcopus,
Sine quo nulli potest salus contingere

Vt autem

21. dist.
cap. in
nono.

Dist. 12.
cap. Præ
ceptum
cap. Non
deceat.

Et. 24. q.
A recta.
Dist. 19.
Sic oēs.

Dist. 19.

Actus

Vt autem isthæc probetis uera, non modo
Per multis Scripturarum testimonijs
Certum est (quæ si recitare uelut, non hic dies
Suffecerit) sed etiam ex hoc sciri potest.
Quod Deus illum, ut uidetur in præsentia,
Pactolis totis & talentis Tantalii,
Et splendida ornauit Salomonis gloria.
Vt non autoritate solum polleat.
Præ cæteris orbis totius Episcopis,
Sed etiam Reges omnis præcellat opibus.
Abundat auro & argento atq; purpura,
Et serico & gemmis, ut iam iure queat
Nec Rex, nec Cæsar, nec Primas, nec Episcopus
Sed aliquis appellari terrestris Deus.
Quin etiam inter Faunos & Siluanos, locum
Primum obtinet sine omni controuersia.
Vnde potest colligi, nil esse ita splendidum
Aut ita sanctum in rebus prophanis aut fide,
Quod splendor huius non obruat & sanctitas.
Et sic rebus in humanis, omnium parens,
Nil sanctius, nil dignius, nil altius,
Nil splendidius, nil melius, nil beatius,
Quam Romanum creauit Pontificem. Vnde nec
Consuetudo debet Episcoporum nomine

Deinceps

Tertius.

Deinceps appellari, sed nomen aliud
Admirandi concedat interiectione,
Papa uocetur, mundi solus miraculum.
Nec ab re. Quid enim aut est, aut dicit, aut facit,
Quod non quis dignum iudicet miraculo?
Hinc Satanam iratum habeat & apertos inferos,
Qui hoc nomen sibi deinceps usurpauerit,
Solutus habeat, ut soli data est autoritas
Ligandi ac soluendi, & cælorum clauibus
Præ cunctis sublimatus est Episcopis.
Proinde hunc colite, huic parete in omnibus,
Hunc audite, & in hunc solum oculos intendite,
Ab hoc, si quid adhuc fidei deest, discite.
Christum audit, qui hunc audit, & huius sententiæ est fides
Diuina ex tripode putanda sunt oracula.

Hæc præfari libuit, ut esset omnibus
Qui Christiani esse uolunt, quam notissimum
Quod, quantum, & quale haberent in mundo
Iam ipsa capita & articulos fidei cognoscite.
Ante omnia edico uobis omnibus, ut ab
Hæretica quisq; prauitate caueat. Et
Si quis e a iam tenetur, poenitentiam
Dignus agat operibus, ne pereat perpetim.

Solet

Dist. 12.
de cõser.
dist. 3.
ca. cele=
britatem
Ca. Hæc
ca. sequẽ
tia. 24.

q. 1.

17. q. 4.

(caput. Si quis

sua dente

Actus

Solet autē heresis (ut & hoc sit uobis cognitū)
Tribus contingere modis. Et primo quidem,
Quum quis Papam esse negat Ecclesie caput.
Deinde, si quis opinioniones impias,
In Romane sedis struxerit incommodum.
Postremo, si quis Scripturas aliter sacras
Interpretando ausus fuerit, proponere,
Quam à se de Romana sit permissum. Neq;
Enim Euangelio nec Scripturis omnibus
Credendum est quidquam, neq; aliqua est autoritas
Si non Papæ fuerint probatae calculis.
Si quis in harum heresum aliquam forte ceciderit,
Vel errore animi, uel persuasus malicia,
Se caelesti & terrestri exurendum sciat
Igni, à Satana etiam alienum esse gratia,
Et Romanas ipso facto indulgentias
Amisisse. Hinc etiam atq; etiam caute, ne
Animas perdatis uestras prauo dogmate.
Sed in his uestrum sit studium, quæ nunc singula
Vobis proponam. Vos facite in his sensibus
(Res sunt haud quaquam spernendæ) reponite.
Primo, quod ad Fidem attinet, omnes symboli
Quod Apostolorum nuncupant, perdiscite.
In quo haud opus est, ut quis sit curiosior,

Et articulos

Dist. 19.
Si Roma
norum et
cap. se=
quētibus.

Tertius.

Et articulos ad unguem uelit expendere.
Nam facile curiosa hominum errant ingenia,
Et se putant scire quod ignorant maxime.
Vobis uerba tenere satis est. Episcopis
Sensum relinquite, & nobis Doctoribus,
Quos explicatam habere fidem oportet, qui altius
Diuina possunt speculari mysteria.

Secundo, Quia in Adami homines primi patris
Omnes peccauimus inobedientia
Ut nullus hominum cælum possit ingredi,
Deus misertus nostri misit filium,
Qui pro peccato originis faceret satis.
Et sic redempti ab illo peccato sumus,
Ut libera deinceps sit ad cælum uia.

Tertio, Alijs quia etiam peccatis deum
Studemus, nec satis carni resistimus,
Ex hoc mundo rediens Seruator ad Patrem,
Septem reliquit sacramenta credulis,
Quæ ex opere operato suscipienti conferunt
Remissionem peccatorum apud Deum.

Quarto, Quum haud quæq; sola iustificet fides,
Peccataq; infinita sint mortalium,
Arbitrium nobis liberum dedit Deus,
Illius per quod impetrari gratia,

H

Atq;

Hyper-
meter.

Actus

Atq; Decalogus impleri perfecte queat.
Illic facite quod in uobis est, tum Deus
Nulli uestrum suam negabit gratiam.

Quinto, In Sacramentis quis ordo sit & modus
Et finis obseruandus, scire conuenit.

Nam Christus quum prope terris discesserit,
Haud comminisci solus quiuit omnia,

Que aut ad salutem aut ad decorem conferunt,

Sed multa Petro Petriq; successoribus,

Statuenda, mutanda, & tollenda, traditis

Reliquit cœlorum clauibus. Vt etiam ea

Tanq̄ à Deo essent tradita, suscipienda sint.

Quare Baptismum Christi uerbis tradere,

Nullis sedus Romana annexis ritibus,

Ridiculum esset, & omnino absq; capite fabula.

Nam haud uerbis duntaxat abiguntur demones,

Sed sale opus est, & Episcopali Chrismate.

Que mirabiliter cuncti exhorrent Demones.

Nec simplex nec quæuis sumatur aquula, sed

Que magnificis confecta sit ceremonijs.

Ne isthæc prorsus rebus inemptis constent sacra.

Sexto, quia Christus sub duplici specie, corporis

Scilicet & sanguinis, coenam instituens suam,

Non animaduertit oportere inter Laicos

Atq; Sacer-

Tertius.

Atq; Sacerdotes esse differentiam,

Nec sanguinem ab imperita multitudine

Effundi posse, statuimus, ut populo altera

Species negetur, & una contentus abeat.

Vncti uero ambabus duntaxat gaudeant,

Vt sacrarum confectores rerum unici.

Qui etiam tamen, si se populo coniunxerint

Nec per se diuina peragant mysteria,

Aut morbo, aut re alia prepediti quapiam,

A calice abstineant cum populo. Certum est enim

Panis sub specie contineri & sanguinem.

Deinde, Nec communionis amplius

Nec coenæ Dominicæ placet appellatio.

Sacrificium & Missa uocetur, quæ mortuis

Viuisq; ex opere operato cunctis impetret

Remissionem peccatorum apud Deum.

Verum, nec ad hoc solum applicetur Missa, sed

Pregnantibus, iter agentibus, uenantibus,

Negotiantibus, uxores ducentibus,

Mare ingredientibus, atq; tempestatibus

Oppressis, subueniat. Et nil incommodi

Vsq̄quam emergat, quod non Missa queat tollere.

Septimo, Homines quia tanta tenet infirmitas

Vt in multis omnes offendamus, deim

H.

Et peccata

Actus

Et peccatorum semper crescit sarcina,
Nec in solo Christi nomine pendet salus,
Neq; fide sola contingit remissio,
Plurima uobis narrabo alexipharmaca,
(Inter quæ Missa principem tenet locum)
Quibus cuncta aboleri peccata credite.

In primis, largas uobis indulgentias
Romanus pro argento donabit Pontifex.
Quibus non solum in hac uita magna scclera
Redimere possitis, & paruo maximam
Parare gratiam, sed etiam ab ignibus
Securi porsus rediti purgatorijs.

Quin, & bonis operibus gratiam licet
Et ueniam peccatorum semper consecqui.
Ieiunijs, uigilijs & chancunijs,
Afflictionibus & orationibus,
Elemosynis & castigationibus,
Semper regni patuit cœlestis ianua.

Quisq; suis pro facultatibus Ecclesias
Iuuat, ut Sacerdotes pascantur pinguibus,
Illi pro uobis orabunt, illi grauem
Aduersum uos iram poterunt auertere.
Qui, quo Deo sunt propiores, hoc facilius
Pro peccatis uestris possunt facere satis.

Romanus

Tertius.

Romanus etiam pater, ex cordis scrinio
Fecturam uobis producet pulcherrimam,
Mille Monachorum formas, & centum ordines.
Qui castitate & uita sanctimonia,
Mirifica religione & obedientia,
Et paupertate ô prorsus intolerabili,
Inexhaustum meritorum thesaurum parent,
Et longe plura agant quam præcepit Deus.
Vnde haud sibi solum ex condigno atq; congruo
Dei merebuntur fauorem, sed etiam
Quod superest, in aliorum cedet commodum.
Ad eos igitur emptum merita contendite.

Quicumq; uero à sancto ductus spiritu,
Illorum sese iunxerit collegio.
Mox omnium peccatorum ueniam sciat
Se obtinuisse, haud minus quam si Baptismatis
Accepisset sacrum, Christiue sanguine
Esset lotus. Adeo raso esse uertice,
Et ueste stulta contegi, & fidem irritam
Humanis facere constitutionibus,
Supremo cœlestiq; perplacet Patri.

Præterea, non satis est uobis negocia
Cum uiuis esse solis, nisi & à mortuis
Speretis sanctis auxilium atq; gratiam.

H 3

Quippe

Actus

Quippe illi iam dudum soluti corpore,
Et faciem iugiter contemplantes Dei,
Mediatores uestri esse, & semper optimis
Deo uos commendare ualent suffragijs.
Proinde ad eos peccati pressi pondere
Conuertimini. Ferijs nec non ieiunijs
Colite, inuocate, adore, atq; maximi
Cuiusq; nomen facite, ut cuiq; contigit
Et à Deo est commissa procuratio.
Aras illis struite, sacrificia facite,
Templaq; in illorum consecrate nomine,
Status illorum honore afficite & imagines.
Attentiosem uestri quo curam gerant,
Quos tam occupatos in honore suo senserint.

At in primis Mariam obseruare discite,
Cui nil rerum potest negare filius.
In eam oculos defigite, & fiduciam
In eam omnem collocare. Omnis periculi
Eam habete spem, portumq; & anchoram sacram.
Sit uita uestra, sit dulce do maxima,
Sit adiutrix, sit aduocatrix unica,
Ad eam stentoreis conclamate uocibus.
Ad eam deuoto suspirate pectore.
In illius sinum animas uestras fundite.

Cum illa

Tertius.

Cum illa præcipuum uestrum sit negocium.

Hoc quoq; permagni refert scire, non eam
Diuos loco in quouis uelle dare gratiam.
Sed uirtutem omnem certis addicere locis.
Iis præsertim in quibus ossa illorum cubant.
Illuc etiam à remotis orbis partibus,
Peregrinatum magnis sumptibus accurrite.
Remissionem ut impetretis criminum,
Et magnus cælum meritis liceat scandere.

Magna etiam iustificationis copia
Secundum magis & minus, in pecunijs
Sita est. Illis enim expugnantur omnia.
Datis numis, mox iustificatur impius.
Datis numis, præcepta cedunt omnia.
Datis numis, quæ quisq; uult facere licet.
Datis numis, Dei impetratur gratia.
Datis numis, merita & opera emuntur bona.
Datis numis, emuntur indulgentiæ.
Datis numis, licet inferos euadere.
Datis numis, fugit ignis purgatorius.
Datis numis, soluantur matrimonia.
Datis numis, frater sorori iungitur.
Datis numis, ius est parentes cadere.
Datis numis, uotorum tollitur fides.

H 1

Quare

Actus

Quare ad pecunias animos aduertite.

Et nil refert quo tandem acquirantur modo.

NE. Quid hac tibi concio placet Caesar? IV. Tace.

PAR. Deus te cum doctrina isthac perdat tua.

POR. Quid gannis mulier? Nisi tacueris, mox tibi

Et os caputq; fustibus dolabitur.

PA. Cur hanc loquacem adduxisti mulierculam.

Vt conciones interturbet optimas?

PO. Dico tibi mulier, si amplius te audiuero.

IV. Audin, ut nil dicitur hic sine periculo?

PO. Et nil refert (inquã) quo acquirantur modo.

Sine illis nil Romana præstat curia.

Solet enim ex aliorum incommodis mortalium,

Sua (quod bene uertat) comparare commoda.

NE. Deum immortalẽ, quid putas? IV. Tace
(obsecro.

POR. Romanus præterea constituit Pontifex,

Vt pro peccatorum uenia, Veneris dic, &

Alijs diebus quadraginta & noctibus

Et singula quaq; anni parte, & uigilijs

Complurium festorum, a lacte & carnibus

Et ouis, magna abstineant obseruantia,

Qui Romanis uolunt gaudere gratijs.

Et certe furto quatuor abegisse equos,

Et hominem

Tertius.

Et hominem occidisse, facile redimi potest,

Sed tempore uetito gustasse caseum,

Aut ouum aliquod, aut pullum gallinaceum,

Omnemue carnem, ut peccatum est grauissimum,

Ita etiam difficilime dimitti potest.

Quapropter Pontificis Romani dogmata,

Mosaicis tabulis longe præferenda sunt.

Quid enim sunt Moses & Propheta & Apostoli

Ni Christi illos probauerit uicarius?

Secreta quoq; debet fieri confessio.

Contritioq; prius deinde satisfactio.

Præcipua in peccatis Alexipharmaca.

Qui bus peccata indubie cedunt maxima.

PAR. τὸ χριστὸν δὲ οὐδεὶς λόγος. POR. Heme
(Christum nominas?

Cauẽ inquam, ut Christũ mulier post hac nomines.

Quid ego tibi multa dicam? Si uerbum amplius.

Hoc tamen obseruandum in quibusdam casibus,

Quod non cuiusuis ualeat absolutio,

Nisi Episcopalis consulatur dignitas,

Et αὐτοῦ ὀργάνωσιν ipse petatur clauium.

Præterea, Si quis instigante Diabolo

Interdiu noctuue malis operam artibus,

Furtis, rapinis, & scortationibus

H

Dedit,

Actus

Dederit, is mox quantum potest Ecclesiae
Adeat, & aquae aliquot sacrae guttulis
Se lustrat, uel salis adiurati aliquid uoret,
Quod est remedium aduersus peccata efficac.
Et Diabolo uenenum praesentissimum.
Sic minima opera peccata possunt dilui.
Postremo. Si quis in omni uita, sceleribus
Ita studuit, ut omnes numeros impleuerit,
Iamq; uocat mors, & anima timet periculum,
Haudquaquam se adflitet nec desperet miser,
Nam est uia, qua etiam damnatis possit consuli, &
Anima ex ipsis trahi inferorum faucibus.
In primis Pontificis diplomata dumat, &
Potestatem experiatur summam clauium.
Dein Monachorum (quos creabo) gratiam
Emat, ut pro peccatis permutent bona opera,
Illi eius suscipiant peccata scilicet,
Et contra eum bonis exornent operibus.
Neq; dubium est, quin talis permutatio,
Apud supremum rata habeatur iudicem.
Neq; Monachis, etiam ex peccatis maximis
Quidq; formidandum est discriminis. Nihil
Satana cum illis propter uestem est negocij,
Conducatur Missarum magna copia.

Psalteriorum

Tertius,

Psalteriorum quoq; uis comitetur animam.
Moriens etiam ad arcendos poterit Demones,
Cinere multo & aquis conspergi lustralibus,
Atq; dein Franciscana ueste contegi,
(Quam paulo post qua forma sit uidebitis)
Et longa efferri pompa. Quam & funebres
Multo sint ante constituta nenia.
Pulsentur nola, animarum habeantur balnea,
His factis nulli unquam desperanda est salus.
His factis Satanas luget & gaudent Angeli.
His factis summa mouentur atq; infima
Ut peccatori cooperentur in bonum.
Licet & uobis ipsis alios fingere modos
Ad expianda peccata. Roseas preces,
Periammata, exorcismos, & alia plurima, ut
Pereundi in peccatis nulla sit occasio.
Poteritis facile peccatis resistere,
Arbitrij liberi intellectus uiribus.
Qui bus haec quae dixi possunt omnia perfici.
Romano dumtaxat obedite Episcopo,
Illius ea fide suscipite dogmata,
Ut si aliud uel de caelo docuerit Angelus,
Anathema sit uobis & abominatio.
Quo pacto semper caeli uobis ianua

17. q. 4. Sē
quis sua
dente.
19. dist.
Enimue
Patebit, 10. Etc.
Sic oēs.

Actus

Patebit, semper aderunt indulgentia,
Semper uos pater in cordis habebit scrinio,
Nec unquam eius uos destituet benedictio.

Hæc sunt quæ Christianos scire conuenit,
Ut cognoscant se habere caput & Episcopum,
Cui nullus sit similis doctrina & nomine.

Certe sacrorum singularis artifex.
Fidei genitor, & ceremoniarum regula.
Vnde etiam triplici est ornatus diademate,
Vestitus auro & argento atq; purpura,
Ut quasi sol omnes illuminet Ecclesias.

PAR. Ha ha ha, per elegans illuminatio.

POR. Rides mulier, & hæc subsannas omnia?
An heretica diuexat te malicia? PA. Quin
Extrahas hanc mulierem per capillos Porphyri
Pugnis in os ingestis? PAR. Sanctissime Pater
Meæ loquacitati des ueniam obsecro.

Magis ero muta quam piscis. Mi Porphyri
Parce precor. Si quidquam post hæc occidito.

PA. Si fallis mulier, ut fefellisti hætenus,
Facto ipso eadem te suscipiet sententia.

Dimitte Porphyri. Caue ut quid grunnias.

PAR. Sic facite rogo sanctissimi patres. PO. Pater
Iam nunc imperij fundamenta iacta sunt.

Per me,

Tertius.

Per me, ut iussisti. Nunc tu ædifices quæ lubet.

Qui non pareat opinor esse neminem.

PAM. Pulchre. Creaturas ego creabo nouas.

Creare ne soli relinquatur Deo.

Exoriantur cito mei regni Cardines.

POR. Papæ. Quid isthuc? Orti sunt & tam cito.

Diuina est uis. Ad uerbum parent omnia. (Hæc

PAM. Producat doctrina mea Monachorū ordines

Tonso & intonso, pullos & candidos.

Mixtiq; coloris, pauperes & diuites,

Cinctos & discinctos, pelliceos, laneos,

Et lineos, Epicuræos & Stoicos.

POR. Produxit. Hercule nouum ranarum genus

Quod uino (ut uideo) delectatur non aquis.

PAM. Pariat doctrina mea Canonicos nobiles,

Qui canibus & equis Romanam doceant fidem.

POR. Ad sunt. Oh quam pingues & uentre turgido.

PAM. Ac discentur prælargis templa sumptibus.

Monasteria, sacella, in cunctis angulis,

Agris, uicis, domibus, castellis, urbibus,

Magna auri & argenti struantur copia.

PO. Facta uideo. O Deum immortalem, nunq; ego

Tantam apud homines putassem uim esse pecuniæ,

Quæ tam splendida, tam sumptuosa condere)

Posset.

Actus

Possit. Nec ulla alia effecissent dogmata,
Quæ tua doctrina & uerbum adeo effecit tuum.
PA. Effodiantur diorum reliquæ, osculis
Honorantur, gemmis tegantur lucidis.
PO. Fit. Certe Deus aliquis es, sic uerbo omnia
Potes, sic prompti homines sunt ad ea quæ iubes.
PA. Diuis ponantur statua, pingantur imagines,
Appareant anima, fiant miracula.
PO. Cessa rogo, & die quiesce septimo.
Equidem Satanas creaturas has mirabitur.
Neq; enim, certo scio, illas possit fingere,
Quantumuis sit sapiens longauusq; artifex.
PA. Vellem Satanas adesset, & isthæc cereret.
Curret Dromo & aduocet. PO. Curre. Hæc oportet
Non audiente dixisse populo Pater. (tuit
PA. Præ gaudio ubi sim ne scio, uidens mea
Nova toreumata. Nimia delinquant gaudia.
PO. Vnum tamen in creando Pater oblitus es.
PAM. Quid illud? POR. Quid? Nullum creasti
(Cæsarem.
NE. Hem Cæsarem nominat. IV. Adeamus. Vix
Me sum noua isthæc intuens & audiens. (apud
PA. Recte mones. Creabo. PO. Non licet Pater
Creatorem ultra sex dies aliquid noui
Creare,

Tertius.

Creare. PAM. Quid ergo faciam? POR. Quæ
(creata sunt
Auge. Ex Principibus aliquem institue Cæsarem.
Multi sunt Cæsaris, qui querant glorias.
NE. Audis isthæc? IV. Audio. Festina progredi
Cubito obstantes arceto. PA. Quem creem uoca.
PO. Audite, silete. Hesternum noctis Cæsarem
Diuina autoritate trusum ad inferos.
Quare si quis uestrum Cæsaris ambit locum,
Procedat, & Papæ osculetur calceos.
Multi procedunt, ut dixi. NE. Audi Porphyri.
Licet ne paucis alloqui Patrem? PO. Haud scio,
Sed explorabo. Cæsar adest, & te Pater
Conuentum expetit. PAM. Abeat. Non audiam.
(PO. Ah Pater
Non ita facias. PA. Sulphur olet & fulmen Iouis.
PO. Audi duntaxat. Si non optata loquitur
Decreta manent. Fortassis faciet quæ cupis.
Arcus tendi potest quantum uis scilicet.
PA. Persuasisti. PO. Vix impetraui. Accedite.
NE. Beatissime Pater. IV. Loquere mollissimis.
NE. Quæ nuper inter uos habita est contentio
Super aliquibus rebus Romana Ecclesiæ
Concedendis, quas (ut tum erat sententia)
Te urgente

Actus

Te urgente Caesar noluit concedere,
In quod malum euaserit hic declarat dies.
Nam pauca Caesar dum uoluit defendere,
Nec Episcopalis quæ sit uidit dignitas
Omne imperium te iudicante perdidit.
Nec imperium modo, sed etiam quod maius est
Romanis cunctis est priuatus gratijs,
Et e' Christicolarum eiectus consortio,
Eternis etiam addictus est incendijs.
Et iure fortassis (quid enim isthuc disputem?)
Quod tunc et nos et ipsum fugit Casarem.
Etenim si sciisset, quid uerbis est opus?
Haud quaquam esset tam aquas auersatus preces.
Quod ex alijs Pater potes cognoscere,
In quibus erga te illius est humanitas
Et ut opinor, facilitas perspecta omnibus.
Hic durior fuit, et errauit maxime
Christi in terris exasperans uicarium,
Et Apostolicis non annuens conatibus.
Factum fatetur, et fecisse pœnitet.
Neq; tantum errorem esse putat, ut sententiæ
Tam horribili subiaceat, nec dimitti queat.
Quis enim est hominum qui non peccet?

Qui non
cruat?
Errare

Tertius.

Errare, à uulua ipsa agnatum est mortalibus.
Boni tamen resipiscunt pœnitentiâ,
Quum ceteri suis pereant erroribus.
Quare etiam Caesar huc (beatissime pater)
Ad te supplex uenit, peccatorum petens
Remissionem et ueniam, et se totum tibi
Subijciens, ut decretum retractes tuum,
Eumq; in pristino manere sinas gradu,
In quem haud dubitat se constitutum esse a Deo.
Et si quid unquam tibi concessit gratiæ,
Si quid Dei opitulatus est ecclesiæ,
Id repetit beneficij. Nec spes enim habet mala
Te non fore duriozem, nec clementiam
Quam Christianis dedit ipse, in se claudier.
PA. Responde Porphyri, ut Papalis dignitas
Requirit. PO. Romanus non solum Pontifex
Omni præest ecclesiastico ordini,
Sed cunctis etiam Principibus et Regibus
In caput est (ne quis erret) factus à Deo.
Quid enim non obtinet potestas clauium?
An qui cœlum potest uel uerbo claudere,
Idem Principibus non claudat prouincias?
Aut, cui rerum est commissa spiritualium
Cura, idem haud possit statuere de carnalibus?

I

Quid

Actus

Quia igitur Caesar ausus est contendere
Aduersus hanc autoritatem clauium,
Nec debitam exhibuit reuerentiam patri,
Ceterum in hereticam prauitatem corruit,
Diuino ab imperio est deictus fulmine.
Indignum quippe ut Christianis imperet,
Qui Christianorum haud honorat presulem.
Depositus est. Habeat. Et discat Episcopus
Priuatus honore afficere, quos contempsit in
Imperio. Cedat digniori, qui sciat
Se suaq; omnia Papæ pedibus substernere.
NE. Quid nunc agimus? IV. Insta etiã atq; etiã ut in
Quæ iusserit omnia me facturum dicito. (petres,
NE. Beatiſſime pater. Nequaquam supplices
Auerſeris. Neq; enim istuc agere solet Deus.
Recipit peccatores qui se conuerterint,
Dicitq; de conuerſis gaudere angelos.
Quandoquidem igitur tu illius agis uicarium,
Ne sis in danda uenia inexorabilis.
Talem te cunctis exhibeto iudicem,
Qualem te peccante Deum fore desideres.
Si quidq; haecenus ignorauit Caesar, suo
Iam presenti satis didicit periculo.
Melius deinceps sapiet, morẽ in omnibus

Gerendo

Tertius

Gerendo Episcopis, Romano maxime.
Nec temere unquam posthac Camarinã mouerit.
Quin iam paratus est facere quæ iusseris
Omnia, quod an alius aliquis tibi fecerit
Nondum constat. Potest enim institui nouus,
Qui pro beneficijs te affligat maxime.
PA. Huc Porphyri. Facienda puto quæ postulat,
Tamen sub illis (quas scis) conditionibus.
Eas illi propone singulas, Dein
Adactus iureiurando, se perpetim
Meas obseruaturum leges spondeat.
PO. Audi Caesar. Sanctissimus in Christo pater
Ex multis causis supplices tuas preces
Dignatur exaudire, quamuis quid aliud
Tua effrenis meruisset contumacia.
Posset enim ex lapidibus his creare Caesares,
Et ab oriente in occidentem, à meridie
In aquilonem imperij locum peruertere.
Tu tamen ut sentias, quàm dignus sit Dei
Vicarius in terris, & misericordia
Deum amuletur, dat ueniam erratis tuis.
Reuocatq; ex inferis, si conditionibus
(Quas audies) ad parendum annum induxeris
NE. Propone, parebit procul dubio. Nisi

I 2

Caesar

Actus

Caesar aliud uis? IV. Nequaquam. Parebitur.
 PO. Quod peccasti, aliter Caesar dimitti nequit,
 Nisi te hic pronum super terram prostraueris,
 Quo te planè humiliatum pater intelligat.
 NE. En principiū, ut dixi tibi. IV. Quid faciā aliud
 In arctum compulsus? Detrectare nequeo.
 PA. Super Aspidem Basiliscumque ambulabis, &
 Conculcabis Leonem & Draconem. IV. Haud tibi
 Hunc tribuo honorē, sed Petro. PA. Et mihi & Petro
 PAR. Vah homines impij, summum mundi caput
 Pedibus conculant. Te Deus: piaculum
 Exterminet, ut illudis hominibus & Deo.
 PA. Eijce mox mulierem multatam pessime,
 Os collinito stercore, uel si mauius luto.
 PAR. Quin mittis me pessime, tuasque res agis?
 Hec etiam uerberat, & faciem pingit luto.
 Hem proditor, nebulo, sycophanta, carnifex.
 PO. Abi in malam rem hæretica Victuitica.
 PAR. Olim scelesti mihi poenas dabis, nisi
 Omnis prorsus perijt iusticia apud Deum.
 PO. Nunc Caesar conditiones pacis accipe.
 Credis Papam summum esse ecclesie caput?
 Dic credo. IV. Credo. PO. Credis decreta illius
 Diuini uerbi habere uim, nec quippiam

Errare

Tertius.

Errare posse? IV. Credo. PO. Credis cum supra
 Patres & concilia esse, & posse à nemi ne
 Aut iudicari aut damnari mortalium?
 IV. Credo. PO. Credis Papā imperij heredē esse, nec
 Valere Casarem absque eius sententia?
 Dic credo. IV. Credo. PO. Ex his iā pater intelligit
 Te esse orthodoxum nullaque infectum hæresi.
 Visigitur illius parere dogmatis?
 Dic uolo. IV. Volo. PO. Vis regionē Tusciae & Petri
 Patrimonium restituere, & defendere,
 Si quis regum illud inuasit aut Principum?
 IV. Volo. PO. Vis dominium Romæ illi concedere,
 Ut Constantini postulat donatio,
 Nec Romam nisi uocatus aduenire, nec
 Dimissus hic herere diu, ceu in domo
 Aut urbe aliena? IV. Volo. PO. Vis res Ecclesie,
 Episcoporum inuestituras, Pallia,
 Abbacias, Prælaturas, & negocia
 Ecclesiastica, in uniuersum cedere
 Romano Pontifici & alijs Episcopis?
 IV. Volo. PO. Vis Papam, ut tuum tuorumque dominū
 Agnoscere? Dic uolo. IV. Volo. PO. Vis Ecclesie
 Hostes & hæreticos pro summis uiribus
 Extirpare, & in omni imperio proscribere?

1 3 IV. Volo

Extrade
 Concess.
 pre. Pro
 posuit.
 Et de Ap
 pel. Vt de
 bitus
 Cle. past
 ad finem
 de sente.
 & re iu
 di.
 Constati
 nus c. 16.
 Distin.
 Extrade
 iu. cap. 3
 Extrade
 Ro. Ecc.
 ca. Sm.

Actus

IV. Volo. PO. Vis comitia nulla habere Principum,
Nisi legatus Pontificis intersit? IV. Volo.
PO. Vis nihil in imperij rebus concludere
Aut ordinare, sine Papæ summa manu?
IV. Volo. PO. Hæc sunt capita Cæsar, pro quibus tibi
Erratorum ueniam dabit sanctissimus.
Et gratia in priorem restituit locum.
Si illa igitur tibi sunt cordi, nullaq; fictio
Subest, sac iurciurando affirmes fidem.
Nequando gratiæ huius poeniteat patrem.
NE. Qui equum usq; ad ferreos uorauit calceos,
Facile & tantum ferri poterit consumere.
IV. Pacis superscripta capita ut recitata sunt
Iuro tibi Papæ per patrem & filium
Et spiritum sanctum, me ex animo & firmiter
Sentire, cunctaq; facturum firmissimè.
PO. Accede iam & patris osculare calceos.
Quod Regibus cunctis est signum gratiæ.
Et merito omnibus est gaudendum, si digitulo
Tantam uno possint sanctitatem tangere.
PA. Iam nunc fili iurisiurandi esto memor.
Atq; deinceps nostris pareto iussibus.
IV. Dabo equidem operâ, pater. PA. Abito nunc ad

(tuos
Mox

Tertius.

Mox ego cunctis Principibus atq; subditis
Isthæc fœdera scribam, ut te agnoscant Cæsare, &
Priores literas esse sciant irritas.
IV. Rectè. Vale igitur. PA. Abi foeliciter. IV. Tibi
Gratiam habeo Porphyri, pro isthac opera tua,
Et tibi lubens benefaxim. NE. Oh subigas in crucè.
PO. Equidem Cæsar agere gratias nihil est opus,
Libenter solco tuis operam dare commodis.
IV. Veni Nestor. NE. Tenebris perpetuis hic dies
Inuoluatur. Adeo inuisa dedit omnia.
Audire impia, & horrenda fecit cernere.
Dominantur serui, at sanguis nobilissimus,
Scabellum seruilis capitis conspectus est.
Isthæc ante ueritus sum Cæsar. Hæc mihi
Cur non interea in inferorum faucibus
Egi, ne testis & spectator fabulæ
Tâ inauditæ essem? Imperiû ab equis (quod dicitur)
Ad asinos descendit. IV. Sat est Nestor. Tace.
Et istuc facinus in Melampygam incidet.
Omnia tulit, fert atq; feret longus dies.

Porphyrius, Pammachius,
Satanas, Planus.

I 4

Bellus

Actus

Bellus profecto homo sum. Mihi etiam gratia
Aguntur plurimæ summa pro iniuria.
PA. Fortasse tibi cum plurimis hoc est datum,
Ut ab amicis & inimicis gratiam in eas
PO. Sic cenſeo. Sed uides ne in quem per me locum
Sis euectus. Satanæ commendauit, & tuas
Virtutes feci ut eſſent acceptabiles,
Meis conſilijs iuuui, nil mihi ſed tibi
Querens omnia, pedibus ſubiici Cæſarem, &
Per me aſſecutus es quæ ſunt chariſſima,
Ut nomen inter magnos habeas maximum.
Quid pro tantis mihi retribuere ſudoribus?
PA. Multa ſatis, ſi quidem tulerit occaſio.
Nunc cardinum ſis primus. Veneris tibi
Epiſcopatus, & quidquid animo lubet,
Per me licet, & fauebit Delia.
SA. Euge ſocij. Neque ante uincula quippiam
Melius ſucceſſit, nec ego neque uos talia
Ante hac unquam efficere potuimus. Sed Dromo
Pammachium etiam heroica feciſſe prædicat.
PLA. Credo. SA. Sed eamus ad eum exploratum omnia.
PLA. Sequimini omnes. PO. Placet pater uenatio.
Fere pingues ſolent eſſe in Germania,
Illic primum tendam caſſes. PA. Phy, ſi placet

Legatus

Quartus.

Legatus ſis meus à latere in Germania.
PO. Placet. Si magni ponderis indulgentias
Simul dederis. Mirum quam iners ille populus
Querit & delectetur indulgentijs
PA. Vel plauſtrum onuſtum tecum infer, Bene habet
(ſi ea

Cupiunt quibus Romana abundat curia.
Nouum hoc erit aucupium. Sed Satanæ introit.
Nihil eſt iam quod malim. SA. Sapere te Pammachi
Geris magnifice, Sed qui tibi principia habent?
PA. Ad affectum Princeps ſuccedunt omnia.
SA. Gaudeo. Nemo tibi reſtitit? PA. Audeat aliquis.
SA. Pulchre profecto. At ô terra & Stygia palus,
Quis huius eſt creationis artifex?
PA. Ego. SA. Tu? PA. Ego inquam. SA. Non ſum fal-
(ſus Porphyri.

PO. Minime Princeps. Diuinum hunc obtines uirum,
Atque id magis ſcires, ſi præſens omnibus
Interfuiffes. Verbo ſunt facta omnia.
SA. Quid ais? Eſt uerum Pammachi? PA. Veriſſimum
Tantæ ſum autoritatis, & ſic ſolco. SA. Vah
Vix decimam partem mihi narrauit Dromo. Adeo
Arrident cuncta, meraque ſunt miracula.
Sed quaſo te, cuius creati gratia?

I 5 ipſo

Actus

Ipsa etiam aspectu delector. De singulis
Quid habeant utilitatis dicito rogo.
PA. Isti sunt (Princeps) regni nostri cardines,
Ad hoc facti, ut tibi perinde ut ego seruiant.
Quae in rem tuam sint consulant, Prouincias
Expilent. Decreta tua seruent perpetim.
Et si quis post me Papa à te desciscere
Voluerit, prohibeant, resistant, arguant,
Venenis semper ad hoc paratis obruant.
SA. Necessarium opifium. PA. Quos rasos uides
Alijs atq; alijs pennis uestitos, genus
Humile quidem uidentur, sed habent maximam
In regno promouendo uim & potentiam.
Eos cunctis in scandalum feci hominibus,
Ut fictis mundo illudant religionibus,
Et meritorum apud eos habeantur nundinae.
Ipsi spernant Christum, doceantq; spernere.
De uiribus summè suis superbiunt,
Meiq; sacra sint Papatus anchora,
Et ad conuerrendas undiq; predas canes.
SA. Ha ha he. Melius ipse haud potuissim fingere.
PA. Quid reseram singula? Reliquia, tēpla, statua
Canonica illi inuersis pellibus, imagines,
Animarum spectra, monasteria, miracula,

Et si

Tertius,

Et si quae alia me a pepercere dogmata,
Hoc faciunt, ut Christi obscuretur gloria,
Alijsq; uijs mortales caelum scandere,
Nitantur, doctrinaq; tollatur sanior.
SA. Pulcherrimè isthaec cogitas pra caeteris
PA. Et de tota fide nil sis sollicitus, ac
Quo pacto populus ad uerbum parcat tibi.
Effecta credito, si postrema exordio
Respondcant. SA. Admiror uirtutem tuam.
In his quae cerno, Panmachi, neq; timco
Peiorem te fore, sed industrium magis;
Expecto, ut beneficijs meis respondeas.
Isthaec ad opprimendam Christi gratiam
Satis esse uideo. Sed quid ais de Cesare?
PA. His ipsis (Princeps) illum presi calceis,
Et in me iurauit uerba ante paululum
Quam tu uenires. SA. Oh salui sumus undiq;
Nam & in Asia res bene cecidit ducibus. PA. Ais?
Quo pacto obsecro? Vix hac me caeli aius.
SA. Felicitèr satis, ut ipsi narrant duces.
Vera ne sunt Plane, quae narra sti facta? PLA. Res]
Ipsa docebit, Princeps, nil esse uerius,
SA. Dic etiam illis. PLA. Dicā, & cōpendio quidē.
Bellatorem & prophetam suscitauimus

Mahume

Actus

Mahumetem nomine, qui nouam Christi fidem
Euertit, odit, & dissipat Ecclesias,
Vt Christianos in Asia uix quindecim
Repperias, sanæ doctrinæ prorsus nihil.

SA. Audis hoc? PA. Magnum hercule. SA. Nunc non
(me pœnitet

Fuisse aliquantisper uinctum, & uix deniq;
Solutum, quum me tanta hæc excipiunt bona.
Nihil queror. Iam altum licebit stertere,
Nec Christus amplius erit formidabilis.
Sed agite omnes. Tantarum rerum ἐπιτιμῶν
Triumphenus, trophæumq; erigamus, &
Hæc magna in iubilo celebremus gaudia.
Vt inde uirtus excitetur omnium,
Isthæc tueri parata, & maiora parere,

Actus Quartus Parrhesia. Veritas.

Verè dictum est. οἱ γὰρ ἀκίνοῦνον γέγονε
Deorum mundo acceptiorem neminem
Harpocrate esse reor, sic uult laudari sua,
Sic absq; contradictione sua accipi.
Ego quia uix mussani, tuberibus mihi

Caput

Quartus.

Caput effloruit, euulsi etiam misera pili,
Facies deturpata luto. Hæc refro premia.

Ompios sophistas, scelerata capita,
Hocceine docere uos, & tanta audacia
Agere, ut linguas coherceatis omnium?

VE. Hec Parrhesia, quid istuc ornatus rogo?

Num lapsa es alicubi in lutum? PAR. Nequaquam hæc
Hunc mundum mihi sophistarum affixit cohors.

VE. Quapropter? PAR. Abrogitas? Parrhesia sum.
Haud fero

Si quis agat aut doceat malè. VE. Tamen ego tibi
Interminata sum, ne sola quid hisceres.

PAR. Fatcor. Sed quis truncus has ferat ineptias?

VE. Inepta igitur audisti? PAR. Non dici potest
Quàm inepta, absurda, scelestæ & impia cernere
Contigit & audire hodie, ut mallet septies
Exuri, quàm illa meo probare silentio.

VE. Fortassis Satana presidente? PAR. Non hæc,
Sed Pâmachio. VE. Quid? Pâmachius docet impia?
PAR. Et facit & docet impia. VE. Quid ais? Epi-

(scopus?

PAR. Quantum ex dictis & factis hodie intelligo,
Nil opus erit Satana ad extinguendam fidem.

Episcopi & sophistæ incumbunt fortiter,

Ne Chri

Actus

Ne Christi beneficia populus intelligat,
Et ne prisca maneat fidei sinceritas.
Hæc audiens, uix uerbis argui tribus.
Pro tribus ita uerbis sexcenta fero uerbera.
VE. Absterge lutum, & quid agatur dic apertius.
PAR. Paucis absoluam. Episcopi munus suum
Linguunt, & militares spirant glorias.
Paminachus præsertim impietatis artifex
Noua etiam gignit dogmata, nouam ecclesiam
Sine fide solis producit ceremonijs,
Sedet in templo Dei & in humanis cordibus,
Adorari, timere cupiens, ut Deus.
Multum potest, sed non propria potentia.
Reges timent, pro illo decertant Principes.
Quin etiam pedibus conculcauit Casarem,
Et iuratum in suam illum habet sententiam.
Præterea noua creauit terra pondera,
Qui pauperum fortiter exugant sanguinem,
Pro auro argentoq; sua uidentes stercora.
Qui, ut sibi modo bene sit, multoq; abdomine
Ventres distendant, miserorum mortalium
Præuis doctrinis interitum haud faciant pili.
VE. Cessa obsecro Parrhesia, quantum narras mali?
PAR. Plus est quam quisq; uerbis possit consequi.

In summa

Quartus.

In summa autem, mendacijs sunt compita,
Templa, uia, & omnia plena, nec mirum quidem
Te absente. Viuunt homines quasi sint perperim
Victuri, & impunè agere liccat quodlibet.
VE. O miseros mortales, me absente & perditos.
Vidisti ne aliquos hanc deplorare miseriam,
Desulerare me, & meliora quærere?
PAR. Hæc (ut uerè dicam) per paucos, uix decem
Ex mille. Illos etiam iam tædet uiuere.
Pro te suspirant, nec uerbum audent proloqui.
Orant Deum tacitè duntaxat, ne simul
Cum Sodomis & Babylone illos perdere uelit.
VE. Roma igitur Sodoma est & Babylò, & si qd est
Babylone peius? PAR. Certè in hoc rerum statu.
VE. Quid ergo agimus? Num non putas nobis locum
Supereffe in terris? PAR. Ex meo hoc periculo
Disce. Quid alibi sit in tot regnis nescio,
Romana locum tibi non concedet curia.
Quin etiam Itali, Illyrici, Scoti, Hungari,
Hispani, Galli, Angli, Germani, Sarmatae,
Daniq; idolum Romanum omnes pertinent.
VE. Hæc miserè mihi, perpetuum exilium nuncias.
PAR. Nequaq; hæc, si maui exuri millies.
VE. Num exurent immortalè? PAR. Sic uidebitur.
Mortalibus

Actus

Mortalibus & immortalibus homines parant
Mala, & gygantum instaurant exemplum uetus.
VE Frustra terras. Mihi apud homines esse uolupte est
PAR. Hem, fac periculum si lubet. VE. Aliquis locus
Quærendus est, ubi inter homines libere
Verser. Sed iam tenco. Domicilium uetus
Asiam adibo. PAR. Nisi eam Satanas totã occupat.
VE. Qui scis? Satis opinor in Europa habet agere.
PAR. Non uidi in Europa Satanam, sed omnia
Sola deuastat & πρὸς τὸν ἄδην furiarum. VE. Quæ ais?
PAR. Pammachium. Quare Satanam opinor in Asiã
Duxisse exercitum, ut etiam uestigia
Reliquiasq; tuas (si quæ illic sunt) delcat.
VE. Quo me uertam nescio. Quid tantũ misera ego
Commerui, ut nullus in terris mihi sit locus?
Sequere me. Recte ad Christum concedam, cui
Isthec exponam omnia, petamq; ut mihi locum
Det meliorem, quã istam uastam solitudinem.

Satanas, Dromo.

Audite me commilitones optimi.
Parta scilicet de Christo uictoria
Trophæis erectis consultum censeo,
Ut curemus cutem de spolijs hostium,

Totos

Quartus.

Totos genialiter consumentes dies.
Nullus labore, sed feriæ sint perpetim.
Ludamus, saltemus, bibamus ordine.
Et nullus oblatum anteponat poculum,
Quã ter quaterue exhausserit. Si quis etiam
Post uomitum se exhibet potorem strenuum,
Plexus caput sacrum exornetur pampinis.
Et si dies ad hæc celebranda gaudia
Breuiores fuerint, pars addatur noctium.
Nihil relinquamus quod ad luxum attinet.
Et mortui & uiui suppeditabunt lucrum,
Ut sine solliatitudine mea in mensa impleamini
Cibo, potuq; uel si lubet ad nauseam.
Eia agite, Sedete. Huc Pammachi & tu Porphyri,
Tu Plane Pammachio claude latus dextrum.
Tu Chremi leuum. Stasiades sit proximus
Porphyrio, Hem ubi reliqui sunt conuiuæ Dromo?
DRO. Qui? SA. Rogitas? Canonici, Monachi atq;

(Cardines

Officiales, Episcopi, & qui Primapum
Nostris decreuerunt fauere partibus.
DRO. Adsumt hiantes. Iam olim Monachorũ cohors
Ad deuorandum adest laxato cingulo.
SA. Recte. Sibi quisq; locum eligat quem percipit.

K

DRO. Hem

Actus

DRO. Hec monachi sortiuntur uerberibus locum.

SA. Ha ha he. Quernos illis adfer fustes Dromo.

Sic ista solent constare sacra. Non parcite.

Cedite, bibite, turbis, rixis, clamoribus,

Alatis poculis resonet conuiuium.

Vultis adducam singulis sortum elegans?

Video uos uelle. Adduc Dromo quod plurima.

Nulla sine mulieribus sunt plena gaudia.

DRO. Rursus pugna incrudescit. SA. Iam patinas

(Dromo

Adfer bonis auibus. En hic Princeps fuit,

Animæ suæ per uos consulere uolens. Boni

Consulite, edite. Quid Pammachi? Cur non capum

(hunc

Dilaceras? Cur non ravidam depellis famem?

Sic facito, et cæteros conuiuius admone.

Adfer aliud Dromo, nempe assum. Hæc comesa sunt

Carpite nunc. Istuc est cadaver diuitis,

Quem iusi uobis testamentum condere.

DR. Oh rursus pugnât. SA. Rectè. Infunde largius,

Cadaver, ut uideatis, est pinguisimum.

Tolle hoc et appone aliud. Hæc uidua est domus

Quæ uestrarum precum esse uolebat particeps.

Opima suppellex est. Vorate singula,

Nec

Quartus.

Nec tectis his nec fundamentis parcite.

DRO. Hæc uix posita in mensam sunt correpta omnia

Non sine uulneribus. SA. Tales conuiuias uolo.

Damissum alium. Cur patera non obambulat?

Cur ita taciti? DRO. Quasi pluvio possint gutture.

Nec alium alius uorando certet uincere.

SA. Hæc sarcimina sunt, magnis confecta artibus

Miserorum hominum est medullis atque sanguine.

DRO. Diripiunt ultro et plenis buccis deuorant.

SA. Super hæc unusquisque calicem plenum bibat.

Perfortiter hercule. Sequimini omnes. Iam Dromo

Quintum actum profer. DRO. En habes. SA. Qui ne
gligens

Fuit hætenus (conuiuia) istoc decet ultimo

Edulio saturetur. Cras dabo lautissima.

Hic mercatoris est sacculus, are grauidus.

Apponite manus. DRO. Haud sine pugnis ferculunt.

Lapitharum isti sunt mores. SA. Quin fustibus

Rem agitis aut sudibus? Istæ sunt puerilia.

Sic facite reucrendi patres. Heus o bone

Tu nobis exemplum instauras Philoxeni?

Rectè, ita uiuam, solus corripuit. DRO. Ego hercule

Malo esurire, quam hoc saginari modo.

SA. Rectè, nihil relinquitis. Bellaria

K 2 Appona

Actus

Appone Dromo. Hæc sunt bellaria plusq̃ Attica.
Omnis generis delicta sunt mortalium, ex
Quibus sibi quisq; sumat quantum collibet.
Prosunt omnia, mirificèq; palatum iuuant.
Nullum tam leue peccatum est, quod nõ commodum
Vestrae adferat culinae. Agite ergo strenuè.
Sua unicuiq; sit commissa portio.
DRO. Nequaq̃ illis Melissa opus est. Nam ceteris
(Vt uideo) omnis hoc unum summè stud. ut.
SA. Scis quid tibi sit faciendum Dromo? DRO. Si

(dixeris

Sciam. SA. Interim dum nos epulamur, hoc tibi
Curae sit. Omnes percurrito prouincias,
Odorator cautè an sint tranquilla omnia.
Ne quid bibentibus nobis et ebrijs
Mali oriatur. Si quid fuerit, mox nuncia.
Sic liberabis nos curis, ut pocula
Et omnis luxus continuetur perpetim.
DRO. Faciam. Si tres prius calices exhausero.
SA. Vidistis iam commilitones optimi
Quid uobis proponam, quàm etiam dapaliter
Cuncta ministrem, ut nullus idem faciat Principi.
Quapropter spero uos fore constantissimos
Apud me, quum saginem uos pinguisumis.

Valeat

Quartus.

Valeat Christus cum paupertate sordida,
Cum tormentis, cum pœnis, cum laboribus,
Cum curis, cum carceribus, cum periculis.
Vos non curate quid uester serus uehat.
Ita uiuite, ut uixisse uos mundus sciat.
Nil uobis deerit, me mundi negoia
Gubernante, et presente rebus omnibus.

Christus, Paulus,
Petrus, Veritas,

Nullus ne uobis angelorum rettulit
Quid agatur in terris? PAV. Nullus. Sed quesumus
Magister, ut communices apostolis.
CH. Mira est rerum facies. PE. Hem. CH. Satanæ im
(perat

Longè lateq; et ad nutum eius omnia
Versa atq; reuersa sunt. PE. Heu. CH. Ille ecclesiae
Disiecit omnes, aut corrupit hæresi.
Vix septem in orbe sunt relicta millia,
Qui Romanæ non acceperunt bestiae
Characterem, qui non credunt mendacijs,
Nec primis Satanæ cesserunt furoribus.
PAV. O miseros mortales. CH. In summa. Res ita
Ut dudum

Actus

Vt dudum dixi prosperantur impijs.
Optimus habetur, qui agere nouit pessimē.
Laudantur noua repperientes idola, qui
Cultum offendit nouum, sanctorum catalogo
Asscribitur. Sed ueritas huc aduenit,
Aliquid opinor apportans noui. PE. Satis
Sunt hæc quæ dixi, ctiam si aliud nihil adferat.
CH. Hem surge ueritas. Quid uis? quid postulas?
VE. Domine Iesu Christe, potestas tibi maxima
Cœlestium rerum est data & terrestrium.
Cur non res humanas & me miseram
Et exulem aspicias? Dominantur impij.
Satanas ubiq; regnat. Res sunt tam malæ,
Vt peiores esse nequeant. Nosti omnia
Et commiues. Quousq; tandem isthæc rogo?
CH. Quid fles? VE. Iussisti me terris excedere,
Et consuetæ humana relinquere commercia,
Vt Satanae regnandi locus esset amplior
Obediui, excessi, liqui charam domum,
Quam mihi in hominum solam pararas cordibus.
In uasta iam diu degi solitudine.
Interea tamen (amore tactus intimo
Prioris domicilij) uolens cognoscere,
An bene merita usquam quererem à mortalibus,

Ancillam

Quartus.

Ancillam in terras uisum iussi pergere.
Quæ rettulit, neq; tui neq; mei λόγος
Haberî usquam. Adeo Satanas uertit omnia.
Peruenit Romam, an illic cura esset tui,
Sed ecce Pammachius uastauit omnia.
Mendacia illic, luxus, & superbia,
Inauditaq; scelera regnant. Homines tamen
Sana (ut res loquitur) prorsus mente perditæ,
Pammachium adorant, de illius calice bibunt.
Si cõq; omnes terras uomitu replent ebrij.
CH. En quod dixi de Pammachio. PAV. O hominem

(impium

VE. Nec calicem facile sinunt è manibus eripi.
Sic arident imposturae, sic falsitas
Est cordi, sic nihil est sani relliquum,
Sic doctrina humano inquinata stercore
Placidæ repperit aures. Nec doctrinam impiam
Pammachio autore probant homines solum, sed &
Turpissima facta iustitias cognominant.
Persuasi falso Pammachium unà cum suis
Non posse errare. Ego magis credo (& res docet)
Non posse recte facere, aut si quid fecerit
Quasi errorem corrigere. Quod tu Casari
Quæ Casaris sunt iussisti omnes reddere,

vfg

Aëtus

Vsq; adeo curat, ut pedibus illum premat,
 Tributa, & honorem neget & obedientiam.
 Res Caesaris ipse habet, nil aliud Caesari
 Reliquit iurato, quàm nomen Caesaris.
 Hæc quum uideret & audiret Parrhesia,
 Indigne tulit (ut solet) & uerba uix tria
 Contra locuta, tuberosum fert caput,
 Comam euulsam, os contusum & oblitum luto,
 Nec his contenti, ignes minantur insuper,
 Et ut lubet hæreseos cuiq; asscribunt dicam.
 Ut nulla me spes habeat posthac hominibus
 Placere posse, ut me reducant exulcm.
 Ergo ne perpetuo mihi exulandum erit?
 An ita pulchrum est Satanam oppressisse, quæ diu
 Multoq; labore tui docuere Apostoli?
 Aut uis totum mundum perdere mendacijs?
 Certe scio aliquos superesse tuos, in quibus
 Iustitia ueritatisq; residet amor, &
 Adhuc perfecto ad te suspirant pectore.
 Illorum te miserescat Christe. An impios
 Et hoc posse fines, ut non exitium sibi
 Operentur solis, sed simul etiam pios
 Perdant? Seruator diceris, serua tuos
 Quos tibi dedit pater, qui credunt sanguine

Sese

Quartus.

Sese tuo redemptos, & fiducia
 Mortis tuæ Satanæ promissa negligunt.¹
 Illis me mitte, illi suscipient, & locum
 Dabunt, ne in horrida hac peream solitudine.
 CH. Auditis nunc, quis sit rerum in mundo statum?
 PAV. Totus magister exhorresco hanc audient
 Narrationem. PE. Afflictis rebus consule
 Magister, ueritatiq; tribuas locum.
 Ne Pammachius expugnatis mortalibus,
 Et in perpetuam seruitutem traditis,
 Nobis dein cœlestibus negotium
 Faceßat, & in cœlum usq; regni proferat
 Pomœria. VE. Certe Petre, timendum censeo.
 Nam quantum intellexi id uidetur struere, nec
 Frustra de cœli gloriatur clauibus.
 PE. De adulterinis forsân? Nam primas ego
 Probasq; habeo. Nihilominus tamen, seram
 Magister censeo mutandam, & obicem
 Firmum & adamantinum applicandum ianua.
 CH. Nil hoc opus est timere Petre. Non huc sinam
 Nec Satanam, nec Pammachium quemq; ascendere,
 Quantum etiam de cœli se iactent clauibus.
 Eant illuc, ubi nullis opus est clauibus,
 Vbi dies & noctes late patet ianua,

L

SWA

Actus

Suas quo etiam pr. emittunt indulgentias.
Illuc trudentur cum omnibus Gigantibus,
Qui diuos hominesq; ausi sunt affligere.
Quapropter Veritas, sis animo equissimo.
Multo sunt plura quàm quæ narrasti mala.
Non sunt me ignorante. Ego etiam uidero
Ne ultra quàm constitutum est procedant, neq;
Vt in infinitum pr. eualeat iniquitas,
Propter meos, quorum unus est mihi charior,
Quàm omnes Pãmachij, quàm cunctæ Satanae tribus.
Nihil timeas ut iustos perdant impij.
Aut à mea faciant alicnos gratia.
Vt cunq; premantur & affligantur, nil tamen
De illorum apud me hereditate deperit.
Sunt filij, sunt heredes, quanq; undiq;
Circumstrepit malorum turba. Tu seras
Mecum quæ sunt ferenda. Porro, quod locum
Alicubi in terris postulas tibi dari,
Neq; exilium amplius ferre potes, uix tibi
(Quantum ego Satanam noui) est futurū commodū.
Dissidia & motus excitabis maximos.
Bellabunt aduersum te plenis tibijs.
Gladijs, igni & aqua, milleq; modis te uolent
Extinctam. Vt nulla lupis cum agnis concordia est,
Sic tibi

Quartus.

Sic tibi mendacijsq; nulla fœdera
Cohærent, iugis erit ἄπορον ὄση νόλεμ. **Q.**
Hæc prædico, futuri ne sis insciens,
Vt etiam atq; etiam quid agas rectè cogites.
Non uenies ad pacem, aut choros, aut gaudia,
Sed omnium in malorum colluuiem & mare.
VE. Immortalis sum. Monstra duntaxat locum,
Satanae & Pãmachij facile furores perferam.
CH. Vt uis. Quandoquidem etiam alioqui tempus est
Vt Satanae turbetur regnum, tam prosperos
Tolerante haud amplius cursus Rhamnusia.
Monstrabo tibi locum. VE. Rogo domine ut uelis.
CH. Vides Germaniã? VE. Video. CH. Ad boreã uide.
VE. Heu, Num me etiam uis macerare frigore?
CH. Confide, calefces plus satis. Albis ubi fluit
VE. Video. Illic ex Bohemia magno alucoj
Per Mysiæ campos & per fortes Saxones,
In Oceanum deuoluitur Germanicum.
CH. Rectè. Hinc eunti trans Albim est sita ciuitas
Bis longitudine uincens latitudinem.
Arx est in parte quæ occidentem respicit,
Quam Saxonum Dux condidit, qui primus est
Conuersus ad fidem. VE. Quid post ea? In angulum
Illum me diuertere iubest CH. Scilicet. Abi.
L 2 VE. Ad

Actus

VE. Ad quē? CH. Ad Theophilū. Illū tuas doce uir.
Vt Papatus cuncta patefaciat hulcera,
Vt somnolentos Germanos exatet, & ut
E templo rursus pellat nummularios,
Qui ecclesiam latronum speluncam putant,
Qui capiunt & opes animasq; indulgentijs,
Qui ut fungis cunctis illudunt mortalibus.
Te Theophilus suscipiet scio cupide, & locum
Parabit ampliore in terris omnibus.
VE. Euge Domine, sic consule miseris mortalibus.
Vnū tamē adhuc supplex abs te peto. CH. Quid est?
VE. Paulum mihi uicē comitem addas obsecro, ut
Illo presente maior sit uerbis fides.
Neu sola in tam feris uerser nationibus.
CH. I Paule. Conduc ueritatem, & adiuua
Mei nominis ut rursus crescat gloria.
Etiam si Satana Pammachioq; ilia crepant.
PAV. Eo magister, tutus iam à periculis.
Sed si mihi ferenda essent, quæ olim pertuli
Mortalis adhuc, uix huius essem audaciæ.
Eamus Veritas, ne nox nos obruat.
CH. Itc. Sed heus, Theophilum armatote fortiter
Verbo & scripturis, ne formidet congregari
Cum Pammachio, cui nemo quiuuit hætenus

Resistere

Quartus.

Resistere, sed omnes oppressit nequiter.
Me predicet, me commendet, me diligit,
Satanas Pammachioq; sit abominatio.
Ego protegam, murumq; illum dabo arcum,
PAV. Sat est magister, sedulo curabitur.

Dromo, Satanas, Pammachius, Porphyrus.

O Stygia palus quantum est malorum. Vix queo
Resumere spiritum. Hem quid hoc? Nemo audiet?
Dormitis? Eho, nullus uestrum est sobrius?
Quid dicā? Vomitu omnes mensæ & scāna perfluūt.
Hosce tuba uix resuscitaret ultima.
O Satana non audis? Etiam tu stertere
Didicisti? SA. Hē quis uocat? Quid clamas pessime?
DRO. Quid ego clamem? Dormitis in discrimine
Tāto? SA. Quid narras? DR. Hui bellū, arma, surgite
PO. Oh uix possū apire oculos. PA. Quis clamoribus
E tam dulci somno excitat? SA. Quid est rei?
PA. Hem Dromo reuerteris? quid fers? quid nuncias?
DRO. Rerum iam certē sum malarum nuncius.
SA. Ludis Dromo. DRO. Ego ne luderē in re seria?
Quod uidi & audiui uobis referam. PA. Bene.
DRO. Consiurrexere hostes in uos fortissimi.

L 3

SA. Hem

Actus

SA. Hem quid ais? DR. Rem ipsam. SA. Cessa. Susa=
(ta Episcopos

Monachos, Canonicos, Cardines & ceteros.

PA. Hui surgite, surgite omnes. DR. Quã graniter
Hesternam prorsus crapulam destertere? (queunt

SA. Recita nunc clarè. DRO. Quàm uoletis clarius.
Consurrexere hostes in uos fortissimi,

Monarchiæ qui uestræ pessimè uolunt.

PA. Qui sunt? Vbi? quis defectionis autor? Et

Quapropter? quando? quo robore? quo exercitu?

DRO. Hem istuc ibam. Ad septentrionem Saxones

Habitant, inter hos uidi doctorem nouum,

Qui Veritate Pauloq; exhortantibus

Auersum uos Germanos omnes excitat,

Doctrinæ uestræ gratia & tyrannidis,

Quæ amplius haud toleranda esse suadet fortiter.

Et modo sane non Saxones solum, sed &

Germani ferme omnes uestrum abijciunt iugum.

Vos ueluti impostores detestantur male.

SA. Audis hæc Pammachi? PA. Oh totus ardeo

Iracundia, & animi perplexitate. Si

Quis Veritatem mihi iam & Paulum traderet,

Simul & doctorem illum scelestum, in temporis

Puncto cum ipsis omnes uorarem uestibus.

SA. Hec

Quartus.

SA. Heu præstitisset uigilare, haud totos dies,
Abdomini, somno, uentriq; impendere.

PA. O hæreticos, ô schismaticos, ô perfidos,

Qui hæc in Romanæ sedis interitum struunt.

PO. Dic mihi Dromo, quid docent, quæ illorum do=
(gnata?

DRO. Docent homines sola iustificari fide.

PO. O errorem crassum. PA. Veh nostris uentribus.

DRO. Salutem in solo Christi haberi nomine.

PO. O hæreticos. PA. Veh ueh meis honoribus.

DRO. Papam docent non esse caput ecclesiæ.

POR. Ad ignem, ad ignem. PA. Veh triplici diade=
(mati

DRO. Legem impleri non posse nostris uiribus,

Multo minus plus fieri posse à quopiam.

PO. O fatuitatem. PA. Veh creaturis meis.

DRO. Nihil prodesse sacramenta sine fide.

Nec iustificari ex opere operato quempiam.

PO. O distortos homines. PA. Veh doctrinæ meæ.

DRO. Nec Missam opus esse, quod uiuis & mortuis

Ex opere ipso ueniam peccatorum impetret.

Nec rectè populo speciem subtrahi alteram.

PO. O Vicieuitas. PA. Veh ueh nostris mercibus.

DRO. Itidem confessionis uestræ mystica, &

Alia

Actus

Alia multa onera reprobant conscientia.
PO. O maliciam inauditam. PA. Vch nostris sacculis
DRO. Nec inuocari Diuos debere approbant.
Nec peregrinationes, nec ieiunia,
Nec omnia opera humana, quantumuis bona,
Remissionem peccatorum operarier.
PO. O impios plane homines. PA. Vch ceremonijs.
DRO. Nec ad salutem dicunt indulgentias
Requiri uestras. Quidam nec faciunt pili.
PO. Hē istuc etiam tradūt? PA. Vch nostris nundinis.
Quid nūc facimus Satana? SA. Quid? macla, interfice
Terra, aere, igni, aqua, omnes quos huius uia
Nactus fueris. Vnde ego uos posthac pascerem,
Si dogmata hęc abstulerint uectigalia?
Huc res ut uideo tendit. Nunc omnis lapis
Mouendus est. Nunc uires uestras promite.
Nunc nunc nouus scribendus est exercitus.
PO. Sic Pammachi malè succedet uenatio,
Etiam plaustrum exonerandum est indulgentijs.
PA. Si quis mihi daret huius doctrinae caput,
Frustrillatim dentibus illud discerperem.
Hoc cine parare quempiam mortalium?
Itane tandem spernere Christi uicarium?
SA. Hui mox huc primores omnes concedite,

Ut quid

Quartus.

*Vt quid nobis faciendum sit, sententia
Quisq; sua dicat. In tantis periculis
Nihil est cunctandum. Hęc opprimenda censeo,
Dum adhuc in herba sunt, ne roborata, plus
Laboris postulent, plus et periculi.*

**Satanas, Pammachius, Porphyrius
Planus, Stasiades, Chremius.**

*Accumbite. Audistis qua nos premant mala,
Qui hostes, qua dogmata, quæue conspiratio
In nos consurgat à quibusdam perfidis.
Ut timeam non pro me modo, sed pro uobis magis,
Pro me quidem, quod Christi surgit gloria,
Quam ego unà uobiscum prope dudum extinxerā.
Quamuis nec ex uestrare sit eam crescere.
Pro uobis uero, et uestris pro crumenulis,
Quod com meatui uestro hinc periculum
Haud uulgare uenit. Quin et uectigalibus
Magna per hęc dogmata uestris lis intenditur,
Ut res uestræ ad Saguntinam spectent famem.
Satis enim, ex missis et ex ceremonijs,
Ex relliquijs, et ex Diuorum cultibus,
Ex operibus bonis, et ex ieiunijs,
Ex nanijs animarum, ex indulgentijs,*

L 8

Et ex

Actus

Et ex confessione, ex pœnitentia,
Prouentus esse uestros. Quare si omnia
Turbarint hostes, & homines auerterint,
Ne uestro sint intenti posthac questui,
Vnde ego uos oâos pascam? Aut unde uos
Equos, scorta, canes alere poteritis? Aut quibus
Regales instructis pompas? Ne igitur huc
Veniatur, omni curandum est industria.
Vnusquisq; suam iam dicat sententiam.
Qua re, rebus tam afflictis succurri queat.
Dic Pammachi. PA. Aduersus eos, Princeps, Casarē
Armabo terrarumq; reges omnium,
Qui nobis sunt iurati, qui sunt filij
Semper dilecti, qui colunt nos hætenus.
Episcopis, & cunctis qui potentiam
Vel unius muscæ obtinent, præcepero
Ut ante quidem cœlesti tactos fulmine
Exterminent, perdant, occidant, strangulent,
Sine iudicio, sine lege, absq; misericordia,
Omnes qui aduersum me hæc docuerint dogmata.
SA. Rectè. Dic Porphyri. PO. Studiorum censeo
Magnis promissis adduci collegia, ut
Etiam suis hæc dogmata damnent calculis.
Vnde facile toti orbi innotescet, perditè

illos

Quartus.

Illos omnes errare qui susceperint,
Et merito ex humano eijâ consortio,
Et æternis iure plectendos ignibus.
Deinde libri tam peruersorum dogmatum,
Sacris urantur execrationibus.
Pecus suillum grunniat, latrent canes,
Obrudant onagri, in cœlum mugiant boues.
Scribant libros sophistæ ualde blittei,
Hiræ, anguli, mustellæ, atq; coclearia.
A nobis magnifica sperantes premia.
Sic hæretici opprimuntur multitudine,
Et os uel inuitis facile obturabitur.
SA. Pulchrè. Dic Plane. PL. Mihi uidetur optimum,
Curare, ne illi inter se unanimes sint diu.
Sed inter sese pugnent & dissentiant.
Subinde & alia suscitabo dogmata,
Longè peiora istis, quasi tamen orta sint.
Ex his, ut in popelli rapiantur odium.
Nobisq; ad expugnandum aditus sit facilior
SA. Bellè. Dic Stasiades. ST. Ut Princeps, dogmatis
Quæ in Papatus exitium coorta sunt
Minus applaudatur, & fauoris sit minus
Omnem ex Asia traducam mox exercitum, ut
Sub illius prætextu doctrinæ, uagi

Ad sediti

Actus

Ad seditiones commoucantur rustici,
Dominorum graue conantes excutere iugum.
Quod cordati uidentes homines, qui haecenus
Pacifice egerunt sub Papatu, & qui nouis
Non gaudent rebus, quantumuis melioribus,
Abominabuntur noua isthaec dogmata, &
Pacificum nostrum regnum amplectentur magis.
SA. Bene. Dic Chremi. CH. Si (Princeps) mea munera
Measq; artes bene noui, haud diffido fore
Quin multi in nostra maneant obseruantia,
Pecunijs corrupti & auri copia.
Video enim uix quemq; applicari dogmatis
Hisce nouis posse, si non in periculum
Vitam suam suaq; deponat omnia.
Cuius animi non sane permultos fore
Puto. Ridebunt uiso argento plurimi.
Credent quae quisq; uolet exactor aut dator.
Neq; bolum ex faucibus sibi sinent eripi.
SA. Percommodè dixistis omnes omnia, &
Diuersa licet, tamen in unum tendunt scopum,
Scilicet ut surgentia sternantur dogmata.
Et Papatus suis florcat honoribus.
Nec Christi tam altè praedictur gratia.
Proinde iam nunc consulta aggrediamini.

Vnicui

Quartus.

Vnicuiq; sua commissa sit sententia.
Tu armato Episcopos, Reges, & Caesarem.
Tu doctis & indoctis dato negocium,
Ut doctrinis hisce aduersentur sedulo.
Tu subserito haereses, & praua dogmata.
Tu bella & seditiones parito rusticas
Tu fortes enervato animos pecunijs.
Ita facite, ut Satana digni uideamini.
Res non patitur lenta manus conamina.
Agite, surgite, furioso cuncta spiritu
Subuertite, *ἡ δὲ ὄψις ἡντιότασθε θοῖσι δὲ*
Oculi, dentes, lingua, manus, oraq; gladijs
Atq; uenenis armata sunt Colchias.
Non magis huius doctrina sectatoribus
Parceri uolo, quam rabidis canibus aut lupis.
Qui primus hostium mihi nunc occurrerit,
Illius ad nauseam me explebo sanguine.

Epilogus Actus Quinti.

Ne iam expectetis. Spectatores optimi,
Ut Quintus huic addatur actus fabulae,
Suo quem Christus olim est acturus dic.
Interea Actus Quarti consilia res mouent

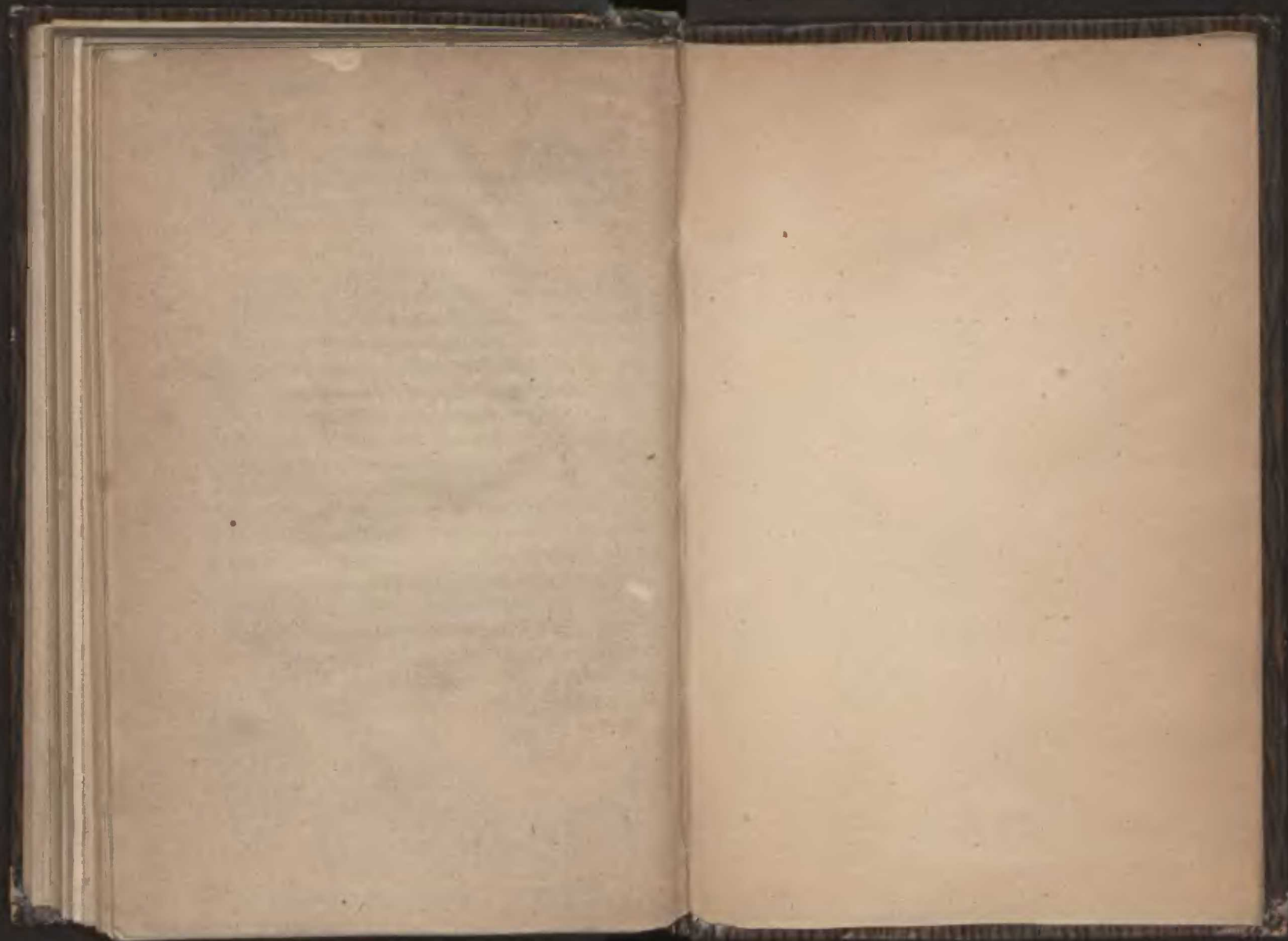
Rursum

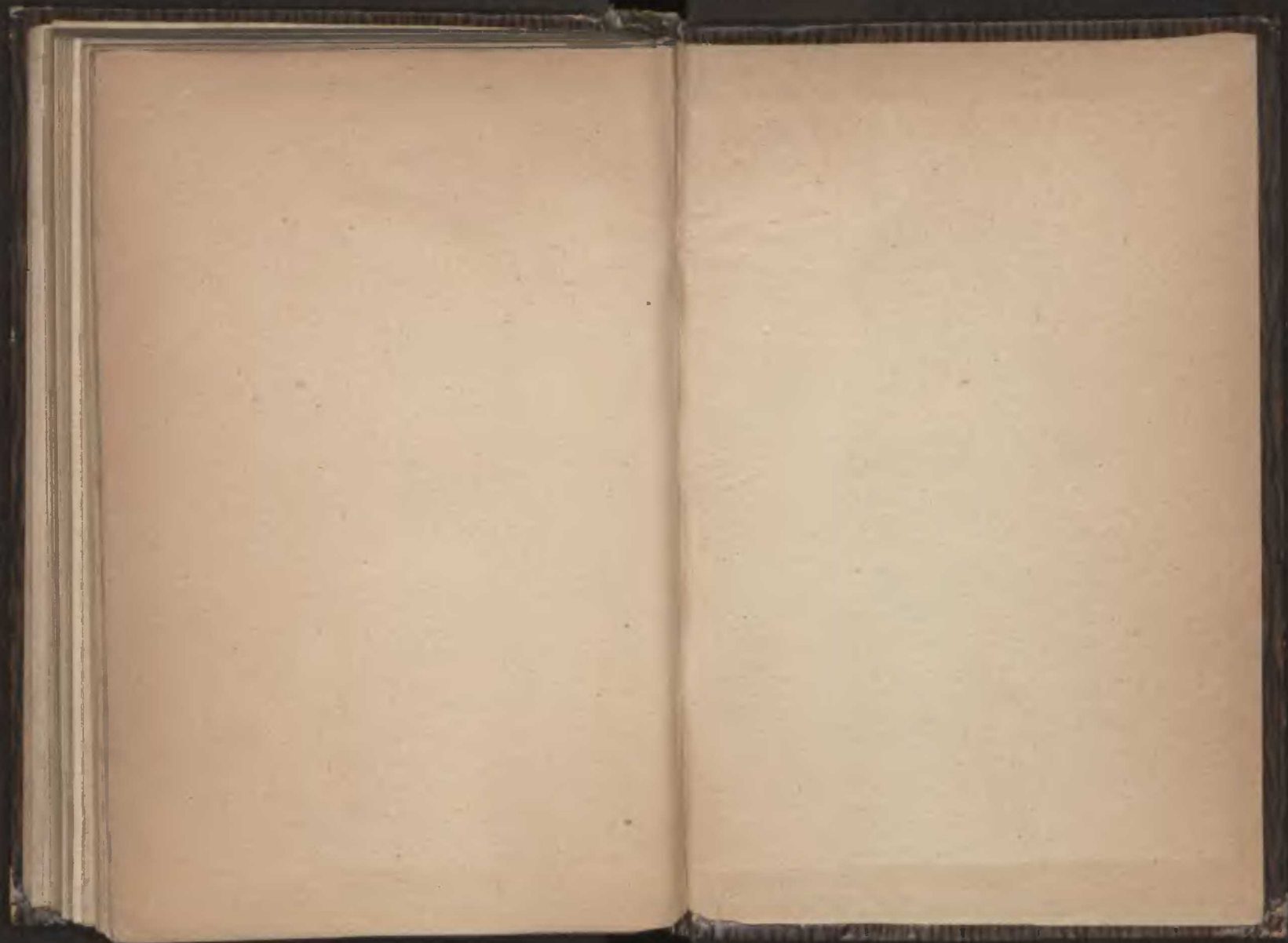
Actus

Rursum prorsum, ut uidetur in praesentia.
Totum Satanæ iam perstrepat negocium.
Defenditur Papatus cultusq; impij.
Perstrenuè Christi aduersatur gloria.
Propter superstitiones & ceremonias
Quæ cum scripturis & uerbo pugnant Dei.
Multum quotidie christiani sanguinis
Effunditur, quasi is demum certissimus
Dei cultor sit, & pietati deditus,
Qui multas hominum fecerit succidias,
Qui iugulare homines pro delectamento habet.
Insaniunt in nos Turcæ perfertiter.
Insanimus nos in nos ipsos haud minus.
Ut Christianis sit molestum uiuere, &
Spectare iugiter Satanæ Tragœdias.
Nec sperandum humanis consilijs res fore
Meliores, nisi Deus istius Tragœdiæ
Finem fecerit aduentu Filij sui.
Suos qui ex mundo tollat, ut aurum ex stercore,
Et impios perpetuis tradat ignibus,
Quod fabula totius erit κατὰ σφοδρῆ.

τέλος.

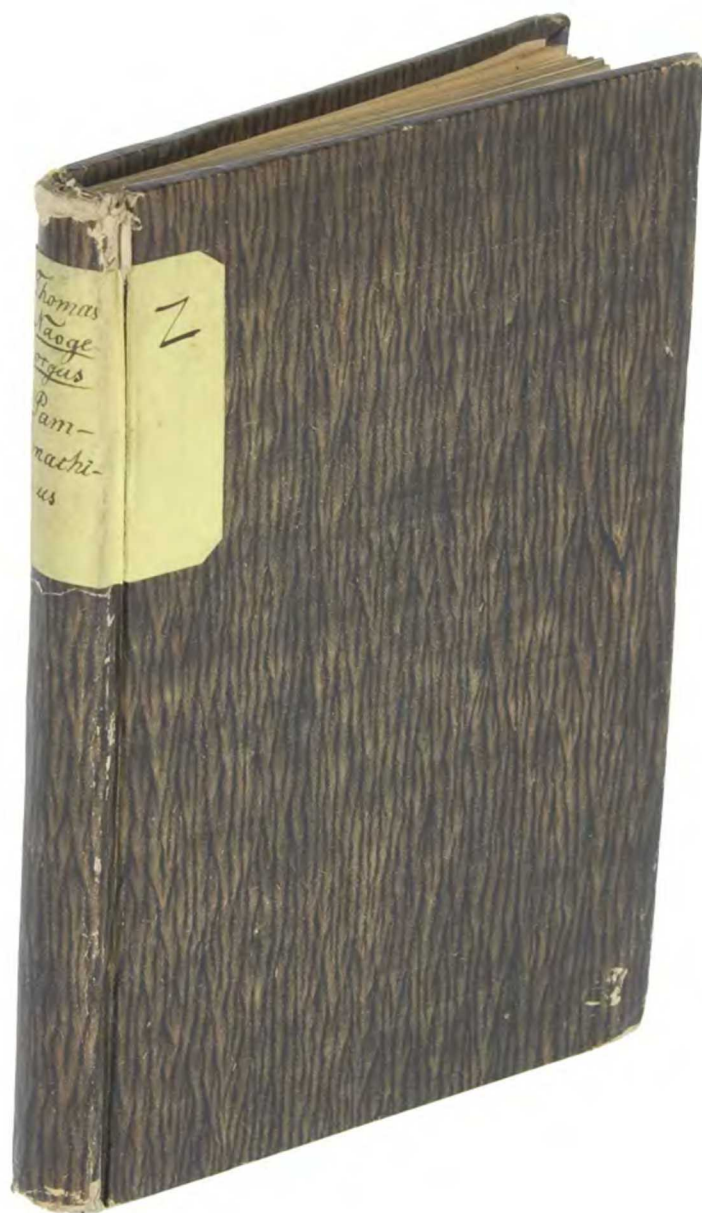

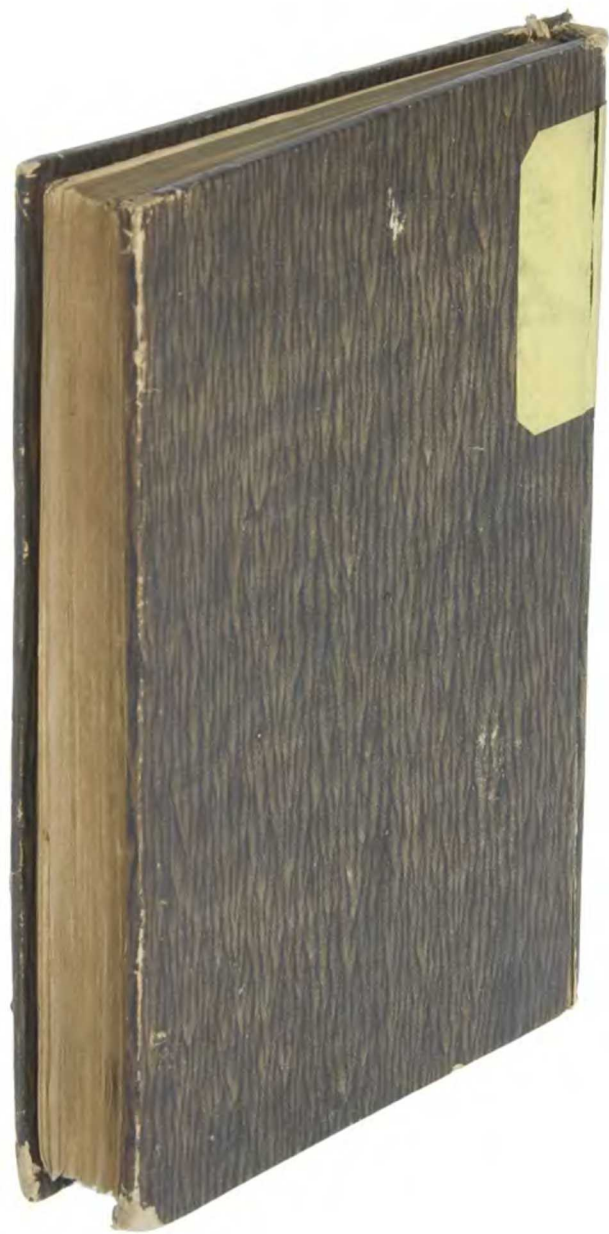

Thomas
laoge
regis
pam-
nachi-
us

Z

Thomas
Naege-
orgus
Pam-
machi-
us

